

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών
του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου**

**Διπλωματική Εργασία
«Διπλωματία των Σεισμών σε Ελλάδα-Τουρκία»
ΤΟΥ**

Γιάννη Ζευγώλη

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού
Διπλώματος
στις Σύγχρονες Δημοσιογραφικές Σπουδές**

Μάιος 2024

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή Ζευγώλη Γιάννη που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο κ. Χρήστο Φραγκονικολόπουλο για την κατεύθυνση και στήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Στην συνέχεια, θα ήθελα να απευθύνω θερμές ευχαριστίες σε όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για όλες τις γνώσεις που μου μετέδωσαν μέσα από το πρόγραμμα αυτό.

Τέλος, να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα την σύζυγό μου Μαρίζα και τα παιδιά μου Μάνο και Χρήστο, για την αμέριστη συμπαράσταση, την υπομονή και την ηθική στήριξή τους όλα αυτά τα χρόνια και που με ανέχτηκαν με ένα βιβλίο στο χέρι και μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να διερευνηθεί και να αναλυθεί η υπάρχουσα βιβλιογραφία και αρθρογραφία σε ό,τι αφορά τη Διπλωματία των Σεισμών ή Καταστροφών, που αναπτύχθηκε μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας κατά τη διάρκεια των ισχυρών σεισμών, που έλαβαν χώρα το 1999 και το 2023, ο ρόλος των κρατικών φορέων τις περιόδους αυτές, αλλά και τη μετέπειτα περίοδο, ο ρόλος των μη κρατικών φορέων, των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, των media.

Γίνεται προσπάθεια να εξεταστεί η σχέση των δύο χωρών πριν λάβουν χώρα οι δίδυμοι σεισμοί το 1999 σε Ελλάδα και Τουρκία σε δύο επίπεδα: σε κυβερνητικό επίπεδο και σε επίπεδο των λαών με την ανάπτυξη της διπλωματίας των πολιτών (Citizen's Diplomacy).

Μέσα από την θεωρία που εξετάζεται και τον τρόπο που παρουσιάζονται οι φυσικές καταστροφές από τα media, γίνεται η προσπάθεια από την παρούσα διπλωματική εργασία να εξαχθεί το συμπέρασμα, εάν η Διπλωματία των Καταστροφών αναπτύσσεται βραχυπρόθεσμα στις δύο χώρες ή μπορεί να έχει συνέπειες για τις σχέσεις μεταξύ των λαών και σε μακροχρόνιο επίπεδο. Επίσης, γίνεται εκτενής αναφορά στην επιρροή που ασκούν οι λαοί στις κυβερνήσεις για να ακολουθήσουν ειρηνευτικές πολιτικές μέσα από την σημαντική δράση των μη κρατικών φορέων, σημαντικών καλλιτεχνών και ακαδημαϊκών που δείχνουν το δρόμο της ειρηνευτικής επίλυσης χρόνιων διεθνών ζητημάτων που απασχολούν τις δύο χώρες. Αναλύεται επιπροσθέτως, η στάση των Κυβερνήσεων και των λαών πριν λάβουν χώρα οι φυσικές καταστροφές και μετά, εξετάζεται η σχέση των δύο χωρών την χρονική περίοδο που μεσολαβεί μεταξύ του 1999 και του 2023 όπου ξέσπασε ο δεύτερος μεγάλος σεισμός στην Τουρκία, όπου επίσης γίνεται η προσπάθεια καταγραφής της καταστροφής και της αντιμετώπισης της από τις δύο χώρες.

Επιπλέον, εξετάζονται αντιπροσωπευτικά media όπως είναι εφημερίδες, τηλεοπτικά κανάλια και μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως είναι το Twitter και το Youtube που έχουν αναπτυχθεί την περίοδο του δεύτερου σεισμού στην Τουρκία και χρησιμοποιούνται από τους ηγέτες των δύο χωρών, αλλά και από τους ίδιους τους πολίτες για να εκφραστεί τόσο η ευγνωμοσύνη για τη βοήθεια που προέρχεται είτε από την Ελλάδα, είτε από την Τουρκία, αλλά και η άρνηση λήψης της βοήθειας από ακραίους πολιτικούς.

Τέλος, εξετάζονται τρόποι για να υιοθετηθούν από τις Κυβερνήσεις και τους λαούς ειρηνευτικές μέθοδοι μέσα από τη δημιουργία μιας πλατφόρμας που θα είναι ενεργή και θα στηρίζει τις ελληνοτουρκικές σχέσεις μακροχρόνια, δημιουργώντας τις βάσεις για την επίλυση των διαφορών μέσα από συζητήσεις, forum, εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών και μη κρατικών δράσεων, πέρα από χρήσιμες πληροφορίες και καταχώρηση ομάδων και πολιτιστικών συλλόγων, οι οποίοι μπορούν να δράσουν ad hoc την στιγμή που θα λάβει χώρα μία φυσική καταστροφή και θα πρέπει να κινητοποιηθούν οι δύο χώρες για να ληφθούν μέτρα αντιμετώπισης.

SUMMARY

The aim of this thesis is to investigate and analyze the existing literature and articles regarding Earthquake or Disaster Diplomacy, developed between Greece and Turkey during the strong earthquakes that took place in 1999 and 2023, the role of state bodies in these periods, but also in the later period, the role of non-state bodies, non-governmental organizations, the media.

An attempt is made to examine the relationship between the two countries before the twin earthquakes took place in 1999 in Greece and Turkey at two levels: at the governmental level and at the level of the peoples with the development of Citizen's Diplomacy.

Through the theory examined and the way natural disasters are presented by the media, the attempt is made from this diplomatic work to draw the conclusion, if the Diplomacy of Disasters develops in the short term in the two countries or can have consequences for the relations between the peoples and at a long-term level. Also, extensive reference is made to the influence exerted by the people on governments to pursue peaceful policies through the important action of non-state actors, important artists and academics who point the way to the peaceful resolution of chronic international issues that concern the two countries. In addition, the attitude of the Governments and the people before the natural disasters took place is analyzed and afterwards, the relationship between the two countries is examined in the period between 1999 and 2023 when the second great earthquake broke out in Turkey, where the attempt is also made recording the disaster and its response by the two countries.

In addition, representative media such as newspapers, television channels and social media such as Twitter and YouTube are examined that have developed during the second earthquake in Turkey and are used by the leaders of the two countries, but also by the citizens themselves to express both gratitude for the help that comes either from Greece or Turkey, but also the refusal to receive help from extreme politicians.

Finally, ways are examined for governments and peoples to adopt peaceful methods through the creation of a platform that will be active and support Greek-Turkish relations in the long term, creating the basis for resolving disputes through discussions, forums, educational initiatives and of non-state actions, in addition to useful information and registration of groups and cultural associations, which can act ad hoc at the moment a natural disaster occurs and the two countries should be mobilized to take countermeasures.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ. 6	Εισαγωγή
Σελ. 7	Δομή Εργασίας
Σελ. 8	Κεφάλαιο 1ο Η Διπλωματία των Καταστροφών
Σελ.20	Κεφάλαιο 2ο Οι σεισμοί του 1999 και ο σεισμός του 2023: Διπλωματία των Καταστροφών και Ελληνοτουρκικές σχέσεις
Σελ. 55	Κεφάλαιο 3ο Συζήτηση και πρόταση
Σελ. 59	Βιβλιογραφικές Αναφορές

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπόνηση της παρούσας Διπλωματικής εργασίας με θέμα τη Διπλωματία των Σεισμών έχει ως στόχο να εξεταστεί κατά πόσον οι ενέργειες μετά την καταστροφή μπορούν να οδηγήσουν σε διπλωματικές προσπάθειες για προσέγγιση των χωρών και να απαντηθούν μέσα από σημαντικές θεωρίες μελετητών ερωτήματα και προβληματισμοί γύρω από τα media και τον ρόλο τους στη Διπλωματία των Καταστροφών.

Μερικά από τα ερωτήματα που γεννιούνται είναι και τα παρακάτω:

- Κάτω από ποιες συνθήκες θα μπορούσε η Διπλωματία των Καταστροφών να θεωρηθεί πετυχημένη ή αποτυχημένη;
- Μπορεί η ανθρωπιστική διπλωματία να χρησιμοποιήσει διπλωματικές μεθόδους για να πετύχει ανθρωπιστικούς σκοπούς;
- Είναι δυνατόν η διπλωματία των καταστροφών να χρησιμοποιηθεί ως μηχανισμός για να πετύχουν τα κράτη μείωση του ρίσκου της καταστροφής;
- Η διπλωματία των Σεισμών ή Καταστροφών μπορεί να επηρεάσει την συνεργασία μεταξύ των κρατών;
- Μπορούν οι καταστροφές να πετύχουν ή να προκαλέσουν διπλωματία;
- Οι καταστροφές έχουν τη δυνατότητα να φέρουν ανατροπή στις σχέσεις μεταξύ δύο χωρών όπως συνέβη στη σχέση Ελλάδας και Τουρκίας μετά τους σεισμούς του 1999;
- Τελικά, γίνεται οι φυσικές καταστροφές να προκαλέσουν διεθνή συνεργασία μεταξύ κρατών που είναι παραδοσιακά εχθροί; (Kelman, 2007, p.289).

Μέσα από τα παραπάνω θα γίνει προσπάθεια να κατανοηθεί εάν οι σεισμοί στην Ελλάδα και την Τουρκία μπορούν να ιδωθούν ως ένα κομβικό σημείο στις διμερείς σχέσεις. Θα γίνει επίσης η προσπάθεια να διερευνηθεί ο ρόλος των μη κρατικών φορέων στη διαδικασία και τι επιπτώσεις έχουν στις σχέσεις των δύο χωρών. Ως ένα τρίτο στοιχείο που θα αναζητηθεί είναι τα σύμβολα, οι εικόνες, οι ομιλίες που χαρακτηρίζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις μέσα από την ανάλυση της διπλωματίας των καταστροφών. Επιπροσθέτως, θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε τις προσπάθειες συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών πέρα από τα ζητήματα καταστροφής και τις μακροχρόνιες συνέπειες των σεισμών του 1999 στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

ΔΟΜΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Συνοπτικά, η δομή της εργασίας έχει ως εξής:

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται οι ορισμοί της Διπλωματίας των Καταστροφών και της διαφοροποίησης της από την Διπλωματία υπό την ευρεία έννοια, όπως στοιχεία από έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες. Αναλύεται επίσης πως παρουσιάζονται οι Παγκόσμιες Καταστροφές από τα media και η διαμόρφωση μιας δημόσιας Παγκόσμιας σφαίρας και ο εφήμερος ή μακροχρόνιος χαρακτήρας της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζονται οι σχέσεις των δύο λαών πριν τους δίδυμους σεισμούς στην Ελλάδα και την Τουρκία το 1999, την στάση των λαών και των κυβερνήσεων, με αντιπαράβολή το 2023 όπου έλαβε χώρα ο δεύτερος μεγάλος σεισμός στην Τουρκία. Εξετάζεται επίσης με συνοπτική αναφορά η σχέση μεταξύ των 2 λαών μετά την αλληλοστήριξή τους την περίοδο που αφορά στο Μάιο του 2024 όπου έγινε η συγγραφή της εν λόγω διπλωματικής εργασίας για να εξακριβωθεί κατά πόσον η Διπλωματία των Καταστροφών έχει επηρεάσει μακροχρόνια τις σχέσεις των 2 λαών ή έχει βραχυχρόνια επιρροή την περίοδο αποκλειστικά που λαμβάνουν χώρα οι φυσικές καταστροφές. Γίνεται αναφορά στη στάση των media την περίοδο των φυσικών καταστροφών και στις δύο χώρες, εξετάζονται άρθρα μεγάλων εφημερίδων της Ελλάδας και της Τουρκίας, ενώ για την περίοδο του σεισμού του 2023 εξετάζεται η στάση της Ελλάδας και της Τουρκίας μέσα από videos αναρτημένα στο youtube, που ως κανάλι έχει μεγάλη ανάπτυξη όλα τα χρόνια που έχουν μεσολαβήσει από το 1999 που πρωτοαναπτύχθηκε η Διπλωματία των Καταστροφών μέχρι σήμερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μία σύνοψη από τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τις απόψεις των θεωρητικών και των Ακαδημαϊκών, κατατίθενται σημαντικοί προβληματισμοί, ενώ καταγράφεται και μία πρόταση δημιουργίας πλατφόρμας που θα βοηθήσει σημαντικά για την συνεργασία των 2 χωρών στην περίπτωση που λάβουν χώρα επόμενοι σεισμοί, όπου θα περιλαμβάνονται μη-κυβερνητικοί και κυβερνητικοί φορείς, ακαδημαϊκοί, καλλιτέχνες καταχωρημένοι, η ελληνική και τουρκική πρεσβεία, χρήσιμα τηλέφωνα, πρωτοβουλίες από συλλογικούς φορείς για σύσφιξη των σχέσεων Ελλάδας και Τουρκίας για ενίσχυση της θετικής αλληλεπίδρασης των δύο χωρών σε περίοδο που δεν έχει λάβει χώρα κάποια φυσική καταστροφή που να επιβάλλει την συνεργασία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Ορισμός της Διπλωματίας και διαχωρισμός από τη Διπλωματία των Καταστροφών

Η Διπλωματία, ένας από τους κύριους παράγοντες στις διεθνείς σχέσεις, χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις διαδικασίες διαπραγμάτευσης μεταξύ των Κρατών(Black, 2010).

Η Διπλωματία των Καταστροφών είναι η Διπλωματία που εξετάζει πως και γιατί ενέργειες που σχετίζονται με την καταστροφή μειώνουν ή δε μειώνουν τη διαμάχη και αυξάνουν την συνεργασία. Το 1999 οι σεισμοί που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα και την Τουρκία αποτέλεσαν ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα γι' αυτό το επιστημονικό πεδίο, με πολυάριθμες δημοσιεύσεις που εξετάζουν πως οι καταστροφές μπορούν να επηρεάσουν τις συγκρούσεις και να αμβλύνουν τις διαφορές.

Η Διπλωματία των Καταστροφών εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ κρατών που οδηγούνται σε συνεργασία μετά από μία καταστροφή και προηγουμένως βρίσκονταν σε αντιθέσεις. Η Διπλωματία των Καταστροφών έχει επίσης την τάση να ακολουθεί παραδοσιακές μορφές διπλωματίας με αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπροσώπων κυβερνήσεων και διπλωματών, ενώ η διακρατική διπλωματία είναι καθοριστική, διπλωματία που προέρχεται από τη βάση, ενέργειες που πηγάζουν από το κοινό, μπορούν να είναι καθοριστικές για να δώσουν ώθηση και σε εθνικό επίπεδο. Στη Διπλωματία των Καταστροφών ακολουθούνται επικοινωνιακές ενέργειες και προσπάθειες σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής που δεν προέρχονται από κρατικούς παράγοντες αντίθετα με την παραδοσιακή διπλωματία και τη διακρατική επικοινωνία.

Σύμφωνα με θεωρητικές εννοιολογήσεις της Διπλωματίας των Καταστροφών, βασίζεται σε κοινά ενδιαφέροντα εθνών σε επίπεδο επιστημονικής κατανόησης του κοινού κινδύνου(Comfort, 2000, p. 6). Η Διπλωματία των Καταστροφών περιλαμβάνει κινήματα για ειρηνευτικές συμφωνίες ή το αντίθετο, μία κλιμάκωση βίας(Comfort, 2000, Enia, 2008, Ganapati, Kelman και Koukis, 2010). Παρατηρώντας αλλαγές στις σχέσεις φορέων που βρίσκονται σε σύγκρουση μετά από έναν καταστροφικό κίνδυνο, όπως οι σεισμοί στην Τουρκία και την Ελλάδα, δημιουργείται ο προβληματισμός εάν μία καταστροφή θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα παράθυρο ευκαιρίας που θα επέτρεπε σε φορείς που βρίσκονται σε διαμάχη να προχωρήσουν σε μία ειρηνευτική συμφωνία(Comfort και Al, 1999, Hilhorst, 2004, Goodhand και Al, 2005). Η αρχική υπόθεση της Διπλωματίας των Καταστροφών είναι η ιδέα ότι το σοκ, η κοινή θλίψη και η ανθρωπιστική ώθηση ξεπερνάνε εμπόδια και προκαταλήψεις ανάμεσα σε δύο χώρες για να πλησιάσει η μία την άλλη(Rajagopalan, 2006, p. 454).

Οι καταστροφές μπορούν να ιδωθούν υπό το πρίσμα ότι αναδιαμορφώνουν Κυβερνητικά κενά. Εφόσον, οι καταστροφές αποσταθεροποιούν κυβερνήσεις και πολιτικά συστήματα, υπάρχει η ευκαιρία για συνεργασία μεταξύ κρατών που βρίσκονται σε διαμάχη (Le Bilon και Waizenegger, 2007, p. 423).

Η Διπλωματία των καταστροφών, έχει την τάση να επικεντρώνεται στις αλληλεπιδράσεις των κρατών και σε πολιτικές πρωτοβουλίες, θα μπορούσε όμως να επικεντρώνεται και σε πιο συμβατικούς ορισμούς της Διπλωματίας. Οι μελετητές ανακάλυψαν ότι η διπλωματία των καταστροφών μας βοηθάει να κατανοήσουμε περισσότερο την συνεργασία ανάμεσα σε ομάδες που βρίσκονται σε διαμάχη δίνοντας έμφαση και σε μικρο-παράγοντες σε τοπικό επίπεδο που βοήθησαν την υποστήριξη της ειρήνης(Gaillard, Clave και Kelman, 2008, σελ. 521).

Η Διπλωματία των Καταστροφών περιλαμβάνει δύο κοινές λέξεις: σύμφωνα με το λεξικό του Oxford η έννοια της «καταστροφής» είναι ένα ξαφνικό γεγονός ή μία φυσική καταστροφή που προκαλεί ζημιά ή απώλεια ζωής (oxforddictionaries.com). Η δεύτερη λέξη «διπλωματία» έχει μία διευρυμένη δυνατότητα εννοιών. Σε ένα βασικό επίπεδο έρχεται αντίθετη ως έννοια με αυτήν του πολέμου ως μία ειρηνευτική διαδικασία πολιτικής, όπου η διαπραγμάτευση είναι ο δρόμος της επιλογής για αλλαγή. Όταν οι δύο λέξεις συνδυάζονται, υπάρχει η προσπάθεια να απαντήσουμε στην ερώτηση εάν η διπλωματία ενός διεθνούς παράγοντα μπορεί ή όχι να κάνει τη διαφορά στις παρούσες και μελλοντικές μάχες/καταστροφές που σχετίζονται με ετερογενείς φορείς(Jonsson και Aggestam 2009). Ουσιαστικά οποιαδήποτε συνεργασία με καλή πρόθεση που συμβαίνει λόγω της καταστροφής και των ενεργειών που σχετίζονται με αυτήν λαμβάνεται υπόψιν ως μέρος της Διπλωματίας των Καταστροφών. Το γενικό συμπέρασμα που παρουσιάζει ο Kelman στο βιβλίο για τη Διπλωματία των Καταστροφών(Disaster Diplomacy: How disasters affect peace and conflict, 2012), είναι ότι οι καταστροφές μπορούν να αποτελούν καταλυτικό παράγοντα για αλλαγή, αλλά δεν τη δημιουργούν(Kelman, 2006).

Διπλωματία των Καταστροφών

Μέσα από την έρευνα και την αρθρογραφία γύρω από τη Διπλωματία των Καταστροφών, διαπιστώθηκε ότι υπάρχει περιορισμένη βιβλιογραφία και το σημαντικό ζήτημα της Διπλωματίας των Καταστροφών χρήζει περαιτέρω έρευνας σε επίπεδο διδακτορικής διατριβής. Ωστόσο, η Διπλωματία των Καταστροφών μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα και μέσα από τη διπλωματία των πολιτών. Το εκκολλημένο πεδίο της διπλωματίας των λαών εξετάζει τις προσπάθειες της διεθνούς επικοινωνίας των μη κρατικών φορέων ισοδύναμα με τους κρατικούς. Αυτό σημαίνει ότι θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι θα μπορούσε να διεξαχθεί διπλωματία και διπλωματικές διαδικασίες χωρίς την εμπλοκή κρατικού φορέα. Αυτός ο τύπος διπλωματίας είναι γνωστός και ως κίνημα από τη βάση (Snow, 2009) ή διπλωματία από ανθρώπους σε ανθρώπους (Payne, 2009).

Η Διπλωματία των πολιτών θεωρείται ως ένα εργαλείο προσέγγισης εξωτερικών κοινών και γενικών θετικών συμπεριφορών. Ο όρος της Διπλωματίας των πολιτών χρησιμοποιείται ως ομπρέλα που καλύπτει πολυάριθμες κυβερνητικές δραστηριότητες που στόχο έχουν να επικοινωνούν με ακροατήρια του εξωτερικού, που συμπεριλαμβάνουν πολιτιστική διπλωματία, αθλητική διπλωματία και διπλωματία των τεχνών. Τις τελευταίες δεκαετίες έχουν εισαχθεί διάφορες έννοιες για να δώσουν εννοιολογικό περιεχόμενο στη μη παραδοσιακή διπλωματία με

σημαντικές προσπάθειες όπως είναι η διαδικτυακή διπλωματία, η διπλωματία του σάλσα και η γαστρονομική διπλωματία. Ο λόγος που γίνεται αναφορά στη διπλωματία των πολιτών είναι για να κατανοηθεί καλύτερα η διπλωματία των καταστροφών. Οι μελετητές υποστηρίζουν ότι η κεντροκρατική αντίληψη των διεθνών σχέσεων έχει αντικατασταθεί από έναν δικτυακό κόσμο που υπάρχει πάνω από το κράτος, κάτω από το κράτος και μέσα από αυτό (Slaughter, 2001, σελ. 1).

Η εμπλοκή μη Κυβερνητικών φορέων διευρύνει την έννοια της Διπλωματίας όπως την ξέραμε και δημιουργείται πιο ισχυρή διασύνδεση με τη Διπλωματία των Καταστροφών. Μπορεί οι παραδοσιακές διπλωματικές σχέσεις να είναι οι πιο σημαντικές, αλλά δεν θα πρέπει να αγνοηθούν οι μη παραδοσιακές γέφυρες επικοινωνίας με μη παραδοσιακούς και μη κρατικούς φορείς. Τα κράτη πολλές φορές προχωρούν σε έργα δημόσιας διπλωματίας για να δεσμεύσουν τους λαούς ξένων χωρών με στόχο να κάνουν ευκολότερη την επίτευξη στόχων εξωτερικής πολιτικής (Glassman, 2008). Αντίθετα με την παραδοσιακή διπλωματία, η δημόσια διπλωματία δε λαμβάνει μέρος σε προκαθορισμένα επίσημα κανάλια επικοινωνίας. Σύμφωνα με τον Zahng (2006) η Δημόσια Διπλωματία είναι μία μέθοδος επικοινωνίας που χρησιμοποιείται για να δημιουργεί δεσμούς με ξένα ακροατήρια, χρησιμοποιώντας στοιχεία όπως εικόνες, σύμβολα, επικοινωνία εννοιών. Ο Chandler (2007) αναφέρει ότι σύμβολα και εικόνες είναι απαραίτητα στοιχεία για τη διεξαγωγή ανθρώπινης επικοινωνίας και ότι η δημόσια διπλωματία στηρίζεται σε σύμβολα για να μεταδίδει μηνύματα. Η Διπλωματία των καταστροφών χρησιμοποιεί στοιχεία και σύμβολα όπως συμβαίνει και στη δημόσια διπλωματία.

Ο Joseph Nye, ένας μελετητής που έχει ασκήσει έντονη επιρροή και εισήγαγε το γνωστό σκεπτικό της ήπιας ισχύος, περιγράφει 3 στάδια επικοινωνίας για την άσκηση διπλωματίας των πολιτών που περιλαμβάνουν καθημερινές επικοινωνίες, στρατηγικές επικοινωνίες και εγκαθιδρυμένες μακροχρόνιες σχέσεις. Το πρώτο στάδιο αφορά στις εθνικές και εξωτερικές πολιτικές μιας χώρας σε ξένα ακροατήρια. Το δεύτερο στάδιο ενισχύει μερικές ιδέες, σύμβολα και θέματα γύρω από το όνομα μιας χώρας. Το τελικό στάδιο συμπληρώνει τα τρία «πόδια» της δημόσιας επικοινωνίας και καθιερώνει επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο. Οι Cowan και Arsenault (2008) εισάγουν τρία στρώματα επικοινωνίας στη δημόσια διπλωματία: μονόλογο, διάλογο και συνεργασία που ανταποκρίνεται σε μονόδρομη επικοινωνία, αμφίδρομη και συνεργασία σε συγκεκριμένα έργα. Αυτή η κατηγοριοποίηση της διπλωματίας των πολιτών κατατάσσει την διπλωματία των καταστροφών ως μία διπλωματία που συμβάλλει στην καταπολέμηση της διαμάχης και επίλυσης αυτής.

Μέσα από την εξέταση των «δίδυμων σεισμών» μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας το 1999 θα εξετάσουμε μέσα από την παρούσα διπλωματική εργασία και τις αλληλεπιδράσεις της διπλωματίας των καταστροφών και της δημόσιας διπλωματίας.

Πώς παρουσιάζονται οι παγκόσμιες καταστροφές από τα media;

Σύμφωνα με Dayan και Katz (1992) υπάρχουν στιγμές που μετά από παγκόσμιες καταστροφές ενεργοποιείται μέσα από τα media η αλληλεγγύη σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο Scannel υποστηρίζει ότι η παγκοσμιοποίηση των γεγονότων στα media, το πως αυτά κατασκευάζονται για να ξεπερνάνε τα εθνικά όρια, είναι ένα ξεχωριστό θέμα (Scannel, 1995:152). Αξίζει να εξεταστεί πως γίνεται η εσωτερικοποίηση των ειδήσεων για μία καταστροφή και πως η αλληλεγγύη μπορεί να χτιστεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό το ζήτημα μπορεί να εξεταστεί σε επίπεδο παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας, ως ένας εκτεταμένος δημόσιος χώρος διαλόγου γύρω από ζητήματα παγκοσμίου ενδιαφέροντος.

Το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν τελικά μπορεί να καλλιεργηθεί παγκόσμια αλληλεγγύη από την παρουσίαση των καταστροφών ως παγκόσμια γεγονότα.

Στο αρχικό σκεπτικό του όρου των μιντιακών γεγονότων οι Dayan και Katz (1992) αποκλείουν τα απρόσμενα και ξαφνικά γεγονότα, όπως είναι οι καταστροφές. Αυτός ο περιορισμός δέχτηκε πολύ μεγάλη κριτική από θεωρητικούς που σημείωναν την σημασία των τραυματικών αναπάντεχων γεγονότων (Scannel, 1995, Couldry, 2003, Cottle, 2006). Ο Liebes χρησιμοποιεί τον όρο «μαραθώνιες καταστροφές» για να αναφερθεί στις μακροχρόνιες διακοπές της καθημερινής ατζέντας και θεματολογίας από τα media λόγω μεγάλων καταστροφικών γεγονότων (Liebes, 1998, Blondheim και Liebes, 2002).

Οι Katz και Liebes εξετάζουν περαιτέρω την κάλυψη τραυματικών γεγονότων και προτείνουν μία τυπολογία τριών ειδών για τη ζωντανή κάλυψη του τρόμου, της καταστροφής και του πολέμου (Katz και Liebes, 2007).

Οι μαραθώνιοι καταστροφής έχουν θεωρητικοποιηθεί ως ένα εναλλακτικό είδος τηλεόρασης σε σχέση με την θεωρία των μιντιακών γεγονότων. Η διαφοροποίηση έγκειται μεταξύ των δύο ειδών στο ολοφάνερο στοιχείο της έλλειψης προσχεδιασμού και ελέγχου στους μαραθωνίους καταστροφής και της έκφρασης κοινωνικής ευαισθησίας. Οι κηδείες δημιουργούν συναισθήματα συλλογικότητας, αλληλεγγύης, σε μαραθωνίους όμως καταστροφής η τραγωδία είναι το συναισθηματικό όχημα που εντείνει το άγχος, τη διαφωνία, την συμφωνία και τη διαφωνία.

Οι Dayan και Katz επισημαίνουν την άμεση σχέση ανάμεσα στην μιντιακή κάλυψη και στη δέσμευση του κοινού, αναδεικνύοντας την ιδεολογική κατασκευή της κοινωνικής τάξης και τις προκλήσεις και τη δυναμική μετάλλαξης των μιντιακών γεγονότων.

Οι Katz και Liebes υπερεκτίμησαν την καθοριστική δύναμη των τραυματικών γεγονότων, ενώ αναγνώριζαν την ίδια στιγμή τη δυνατότητα κινητοποίησης ενός κύματος παγκόσμιας συμπάθειας και υποστήριξης σε γεγονότα όπως όπως το τσουνάμι στην Ασία ή ο ανεμοστρόβιλος Κατρίνα (Katz και Liebes, 2007:162). Στην πραγματικότητα στα εθνικά όρια μιας κοινωνίας μία καταστροφή αντιμετωπίζεται ως

κρίση, ως μία εν δυνάμει απειλή, στο οικοδόμημα, δίνοντας χώρο σε αντίθετες δυνάμεις μέσα στην κοινωνία.

Σύμφωνα με τον Silverstone (2006) η κάλυψη γεγονότων καταστροφής αντιμετωπίζεται σαν ένα παγκόσμιο μιντιακό γεγονός με την «ικανότητα» να ευαισθητοποιήσει να κάνει έναν παγκόσμιο λαό να ευαισθητοποιηθεί και να αισθανθεί μέλος μιας παγκόσμιας κοινότητας.

Ένας γενικός ορισμός για τέτοιες καταστροφές δόθηκε από τον Cottle (2006:421) και υιοθετήθηκε περιγράφοντάς τις «μιντιακές καταστροφές» ως καταστροφές που παρουσιάζονται διαφορετικά, συχνά με τραυματικό τρόπο, και κατά περίπτωση ιστορικά στιγμιαία γεγονότα που δημιουργούν υψηλούς συμβολισμούς και προκαλούν ή κινητοποιούν την παγκόσμια αλληλεγγύη.

Ο έντονος τρόπος παρουσίασης, η υποκειμενική γλώσσα που υιοθετείται από τους δημοσιογράφους στην κάλυψη καταστροφικών γεγονότων, η ζωντανή κάλυψη, η προσέλευση παγκόσμιων ακροατηρίων σε μία ενέργεια παρακολούθησης που είναι ταυτόχρονη, και η ανάδειξη παγκόσμιων αξιών, δημιούργησαν την ιδέα μιας Παγκόσμιας Κοινότητας με χαρακτηριστικά ανάμεσα σε media καταστροφών και μιντιακά γεγονότα, όπως έχουν περιγραφεί από τους Dayan και Katz(1992). Η ανάγκη του «ζωντανού» σε μία εικοσιτετράωρη οικονομία των ειδήσεων προσφέρει προτεραιοποίηση του μη προσχεδιασμένου. Αυτό που καθιστά την κάλυψη γεγονότων καταστροφής πολύ σημαντικά μιντιακά γεγονότα δεν είναι μόνο το σύνολο της κάλυψης και η συχνότητα, αλλά και το γεωγραφικό περιεχόμενο της κάλυψης τους. Η παγκόσμια κάλυψη καθιερώνει τα γεγονότα καταστροφής ως ένα ενδιαφέρον ζήτημα για να εξεταστεί πιο ενδελεχώς το μοντέλο των Dayan και Katz, οι οποίοι υποστηρίζουν ότι το μοντέλο τους απευθύνεται σε εθνικό και διεθνές ή υπερεθνικό επίπεδο και γι' αυτό αναφέρονται και στα δύο, χωρίς να υποτιμούν τις προκλήσεις που θέτουν συλλογικότητες σε παγκόσμιο επίπεδο (Couldry, 2003:67, Volkmer, 1999:101).

Το ερώτημα που προκύπτει είναι πως τα μιντιακά γεγονότα που εκφράζουν θεμελιώδεις αξίες της εθνικής κοινωνίας μπορούν να εισχωρήσουν σε κοινωνίες που δε μοιράζονται κοινές αξίες και ιδέες; Η ερώτηση για τη δημιουργία μιας παγκόσμιας αλληλεγγύης γύρω από τα media καταστροφών θα πρέπει να ιδωθεί υπό το πρίσμα μιας παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι δεν υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στην παγκόσμια μιντιακή κάλυψη και στη δημιουργία παγκόσμιων κοινών και παγκόσμιας αλληλεγγύης. Τα μιντιακά γεγονότα που αφορούν παγκόσμιες καταστροφές δεν αντιπροσωπεύουν ούτε εκφράζουν μία προκαθιερωμένη ενεργή κοινωνία, αλλά μία παγκόσμια κοινωνία εν δράσει που εξελίσσεται εκείνη την στιγμή. Αυτή η οπτική αναδεικνύει την ικανότητα των media να χτίζουν δημόσια κοινά αλληλεγγύης μέσα από τη δημιουργία ιερών συμβόλων και την κινητοποίηση «συλλογικών συναισθημάτων» (Cottle, 2006:415).

Η συζήτηση γύρω από τη δυνατότητα της δημιουργίας μιας Παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας χώρισε τους ακαδημαϊκούς σε δύο αντίθετες τάσεις, αυτή του οπτισμού και του πεσιμισμού. Τα Παγκόσμια media και οι επικοινωνίες βρίσκονται στην καρδιά μιας διαδικασίας που προωθεί τη δημιουργία παγκόσμιων κοινών γύρω από πολιτικά θέματα που εκτείνονται πέρα από τους εθνικούς σκοπούς. Οι σκεπτικιστές είτε εκλαμβάνουν τις παγκόσμιες διαδικασίες ως προϊόντα παγκόσμιου καπιταλισμού και αντιμετωπίζουν την παγκόσμια δημόσια σφαίρα ως μία περιορισμένη πλούσια εκπαιδευμένη αγγλική τάξη ανθρώπων που έχουν πρόσβαση στην πληροφορία και συζητούν για την παγκόσμια πολιτική (Sparks, 1998:120, Herman, 1998), είτε επιμένουν στη δύναμη εθνικών πολιτικών και κουλτούρας που μπορούν να συμπεριλάβουν τη δημόσια σφαίρα. Οι οπτιμιστές θεωρούν την παγκόσμια δημόσια σφαίρα ως την ανάπτυξη της δημόσιας σφαίρας λόγω της παγκοσμιοποίησης της ροής πληροφοριών (Hjarvard, 2001b, Fraser, 2005, Volkmer, 1999). Οι σκεπτικιστές από την άλλη προσπαθούν να απευθυνθούν σε παγκόσμιο επίπεδο με μία εξιδανίκευση της δημόσιας σφαίρας, την πραγματική συνειδητοποίηση ή την αναλυτική χρησιμότητα αυτού που έχει κριθεί εντόνως (Robbins, 1993), ενώ παράλληλα επισημαίνουν την λανθασμένη διχοτόμηση του εθνικού και του παγκόσμιου (Olesen, 2007). Υπάρχει μία συμφυής διαλεκτική ανάμεσα στο παγκόσμιο και το ειδικό στο σκεπτικό της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας (Volkmer, 1999: 103), θέματα και γεγονότα παγκοσμίου ενδιαφέροντος έχουν απεδαφικοποιηθεί και ανασχεδιαστεί αποκτώντας νέο περιεχόμενο σε ιδιαίτερες πολιτισμικές και πολιτικές συνθήκες. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να προχωρήσουμε πέρα από την θεωρία του δημόσιου χώρου του Χάμπερμας του εξορθολογισμένου λόγου.

Ένα τέτοιο κανονιστικό ιδανικό θα απαιτούσε την υιοθέτηση παγκόσμιων στάνταρντ λογικής, ενάντια στις ιδιαίτερες πραγματικότητες της δημόσιας σφαίρας. Αυτό το γνωστικό μοντέλο της Παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα της δουλειάς των περισσότερων σκεπτικιστών, που θέτουν την πολιτική πληροφορία και γνώση στο επίκεντρο της δικής τους προσέγγισης (Sparks, 1998, Hafez, 2007). Αυτό που χρειάζεται σύμφωνα με τον McGuigan δεν είναι μόνο η αποτελεσματική επικοινωνία, αλλά να είναι και συναισθηματική η επικοινωνία (McGuigan, 1998: 98).

Τα συναισθήματα και η συναισθηματική επικοινωνία βρίσκονται στο επίκεντρο της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας που εξαρτάται άρρηκτα από τις μιντιακές εικόνες και τα σύμβολα. Η ενσυναίσθηση, το πένθος, η αγανάκτηση και η διαμαρτυρία έχουν γίνει κοινές εκφράσεις του παγκόσμιου δημόσιου χώρου. Σύμφωνα με τον Volkmer η μιντιοκεντρική δημόσια σφαίρα στερεί τον δημόσιο χαρακτήρα, ως διαμεσολαβητή ανάμεσα στο κράτος και τους πολίτες και προτείνει την αντικατάσταση της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας από τον όρο «μιντιακή σφαίρα», που υποδηλώνει καλύτερα την σχέση των media για τη διανομή και συναλλαγή της γνώσης. Αν και ο Calhoun αρνείται να αποδώσει στα media έναν κυρίαρχο ρόλο σε παγκόσμιο επίπεδο, δεν θα πρέπει να υποτιμηθεί η δύναμη των media να εισάγουν ζητήματα και γεγονότα σε κεντρικό παγκόσμιο επίπεδο, να ξεκινάνε δημόσιο διάλογο.

Αυτός ο δημόσιος διάλογος διαφοροποιείται από μία εθνική δημόσια σφαίρα, όπου οι άνθρωποι επικοινωνούν άμεσα μεταξύ τους πέρα από γεωγραφικά όρια και

πολιτιστικά πλαίσια (Olesen, 2007). Είναι κατακερματισμένος στη φύση, εμπλέκοντας έναν περιορισμένο αριθμό ατόμων, ομάδων και οργανώσεων, προκαλώντας μία συζήτηση συγχρόνως στα ίδια θέματα σε όλο τον κόσμο. Δεν μπορεί να συμμορφωθεί με το ιδανικό της εξορθολογισμένης σκέψης, αλλά είναι αλληλένδετος με μιντιακά σύμβολα και τελετουργίες. Προτείνει όμως την ενεργή εμπλοκή ανθρώπων με ζητήματα που ξεπερνούν το άμεσο, τοπικό ή εθνικό περιεχόμενο. Με αυτόν τον τρόπο διαδίδεται το ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο και κατασκευάζει την υδρόγειο ως το πεδίο της ενέργειας και αντανάκλασης.

Μέσα από τις θεωρητικές αυτές προσεγγίσεις πάνω σε μιντιακά γεγονότα και στην εννοιολόγηση της Παγκόσμιας Δημόσιας Σφαίρας ως ένα πεδίο διεξαγωγής συγχρονισμένης, αλλά κατακερματισμένης δημόσιας συζήτησης γύρω από αυτές, εξετάζονται οι διαστάσεις της δημόσιας σφαίρας γύρω από παγκόσμιες καταστροφές που παρουσιάζονται από τα Media. Πώς πραγματοποιείται η παγκόσμια δημόσια σφαίρα σε ομιλίες ιδιαίτερων ακροατηρίων; Τι είδους δημόσιος λόγος παράγεται γύρω από τις Παγκόσμιες καταστροφές; Πως τα γεγονότα στα media που αφορούν παγκόσμιες καταστροφές επηρεάζουν τις ανθρώπινες αντιλήψεις για τον κόσμο και την θέση τους μέσα σε αυτόν;

Οι Dayan και Katz περιγράφουν τα γεγονότα στα media ως στιγμές «μηχανικής αλληλεγγύης» (Dayan και Katz, 1992: 196), στηριζόμενοι στο γεγονός ότι όλοι όσοι διαθέτουν πρόσβαση σε τηλεόραση είναι συγχρόνως και ισότιμα εκτεθειμένοι στην αναπαραγωγή γεγονότων και μοιράζονται τη γνώση που μοιράζονται και οι άλλοι. Αυτή η αλληλεγγύη που δημιουργείται από τα media αποτυπώνεται εμπειρικά σε 3 επίπεδα: ως μία εμπειρία κοινής θέασης, ως μέλους μιας παγκόσμιας κοινότητας και ως ενσυναίσθηση απέναντι στα θύματα που υποφέρουν από τις καταστροφές.

Αρχικά η κοινωνική αλληλεγγύη σε παγκόσμιο επίπεδο εκφράστηκε ως την κοινότητα μιας ταυτόχρονης κατανάλωσης των μέσων. Σύμφωνα με άντρα σε ηλικία 28 ετών που έχει συμμετάσχει σε έρευνα και ανήκει σε μεσαία τάξη δηλώνει ότι βλέποντας εικόνες μακρινών καταστροφών και ταλαιπωριών τον κάνουν να αισθάνεται καλύτερος άνθρωπος. Δηλώνει χαρακτηριστικά:

Εκείνη την στιγμή, όταν κάθομαι μπροστά στην τηλεόραση, συνειδητοποιώ τα συναισθήματά μου, ενώ δεν το κάνω στην καθημερινή μου ρουτίνα. Όταν είμαι μάρτυρας σε τέτοια πράγματα, γίνομαι καλύτερος άνθρωπος. Με ποια έννοια; Γιατί νιώθω καλά για τον καθένα, αισθάνθηκα, είδα, έκλαψα... Και δεν το λέω μόνο για μένα. Πιστεύω ότι κατά τη διάρκεια τέτοιων καταστροφών, όπως ένα Τσουνάμι, όλα τα έθνη του κόσμου είναι ενωμένα. Ότι ακόμη και ο εγκληματίας που διέπραξε έγκλημα την προηγούμενη νύχτα, θα καθίσει και θα παρακολουθήσει το ίδιο πράγμα για δύο ώρες.

Η αύξηση του αισθήματος της συμπόνιας απέναντι σε παγκόσμια κοινά ακροατήρια εκφράστηκε σε κάθε συζήτηση, ειδικά για την καταστροφή από το τσουνάμι που κέρδισε τη μεγαλύτερη κάλυψη από τα media και παρουσιάστηκε από τα media ως μία πραγματική παγκόσμια καταστροφή. Οι ερωτηθέντες της έρευνας αναγνώρισαν

τις καταστροφές ως μία αίσθηση ότι «όλος κόσμος παρακολουθεί» (Gitlin, 1980), γεγονός που τους έκανε να αισθάνονται ως κομμάτι μιας «φανταστικής κοινότητας» (Anderson, 1989) και από την άλλη απέδιδαν στην ενέργεια να βλέπουν έναν κανονιστικό χαρακτήρα (Dayan και Katz, 1992:8). Πολλοί από τους ερωτηθέντες περιέγραψαν την κατανάλωση των media και ειδικά την παρακολούθηση της τηλεόρασης ως κάτι καταπιεστικό, κάτι το οποίο δεν μπορούν να αποφύγουν (Γυναίκα 26 ετών, μεσαία τάξη).

Η αλληλεγγύη αναπτύχθηκε σε επίπεδο παγκόσμιας κοινότητας, εκφράζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα μιας κοινής προσπάθειας για να ανακουφιστεί η ταλαιπωρία των θυμάτων. Τέτοια γλώσσα δεν χρησιμοποιήθηκε συχνά με την εξαίρεση αυτών που είχαν πιο υψηλή μόρφωση, κυρίως οι μεσαίας ηλικίας ερωτηθέντες, που ένιωθαν την ευθύνη ότι η ανακούφιση και η πρόληψη των ανθρώπων που είχαν πληγεί έπρεπε να τεθούν σε μία παγκόσμια κοινότητα στην οποία αισθάνονται ότι είναι κομμάτι της όπως εκφράστηκε από άντρα ηλικίας 43 ετών που ανήκει στη μεσαία τάξη:

Εάν δεν κάνουμε κάτι γι' αυτά τα πράγματα τώρα, θα συνεχίσουν να συμβαίνουν για πάντα, άνθρωποι θα συνεχίσουν να πεθαίνουν και θα είμαστε μάρτυρες περισσότερων καταστροφών όπως αυτή.

Οι πιο μορφωμένοι ερωτηθέντες οδηγούσαν την συζήτηση σε θεσμική δράση και πιο συγκεκριμένη πραγματοποίηση της παγκόσμιας κοινότητας. Οι εργατικές τάξεις δε διέθεταν το λεξιλόγιο γι' αυτού του είδους τις συζητήσεις ή τις έχουν απορρίψει στη βάση της δυσπιστίας απέναντι στους θεσμούς εγχώριους και παγκόσμιους, όπως είναι οι Κυβερνήσεις, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η Εκκλησία. Αξίζει να αναφερθεί η αναφορά στο συλλογικό «Εμείς» αναφερόμενοι στο σύνολο της ανθρωπότητας. Μία αίσθηση ενός παγκόσμιου ανήκειν είναι διακριτή σε τέτοιες δεικτικές συμβατικές χρήσεις της γλώσσας (Billig, 1995). Οι δεικτικές λειτουργίες του «εμείς» ποικίλουν κατά τη διάρκεια συζητήσεων που αναφέρονται σε διαφορετικές ταυτότητες, όπως είναι αυτό ενός ακροατηρίου ή γυναικών και εναλλακτικά μεταξύ ελληνικής εθνικής ταυτότητας και η αίσθηση παγκόσμιου ανήκειν. Τα αισθήματα συμπόνιας, αλληλεγγύης και ενσυναίσθησης εκφράστηκαν για τα θύματα των καταστροφών. Η δυναμική των media και ιδιαίτερα η δύναμη της τηλεόρασης να προκαλέσει συναισθηματικούς συνδέσμους ανάμεσα σε ακροατήρια και μακρινούς λαούς που υποφέρουν είναι στο επίκεντρο της συζήτησης περί ηθικής των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (Bauman, 1993, Robins, 1995, Boltanski, 1999, Tester, 2001, Chouliaraki, 2006, Silverstone, 2007). Τέτοιου είδους σύνδεσμοι ενσυναίσθησης εκφράστηκαν σε συζητήσεις ανάμεσα σε μεσήλικες γυναίκες. Αυτή η ενσυναίσθηση εκφράστηκε σε σχέση με ιδιαίτερες ιστορίες και ανθρώπους μετά από προηγούμενη έρευνα, που δίνει ιδιαίτερη έμφαση την αναγκαιότητα των εικόνων και στην προσωποποίηση της ταλαιπωρίας για τους συναισθηματικούς συνδέσμους. Χαρακτηριστικό αυτού του είδους της συζήτησης είναι η χρήση ιδιαίτερα έντονα συναισθηματικής γλώσσας. Κάποιες φορές, παρ' όλα αυτά, αρθρώσεις ενσυναίσθησης ήταν πιο αντανάκλαστικές, που στηρίζονταν στη συνειδητοποίηση ότι «ο καθένας μπορούσε να μπει στα παπούτσια του άλλου» (άντρας 28 ετών, μεσαία τάξη), ή αντλώντας από τους ερωτηθέντες εμπειρίες του παρελθόντος από τραυματικά γεγονότα όπως είναι σεισμοί ή ακόμη και πόλεμοι.

Ο εφήμερος χαρακτήρας της Παγκόσμιας Δημόσιας Σφαίρας

Η αίσθηση της αλληλεγγύης απέναντι στα θύματα των καταστροφών εκφράστηκε σύμφωνα με τους ερωτηθέντες με τη μορφή δωρεών, αυξημένο ενδιαφέρον στις ειδήσεις από τις πληγείσες περιοχές και επίμονες συζητήσεις για τις καταστροφές και τα σχετικά νέα ή ιστορίες με διαφορετικά κοινωνικά αφηγήματα. Όλες αυτές οι πρακτικές ακολουθήθηκαν την περίοδο που η κάθε καταστροφή προβαλλόταν από τα media. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα αναγνώρισαν τον κεντρικό ρόλο που διαδραμάτισαν τα media για να αναδειχθεί το γεγονός και να προσελκύσει το δημόσιο ενδιαφέρον:

Τα πάντα έχουν να κάνουν με τα media. Με το που μιλάνε για κάτι, οι άνθρωποι θα μιλάνε και αυτοί γι' αυτό (άντρας, 42 ετών, μεσαία τάξη).

Ζούμε σε μια κοινωνία που τα πράγματα λειτουργούν με συγκεκριμένο τρόπο. Τα πάντα είναι business... Ενεργοποιούμαστε από την εικόνα... εννοώ πρέπει να πάθουμε σοκ για να τρέξουμε και να κάνουμε κάτι (άντρας, 25 ετών, μεσαία τάξη).

Η αναγνώριση αυτή του ρόλου των media συνοδευόταν και από σιωπηρή κριτική για την εμπορευματοποίηση των media και την παθητική στάση των ακροατηρίων. Κάποιοι από τους ερωτηθέντες εντόπισαν τον εφήμερο χαρακτήρα και των δύο πλευρών και των media και των ακροατηρίων. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες πάντως αιτιολόγησαν το εφήμερο ενδιαφέρον και των δύο κοινών με μία αναμενόμενη και φυσική αντίδραση από την στιγμή που οι άνθρωποι μπορούν να αφιερώσουν συγκεκριμένο εύρος προσοχής σε κάτι που αποκλίνει από την καθημερινότητά τους και τα ενδιαφέροντά τους. Μόνο ελάχιστοι ανέφεραν ότι αναζήτησαν πληροφορίες σε σχέση με τις πληγείσες περιοχές μετά την καταστροφή. Οι περισσότεροι παραδέχτηκαν ότι το ενδιαφέρον τους διήρκεσε όσο η κάλυψη των γεγονότων από τα media.

Ο Olesen χρησιμοποιεί την ιδέα «του κοινωνικού χώρου» για να ενθυλακώσει τον χαρακτήρα της υπερεθνικής δημόσιας σφαίρας σαν κάτι χωρίς συγκεκριμένη μορφή και μονιμότητα, αλλά σαν κάτι που πηγαίνει και έρχεται γιατί προκύπτουν άλλα θέματα που αναδύονται και έχουν υπερεθνικό χαρακτήρα (Olesen, 2007:307). Το να κρατηθεί στη δημόσια συζήτηση η θεματολογία για μεγάλες καταστροφές είναι μία αδύνατη αποστολή λόγω της απόστασης ανάμεσα στα γεγονότα που συμβαίνουν και στον καθημερινό κόσμο του ακροατηρίου λόγω της εμπορικής φύσης των παγκόσμιων media, που είναι αφιερωμένα στο κυνήγι της καινοτομίας και της εναλλαγής των θεμάτων. Αυτό καθιστά την Παγκόσμια Δημόσια Σφαίρα εφήμερη και το κοινό-ακροατήριο των παγκόσμιων media ένα «άπιαστο κοινό», που «γρήγορα μετακινείται και διαλύεται» (Dayan, 2001: 761).

Αυτές οι παρατηρήσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν τους σκεπτικιστές να εκλάβουν τις εκφράσεις της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας ως ιδιαίτερα αδύνατες για να διαθέτουν δύναμη για να αλλάξουν τα δεδομένα και τελικά χωρίς να διαθέτουν την

κατάλληλη γνώση. Σύμφωνα όμως με τον Olesen τα Παγκόσμια γεγονότα που παρουσιάζονται από τα media ως γεγονότα καταστροφών και οι συζητήσεις γύρω από αυτά δημιουργούν συλλογικές μνήμες του δημόσιου κοινού, μία παρακαταθήκη κοινών εμπειριών που διαμορφώνουν τη βάση για μελλοντικές κινητοποιήσεις της δημόσιας σφαίρας. Ο Volkmer υποστηρίζει ότι αποτελούν πηγή γνώσης για τον κόσμο και ότι διαμορφώνουν παγκόσμιες οπτικές και έννοιες του κοινού παγκοσμίως στο πέρασμα του χρόνου. Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνουν καλύτερη κατανόηση καταστροφών που θα επακολουθήσουν στο μέλλον.

Όταν ζητήθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνα να περιγράψουν τι μπορούσαν να θυμηθούν από συγκεκριμένη καταστροφή, η απάντηση ήταν:

Θυμάμαι ανθρώπους να αναρωτιούνται για τα συντρίμια, να αναζητούν μέλη της οικογενείας τους, μητέρες να κλαίνε για τα παιδιά τους...(Γυναίκα 26 ετών, εργατική τάξη).

Είναι ξεκάθαρο ότι ο συμμετέχων στην έρευνα δεν αναφέρεται σε μία συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά κάνει αναδρομή στη σκέψη του μέσα από μία φαρέτρα μιντιακών εικόνων και αντιπροσωπευτικών μοτίβων και πλάνων που χρησιμοποιούνται στην κάλυψη των καταστροφών. Σχεδόν σε όλες τις καταστροφές αναπαράγονται από τα media πλάνα σύμφωνα με συγκεκριμένη δημοσιογραφική φόρμουλα, που εστιάζει σε εικόνες από ταραγμένα παιδιά, σε γονείς που πενθούν και κυρίως μητέρες, στην ομάδα διάσωσης και τους επιζώντες. Αυτές οι εικόνες ανακυκλώνονται στο πέρασμα του χρόνου στη φαντασία του κοινού με τρόπο που είναι δύσκολο να ξεχωρίσει κανείς διαφορετικά γεγονότα, όπως επισημαίνει ο ερωτηθείς που ακολουθεί:

Θυμάμαι που βρήκαν ζωντανό ένα παιδί , 10 ημέρες αργότερα ή περίπου τόσο;.

Μα αυτό δεν συνέβη στο σεισμό στην Τουρκία;.

Αλήθεια; Δεν ξέρω, είναι σαν να συμβαίνει πάντα το ίδιο με κάποιον τρόπο...

(Διάλογος μεταξύ γυναικών 45-50, Εργατική τάξη).

Οι συμμετέχοντες γνώριζαν για το μοτίβο αυτό και εξέφραζαν κυνισμό ενάντια στη συμφυή ευαισθητοποίηση, όμως, όταν τους ζητήθηκε να ανακαλέσουν γεγονότα στη μνήμη τους από τις μεγάλες καταστροφές, αναφέρονταν σε αυτά τα πλάνα. Πέρα από τις μπερδεμένες συνδέσεις μεταξύ των γεγονότων, οι συμμετέχοντες αναφέρονταν σε άλλες καταστροφές για να επιχειρηματολογήσουν για τις καταστροφές που αναφερόταν η συζήτηση. Αυτές αφορούσαν το παρελθόν και το παρόν, εγχώριες και ξένες, φυσικές ή περιβαλλοντολογικές.

Πολλοί από τους συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στους σεισμούς το 1999 στη γειτονική Τουρκία ως σημείο αναφοράς για την ένταση των media, τη μεγάλη αναπαραγωγή των πλάνων, τις σοκαριστικές εικόνες. Αυτές οι αναφορές προκύπτουν από μία μακρά περίοδο έκθεσης σε εικόνες των media και αναπαραστάσεις και ακολουθία γεγονότων στα media σύμφωνα με τον Kitzinger (2000). Τα γεγονότα σύμφωνα με τον Silverstone χάνουν την αυθεντικότητά τους, τη μοναδικότητά τους και γίνονται μέρος

ενός ευρύτερου μοτίβου, ενός πλαισίου, με την παρουσίαση εικόνων και πλάνων μιας φαρέτρας των media που περιλαμβάνει ένα σύνολο δραματικών γεγονότων.

Κάποια γεγονότα μάλιστα δείχνουν να χάνουν πλήρως τα μοναδικά χαρακτηριστικά τους και γίνονται μέρος μιας ενιαίας αφήγησης, όπως αναδεικνύει η κάλυψη των σεισμών. Η απουσία ξεκάθਾਰου διαχωρισμού ανάμεσα σε διαφορετικά γεγονότα μπορεί να ιδωθεί σύμφωνα με το πρίσμα του Olesen που αναφέρεται στη διήθηση του εγχώριου δημόσιου χώρου με θέματα υπερεθνικά και την αναπλαισίωση των εγχώριων ζητημάτων σε παγκόσμιο επίπεδο που επισημαίνει ως λανθασμένο τον διαχωρισμό της εθνικής και παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας.

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, οι ερωτηθέντες δεν έδωσαν την ίδια αξία σε όλα τα γεγονότα, αλλά παραδέχτηκαν ότι το ενδιαφέρον και η προσοχή τους επηρεάστηκε από τη γεωγραφική απόσταση και γι' αυτό πολλές φορές ένιωσαν πιο επηρεασμένοι από εθνικά τραυματικά γεγονότα. Είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στη διήθηση της παγκόσμιας δημόσιας σφαίρας μέσα από διαμεσολαβημένες εμπειρίες παγκοσμίων καταστροφών με τρόπο που καθορίζεται η σχέση των ανθρώπων με τον κόσμο (Volkmer, 2006a) με αποτέλεσμα οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ εθνικού και παγκόσμιου να γίνονται ακόμη πιο δυσδιάκριτες.

Οι συζητήσεις διαπνέονταν από ένα «Εμάς» απέναντι σε ένα «Εκείνους», όπου οι ερωτηθέντες αυτοπαρουσιάζονταν ως μέλη μιας ευρύτερης κοινωνικής κατηγορίας σε αντίθεση με μία άλλη ομάδα. Αυτοκαθορίζονταν ως συνηθισμένοι άνθρωποι ενάντια στους λίγους δυνατούς, μία κατηγορία που περιλάμβανε άτομα και θεσμούς, όπως πολιτικοί, οργανώσεις ή εθνικά καθεστώτα. Χαρακτηριστικά αναφέρει ένας άντρας σε ηλικία 25 ετών: «Τα πάντα εξαρτώνται από τους ανθρώπους που διαθέτουν την εξουσία είτε είναι το ίδιο το κράτος, είτε ο Κόκκαλης, είτε η Microsoft, είτε άνθρωποι που συγκεντρώνουν το μεγάλο πλούτο. Δεν ενδιαφέρονται για τους ανθρώπους που βρίσκονται από κάτω τους». Αναφέρθηκε από πολλούς η έλλειψη δύναμης και ο αποκλεισμός από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σε παγκόσμιο επίπεδο που ήταν καθοριστική για να υποτιμηθεί η έννοια της συμμετοχής σε γεγονότα που απασχολούν όλο τον κόσμο, αφού δεν μπορούν να επηρεάσουν την πορεία πραγματικών διαδικασιών.

Σε σχέση με το θέμα της εξουσίας έγινε διαχωρισμός μεταξύ πλούσιων και φτωχών, ένα συνηθισμένο ζήτημα ανθρώπων με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο και ασθενέστερα οικονομικά στρώματα της κοινωνίας. Όσοι ανήκαν σε ασθενέστερα οικονομικά στρώματα ταυτίζονταν με τους φτωχούς που είχαν πληγεί από μεγάλες καταστροφές. Είναι σημαντικό να διαχωριστούν σε αυτό το σημείο η παγκόσμια διάσταση των γεγονότων στα media από την εγχώρια διάσταση που έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες. Σε παγκόσμιο επίπεδο υπάρχει η ταυτόχρονη διαμόρφωση ακροατηρίων γύρω από θέματα που καλύπτονται από τα παγκόσμια media σε όλο τον κόσμο, ενώ σε εθνικό επίπεδο η παγκόσμια δημόσια σφαίρα διαμορφώνεται από πολιτισμικά στερεότυπα και ιδεολογικές δυνάμεις που είναι αλληλένδετες με συγκεκριμένες εθνικές και τοπικές αφηγήσεις. Ανάμεσα στην παγκόσμια δημόσια σφαίρα και στην εθνική δημόσια σφαίρα βρίσκονται τα media, που παρουσιάζοντας τα παγκόσμια γεγονότα ξεκινούν έναν παγκόσμιο δημόσιο διάλογο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο ΟΙ ΣΕΙΣΜΟΙ ΤΟΥ 1999 ΚΑΙ Ο ΣΕΙΣΜΟΣ ΤΟΥ 2023: ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Τα δύο κύρια συστατικά της Διπλωματίας των καταστροφών είναι ο κίνδυνος και το ευάλωτο. Μία καταστροφή ορίζεται ως μία κατάσταση όπου ο κίνδυνος και η ευπάθεια διασταυρώνονται και οδηγούν σε καταστροφή που ξεπερνάει τη δυνατότητα αντιμετώπισης της καταστροφής χωρίς εξωτερική βοήθεια. Το κλειδί είναι ότι και ο κίνδυνος και η ευπάθεια χρειάζονται για να λάβει χώρα μία καταστροφή. Ο κίνδυνος αναφέρεται σε ένα φαινόμενο, γεγονός ή διαδικασία που έχει τη δύναμη να προκαλέσει κακό. Αυτός ο ορισμός είναι γενικός και θα μπορούσε να αναφέρεται σε οτιδήποτε. Γι' αυτό οι κίνδυνοι σε ένα περιεχόμενο καταστροφής αποτυπώνεται καλύτερα με παραδείγματα. Οι κίνδυνοι για παράδειγμα που προκύπτουν από την χρήση τεχνολογίας και μπορούν να προκαλέσουν κακό περιλαμβάνουν τοξικά, χημικά, ηλεκτρική ενέργεια, μετακίνηση εξαρτημάτων στη μηχανική, ραδιενέργεια. Κάποιοι κίνδυνοι μπορούν να περιοριστούν με την λήψη μέτρων ασφαλείας και τη νομοθέτησή τους όπως είναι ο εξοπλισμός εργασίας σε μερικές περιπτώσεις χρήσης πυρηνικής ενέργειας ή χρησιμοποίησης ρομπότ για πρόσβαση.

Η ευαλωτότητα καθορίζεται από πολυάριθμους παράγοντες που επικρατούν από μακροχρόνιες κοινωνικές διαδικασίες που οδηγούν στην πιθανότητα να βλαφτούν οι κοινωνίες. Αυτού του είδους η ανάλυση αναδεικνύει ότι η ευαλωτότητα των κοινωνιών είναι ένα βαθιά πολιτικό ζήτημα. Λίγοι είναι οι άνθρωποι που θέλουν ή περιμένουν να πεθάνουν σε καταστροφές, όμως συμβαίνει. Πολλοί είναι οι άνθρωποι που κάνουν επιλογές στη ζωή τους που αυξάνουν την ευαλωτότητα τους απέναντι στις συνθήκες, όπως είναι να αγοράζουν ακριβές παραθαλάσσιες ιδιοκτησίες στο Hilton Head, στη Νότια Καρολίνα ή στο Barbados και μετά να αποφασίζουν να μην εγκαταλείπουν τα σπίτια τους όταν ένας τυφώνας λαμβάνει χώρα. Κάποιοι άλλοι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα για να κάνουν επιλογές όπως εκείνοι που μένουν σε πρόχειρους οικισμούς στη Μανίλα ή το Λος Άντζελες.

Πολλές φορές η απουσία επιλογών για να αντιμετωπίσει κάποιος τους κινδύνους δημιουργείται καθημερινά σε ένα άτομο. Οι φτωχοί άνθρωποι έχουν την τάση να πεθαίνουν πιο συχνά σε περίοδο ακραίων θερμοκρασιών σε μεγάλες πόλεις, γιατί σε περιόδους καύσωνα δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν υπέρογκους λογαριασμούς ρεύματος, οι οποίοι προκύπτουν από την χρήση air condition και την περίοδο του βαρύ χειμώνα δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν το κόστος της θέρμανσης (Rudge και Gilchrist, 2005). Σε καταιγίδες, άνθρωποι που δε διαθέτουν εναλλακτική δυνατότητα για να μεταβούν σε καταλύματα με την στήριξη της οικογένειας ή φίλων, η επιλογή να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους δεν είναι εύκολη. Στο Μπαγκλαντές κάποιες οικογένειες αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους ενόψει του Κυκλώνα, γιατί δεν ήθελαν να εγκαταλείψουν γιατί ήταν η μόνη επιλογή διαβίωσής τους. Πολλοί μετέβησαν σε καταφύγια προκειμένου να προστατεύσουν τα ζώα τους (Cash και al., 2013).

Πολλές φορές η απουσία επιλογών αντιμετώπισης των κινδύνων οφείλεται σε κοινωνικές υποδομές, σε επίπεδο κοινωνίας. Οι Neumayer και Plumper (2007) αναδεικνύουν ότι οι φυσικές διακριτές διαφορές ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες δεν μπορούν να δώσουν εξήγηση σε διαφορετική θνησιμότητα σε καταστροφές με διαφορετικούς κινδύνους σε 141 χώρες από το 1981 έως το 2002. Αντίθετα υπογραμμίζουν κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες και άλλα ζητήματα φύλου που προκύπτουν από καθιερωμένους ρόλους, που η κοινωνία επιβάλλει σε γυναίκες και άντρες για να δημιουργήσουν ή να περιορίσουν τη ευαλωτότητα στις καταστροφές. Αυτοί οι παράγοντες είναι κοινωνικοί, πολιτικοί και όχι βιολογικοί, που κάνουν έμφυλη την ευαλωτότητα (Enarson και Morrow, 1998). Υπογραμμίζοντας τα χαρακτηριστικά του φύλου του ατόμου ως αυτά που προκαλούν ευαλωτότητα, ή απόψεις σύμφωνα με τις οποίες οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες από άντρες στις καταστροφές, αντανakλούν τις κοινωνικές κατασκευές για την ευαλωτότητα μέσα από τη διαφοροποίηση του φύλου. Η ευαλωτότητα είναι κυρίως πολιτική, γεγονός που σημαίνει ότι και οι καταστροφές είναι κυρίως πολιτικές, παρά φυσικές ή περιβαλλοντολογικές. Αυτό που συμβαίνει συνήθως είναι ότι ορισμένες ομάδες που έχουν περισσότερες επιλογές και δύναμη επιβάλλουν την ευαλωτότητα σε άλλες ομάδες που έχουν λιγότερη δύναμη και επιλογές, όπως οι άντρες που επιβάλλουν φυλετικούς ρόλους στις γυναίκες, δημιουργώντας ευαλωτότητα και για τα δύο φύλα.

Αξίζει να αναφερθούμε σε 2 θεωρητικές έννοιες που εφαρμόζονται στη διπλωματία των καταστροφών: την σκοπιμότητα και την προβλεψιμότητα. Στην περίπτωση της Ελλάδας και της Τουρκίας, οι σεισμοί ήταν καθοριστικοί για την προσέγγιση των 2 χωρών, πιέζοντας αισθητά την προσέγγιση, πιάνοντας εξαπίνης τους ηγέτες των 2 χωρών, γιατί δεν είχαν την πρόθεση να παρουσιάσουν δημόσια τα βήματα εξέλιξης που είχαν κάνει σε επίπεδο διπλωματίας. Η παρουσίαση των θετικών αισθημάτων από το κύμα των media των δύο χωρών επιτάχυνε τα βήματα των ηγετών προκειμένου να αποκτήσουν έλεγχο της διαδικασίας συμφιλίωσης. Οι λαοί ανταποκρίθηκαν με επιθυμίες και προσδοκίες στη διπλωματία των σεισμών, ενώ οι ηγέτες των 2 χωρών θα προτιμούσαν να προχωρήσουν σε διπλωματικά βήματα από μόνοι τους με πιο σταθερούς ρυθμούς.

Οι ηγέτες των 2 χωρών θα μπορούσαν να εκμεταλλευτούν την ευκαιρία και να είναι πιο ενεργοί στην αντιμετώπιση των καταστροφών και στη μείωση του ρίσκου καταστροφής από το να επιβάλλουν τη διπλωματία. Θα μπορούσαν να επιλέξουν με σκοπιμότητα τη διπλωματία των καταστροφών και να ανταποκριθούν σε μία καταστροφή με ενεργή διπλωματία ή να προχωρήσουν σε ενέργειες μείωσης της καταστροφής για τον ρητό σκοπό, είτε τις αποδέχονται δημοσίως είτε όχι. Πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη και η προβλεψιμότητα των αποτελεσμάτων της σκόπιμης καταστροφής.

Ο Glantz (2003) συνδέει άρρηκτα την προβλεψιμότητα με τους κινδύνους που προέρχονται από το κλίμα. Υπογραμμίζει δε το νομικό ορισμό σύμφωνα με τον οποίο η προβλεψιμότητα περιλαμβάνει όχι μόνο αυτό που ο εναγόμενος προέβλεψε, αλλά αυτό που ο εναγόμενος θα έπρεπε να είχε προβλέψει. Στη διπλωματία των καταστροφών που αναπτύχθηκε μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, οι Ελίτ έχασαν ένα σημαντικό κομμάτι του ελέγχου της διπλωματίας τους, που οφειλόταν στην επιθυμία

των λαών να προσφέρουν βοήθεια στο γείτονα. Οι σκοποί των Media και των λαών δεν είναι υποχρεωτικό να συμπίπτουν με τους σκοπούς των ανθρώπων και των θεσμών με κυβερνητική δύναμη, ειδικά για ενέργειες που είναι συνδεδεμένες με την καταστροφή, τη διπλωματία και τους συνδέσμους τους. Η έμφαση πρέπει να δίδεται προς δύο κατευθύνσεις. Αρχικά σκοπιμότητα υπάρχει όταν χρησιμοποιείται για να οδηγήσει σε ένα αποτέλεσμα υπό την προϋπόθεση ότι εκείνοι που διαθέτουν την πολιτική δύναμη θα κατανοήσουν τις επικείμενες συνέπειες από τους δρόμους και τις επιλογές που θα ακολουθηθούν. Η δεύτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην προβλεψιμότητα. Μπορούν αυτοί που διαθέτουν δύναμη να κατανοήσουν τις πιθανές συνέπειες πιθανών δρόμων και επιλογών; Πόσος χρόνος χρειάζεται για μία εφ' όλης της ύλης κατανόηση; Ακόμη και εκτεταμένη κάλυψη από τα media δεν μπορεί να αντιστρέψει το κλίμα για μία μακροχρόνια ιστορία.

Αντίθετα είναι αλήθεια ότι η πετυχημένη διαχείριση της καταστροφής και της διπλωματίας είναι μακροχρόνιες διαδικασίες, που απαιτούν σκέψη και προσεκτικά βήματα, διασφαλίζοντας ότι όλες οι πλευρές παραμένουν στην ίδια πλευρά για να υποστηρίξουν μακροχρόνιους στόχους. Στην πράξη ένα μεγάλο μέρος της διπλωματίας και των ενεργειών που συνδέονται με την καταστροφή, οδηγούνται από στιγμιαία αντίδραση, με περιορισμένο σχεδιασμό, γεγονός που σημαίνει ότι μία περίπτωση διπλωματίας των καταστροφών ενδέχεται να σημειώσει επιτυχία από καθαρή τύχη ή σύμπτωση. Πιο συγκεκριμένα, επιχειρήματα σκοπιμότητας και προβλεψιμότητας δεν υπόκεινται σε έλεγχο υπό το πρίσμα μιας ευρύτερης εξωτερικής πολιτικής. Με όρους σκοπιμότητας, η ηθική και νομική υποχρέωση για την μείωση του ρίσκου της καταστροφής ή της αντιμετώπισης των καταστροφών δεν είναι απ' όλους αποδεκτή. Ακόμη και στην περίπτωση που η νομοθεσία των κρατών υπάρχει για τη μείωση των κινδύνων καταστροφής, διεθνείς υποχρεώσεις που συνδέονται με την καταστροφή μπορεί να μην καλύπτονται (Ferris, 2011). Αναμφισβήτητα, ο ρόλος της εξωτερικής πολιτικής είναι να σώζει ζωές και να βοηθάει τους άλλους, πράγμα που σημαίνει ότι σκοπιμότητα σε σχέση με τη διπλωματία των καταστροφών δεν θα έπρεπε να υπάρχει. Όμως διπλωματικές πλευρές, όπως είναι αυτή που παρουσιάζουν τα media, κάποιες φορές έχουν από αποτέλεσμα σε διεθνείς καταστροφές και στην εξωτερική πολιτική (Druryκαι al.,2005).

Σε όρους προβλεψιμότητας η διπλωματία δε βρίσκεται σε μία γραμμική τροχιά απόφασης-αιτίας-αποτελέσματος. Οι συνθήκες και οι επιρροές μπορούν να διαφέρουν και μπορεί να στηρίζονται σε ανεξάρτητες και εξαρτημένες αποφάσεις από άτομα ή ομάδες, ειδικά όταν οι πολιτικοί ηγέτες αλλάζουν. Η Ελληνοτουρκική προσέγγιση δεν θα προχωρούσε τόσο αποτελεσματικά, εάν δεν υπήρχε η έντονη φιλία των Υπουργών Εξωτερικών.

Θα ήταν σοβαρό λάθος να στηριχθούμε αποκλειστικά στη διπλωματία που συνδέεται με ενέργειες για τις καταστροφές. Υπάρχουν πολλές αποδείξεις που απομένουν να συγκεντρωθούν για να εξεταστούν οι μακροχρόνιες συνέπειες της σφαίρας της Διπλωματίας των καταστροφών. Η άμεση αδρεναλίνη που τροφοδοτεί τους λαούς ως συνέπεια μιας καταστροφής αντικαθίσταται από την καθημερινή δύσκολη εργασία της διάσωσης ανθρώπων από την καταστροφή των λαών που έχουν πληγεί. Ποιος δεν ζει σε αυτές τις στιγμές με τις εικόνες διάσωσης που προβάλλονται από τα media,

πόσο χρονικό διάστημα η ανθρωπιστική βοήθεια μένει στο μυαλό των τηλεθεατών; Η Κυβέρνηση θα καλλιεργήσει συναισθήματα ευγνωμοσύνης για την βοήθεια που προσφέρθηκε από τον γειτονικό λαό; Η βοήθεια εκλαμβάνεται ως πολιτικό εργαλείο ή η βοήθεια χρησιμοποιείται για να καλλιεργηθεί μία φιλία; Θα μπορούσε η αποδοχή της βοήθειας να σημαίνει ότι ένας πλούσιος προνομιούχος εχθρός θα επιβάλλει στο μέλλον ένα διαφορετικό δρόμο διπλωματίας;

Είναι ηθικό να λάβουμε υπόψιν μας ότι οι διασώστες θα δημιουργήσουν δεσμούς, ικανούς να οδηγήσουν στην ειρήνη και γι' αυτό να ενεργούν στη βάση της μειωμένης πιθανότητας ότι θα δημιουργηθεί διπλωματικό αποτέλεσμα; Τι θα συμβεί εάν διασώστες και διασωθέντες οδηγηθούν σε διαμάχη, εάν η διάσωση καταλήξει σε καταστροφή της επιχείρησης, σβήνοντας την ελπίδα καλλιέργειας της Διπλωματίας των Καταστροφών και δηλητηριάζοντας τις σχέσεις μεταξύ τους αντί να βρεθούν σε μία πλευρά συμφιλίωσης.

Οι δίδυμοι σεισμοί το 1999

Τον Αύγουστο του 1999 ένας σεισμός χτύπησε την πόλη Ισμίτ σκοτώνοντας 17.000 ανθρώπους και προκαλώντας μεγάλες καταστροφές σε περίπου 250.000 σπίτια (Kelman και Κούκης, 2010). Η Ελλάδα ανταποκρίθηκε με φαρμακευτική βοήθεια στις πληγείσες περιοχές με έμπρακτη συμπάθεια και πηγές που δεν προέρχονταν μόνο από το Ελληνικό Κράτος, αλλά και από μη κρατικές οργανώσεις και μεμονωμένους Έλληνες πολίτες. Ένα μήνα μετά ένας σεισμός χτύπησε την Ελλάδα, αφήνοντας 143 νεκρούς και 50 κτήρια με τεράστιες ζημιές (Γαναπάτη, Kelman και Κούκης, 2010). Η Τουρκία ανταποκρίθηκε άμεσα με βοήθεια και ομάδα διάσωσης επίσης. Η υποστηρικτική και ειρηνευτική στάση μεταξύ των δύο χωρών μετά από τους δίδυμους σεισμούς αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα διπλωματίας των καταστροφών. Οι λαοί και των 2 χωρών συνέβαλαν σε μία αλλαγή των σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αφού σημειώθηκε αξιοσημείωτη εθελοντική προσφορά από τις 2 χώρες μεταξύ τους μετά τους σεισμούς (Comfort, 2000, sel. 25).

Ο ισχυρισμός ότι οι σεισμοί προκάλεσαν μεγάλη αλλαγή στις διπλωματικές σχέσεις των 2 χωρών είναι πολύπλοκος. Σύμφωνα με ανάλυση του James Ker-Lindsay υπήρξαν άλλοι παράγοντες που είχαν λειτουργήσει γι' αυτή την αλλαγή των σχέσεων μεταξύ των κρατών που διατηρούσαν μακροχρόνια εχθρικές σχέσεις, πριν λάβουν χώρα οι σεισμοί (Comfort, 2000, σελ. 24, Ker-Lindsay, 2000). Θα μπορούσε σύμφωνα με αυτή την άποψη να ειπωθεί ως αποτέλεσμα προηγούμενων διαπραγματεύσεων και όχι ως στιγμιαία συναισθηματική αλλαγή νοοτροπίας και σκέψης λόγω της καταστροφής. Εδώ η Διπλωματία των καταστροφών λαμβάνεται υπόψιν σαν μία διπλωματία που αναπτύσσει τη βελτίωση των σχέσεων που έχει ήδη ξεκινήσει από προπαρασκευαστικές ενέργειες που έχουν προηγηθεί (Rajacopalan, 2006). Όπως υπογραμμίζει ο Ker-Lindsay, η διπλωματία των καταστροφών άνοιξε το δρόμο για την ανάπτυξη πιο ισχυρών δεσμών μεταξύ των λαών των δύο χωρών και ως συνέπεια επέτρεψε την ενδυνάμωση του διαλόγου μεταξύ των δύο κυβερνήσεων (Ker-Lindsay, 2000, sel. 216). Έτσι, όσο οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας είχαν ξεκινήσει να ενδυναμώνονται πριν τους καταστροφικούς σεισμούς, οι σεισμοί ενδυνάμωσαν τις προσπάθειες αυτές για πιο ειρηνευτική και παραγωγική σχέση μακροχρόνια. Οι

Ganapti, Kelman και Κούκης ισχυρίζονται ότι η μακροχρόνια συνεργασία που συνδέεται με τη διπλωματία των καταστροφών υπήρξε εφικτή, γιατί το ευρύτερο πλαίσιο επέτρεψε μία τέτοια συνεργασία(2010, σελ. 172).

Το στοιχείο της Λαϊκής στήριξης που βοήθησε τη διπλωματία των καταστροφών αποτελεί έναν επιπρόσθετο παράγοντα που προκύπτει από τους ελληνοτουρκικούς σεισμούς. Ο Louise Comfort διαπίστωσε ότι ο βαθμός επαφών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αυξήθηκαν σημαντικά μετά τους 2 σεισμούς (Comfort, 2000, σελ. 25). Από αυτή την οπτική η Διπλωματία των καταστροφών αντιμετωπίζεται ως Διπλωματία των πολιτών, η οποία νομιμοποιήθηκε και δημιουργήσε λαϊκή υποστήριξη σε μία επίσημη διαδικασία που είχε προηγηθεί από την καταστροφή(Ker-Lindsay, 2000, σελ. 216). Η εστίαση δεν πρέπει να γίνει αποκλειστικά στις ενέργειες από κράτος σε κράτος, αλλά και στην πραγματική επιρροή των σεισμών στο επίπεδο καθημερινών ανθρώπων (Ker-Lindsay, 2000, σελ. 229).

Οι σεισμοί και στην Ελλάδα και την Τουρκία αναδεικνύουν το γεγονός ότι οι συστηματικές προσπάθειες για να χτιστούν ανταλλαγές αμοιβαίας βοήθειας που ξεκίνησαν μετά τους σεισμούς χρειάζονται για να επαναπροσδιοριστούν έννοιες όπως είναι τα ενδιαφέροντα και να αλλάξει η ισορροπία της συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών.

Η σχέση Ελλάδας και Τουρκίας πριν το 1999

Από τα μέσα του 1950 οι σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας δημιουργούσαν στην περιοχή μεγάλη ανησυχία για ειρήνη και σταθερότητα στο Αιγαίο. Πέρα από το αξεπέραστο πρόβλημα της Κύπρου υπήρχαν έντονες διαφωνίες μεταξύ των δύο χωρών για την εδαφική ακεραιότητα στο Αιγαίο. Στις ήδη έντονες σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έρχεται να προστεθεί το επιχείρημα από την Τουρκική πλευρά ότι η Ελλάδα είχε διαδραματίσει αρνητικό ρόλο για την σχέση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργώντας μόνιμη ανησυχία για την εξασφάλιση της ειρήνης στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Παρά το έντονο αρνητικό κλίμα από τον Μάρτιο του 1999, Αθήνα και Άγκυρα θέλησαν να θέσουν τις σχέσεις σε ένα πιο εγκάρδιο κλίμα και σε αυτό συνέβαλαν οι τότε Υπουργοί Εξωτερικών, ο Γεώργιος Παπανδρέου και ο Ισμαήλ Τζεμ, προσδιορίζοντας περιοχές αμοιβαίου ενδιαφέροντος και συμφωνώντας μέτρα για διμερή συνεργασία.

Ακόμη και σήμερα, στο μυαλό πολλών υπάρχει η τάση να αποδίδουν αυτή τη μεγάλη αλλαγή στην φύση των ελληνοτουρκικών σχέσεων στους σεισμούς που χτύπησαν τις δύο χώρες τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 1999, αντί να επικεντρώνονται στις προσπάθειες που προέρχονταν από τις δύο κυβερνήσεις. Μετά τις δύο τραγωδίες, ο κόσμος υπήρξε μάρτυρας μιας έκρηξης συναισθημάτων των ανθρώπων των δύο χωρών και εντυπωσιάστηκε από το γεγονός ότι άλλαξε ριζικά το μοτίβο των συναισθημάτων σε φιλικούς από εχθρικούς δεσμούς. Στηριζόμενοι κάποιοι στα γεγονότα του Αυγούστου και του Σεπτεμβρίου του 1999, αναφέρονταν στην αλλαγή των σχέσεων μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας ως μία διαδικασία «Διπλωματίας των Σεισμών». Ενώ την ίδια στιγμή οι σεισμοί είχαν έναν σημαντικό αντίκτυπο στο να αλλάξουν τις αντιλήψεις του κοινού για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, υπήρχε η άποψη

ότι η προσέγγιση αυτή ήταν λανθασμένη γιατί αποδυνάμωνε τη βάση της διαδικασίας προσέγγισης των δύο χωρών. Την ίδια στιγμή που η δημόσια γνώμη έχει μεγάλη δύναμη, είναι επίσης άστατη και ασταθής.

Μία διαδικασία που αναπτύσσεται μόνο μέσα από μία λαϊκή κατακραυγή, όπως αυτή που αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια των σεισμών, δεν θα μπορούσε να ανταπεξέλθει σε δοκιμασίες υπέρ μιας ειρηνευτικής διαδικασίας. Έχει μεγαλύτερη αξία να υπάρχει ειλικρινής αναγνώριση από τις δύο κυβερνήσεις ότι στην τρέχουσα διεθνή πολιτική σκηνή θα πρέπει να υπάρχει πολιτική συνεργασίας παρά μία συνεχόμενη μετωπική σύγκρουση. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι σημαντική η διπλωματία των καταστροφών, ή ότι δε διαδραματίζει πρωταρχικό ρόλο στην ανάπτυξη της διαδικασίας προσέγγισης μεταξύ Αθήνας και Άγκυρας. Το αποτέλεσμα της διπλωματίας των καταστροφών έγκειται, όχι στη διαμόρφωση πολιτικών που θα ενισχύουν την προσέγγιση των δύο χωρών, αλλά στη δημιουργία ενός θετικού περιβάλλοντος για να ενταχθούν από τις χώρες ειρηνευτικές πολιτικές και συνεργασίες. Αναπτύχθηκαν δεσμοί μεταξύ των ανθρώπων των δύο χωρών και επέτρεψαν την ενδυνάμωση του διαλόγου που αναπτύχθηκε μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας πριν λάβουν χώρα οι σεισμοί. Η Διπλωματία των Σεισμών αποτελεί μία διαδικασία «Διπλωματίας των Πολιτών» που νομιμοποίησε την υποστήριξη μέσα από μία διαδικασία που ξεκίνησε αρκετούς μήνες πριν.

Οι διαδικασίες προσέγγισης ξεκίνησαν 6 εβδομάδες περίπου μετά το γεγονός με τον Οτσαλάν, με την έναρξη των εναέριων επιδρομών του NATO στο Κόσοβο και στη Γιουγκοσλαβία τον Μάρτιο του 1999. Και για την Ελλάδα και τη Γιουγκοσλαβία ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία αποτελούσε μία βασική απειλή για ασφάλεια στην περιοχή και πραγματικό κίνδυνο για την εσωτερική τους σταθερότητα. Η μαζική έξοδος προσφύγων μετατράπηκε σε μία πηγή ανησυχίας για Αθήνα και Άγκυρα. Για την Ελληνική Κυβέρνηση υπήρχε ο φόβος ότι ένα μεγάλο κύμα προσφύγων θα ερχόταν να προστεθεί στο μεγάλο αριθμό παράνομων Αλβανών μεταναστών που υπήρχαν ήδη στη χώρα. Για την Τουρκία υπήρχε περισσότερο προβληματισμός για την οικονομία της χώρας. Υπήρχε η ανησυχία ότι δεν θα μπορούσε να προσφέρει στέγη και τροφή στους πρόσφυγες, αφού θεωρούσε χρέος της να σταθεί δίπλα στους Κοσοβάρους με τους οποίους είχε ιστορικούς δεσμούς.

Ένας δεύτερος παράγοντας διαμάχης που απασχολούσε και τις δύο πλευρές ήταν ο επανακαθορισμός των συνόρων στα βαλκάνια. Πέρα από τα καθιερωμένα διπλωματικά κανάλια που θα προσεγγίζονταν τα παραπάνω ζητήματα, οι δύο υπουργοί Εξωτερικών, Ισμαήλ Τζεμ και ο Γιώργος Παπανδρέου, ακολούθησαν ένα απευθείας κανάλι επικοινωνίας και μίλησαν απευθείας στο τηλέφωνο για να συζητήσουν το ζήτημα στο Κόσοβο, το οποίο απασχολούσε και τις δύο πλευρές. Αναγνωρίζοντας ότι μπορούσαν να επικοινωνήσουν καλά μεταξύ τους και ότι είχαν κοινές απόψεις για ζητήματα της περιοχής, οι δύο Υπουργοί κράτησαν εκτενή τηλεφωνική επικοινωνία τις επόμενες εβδομάδες μέσα από την οποία δημιουργήθηκαν προσωπικοί δεσμοί μεταξύ των δύο αντρών. Ο προβληματισμός της Τουρκίας για την εμπλοκή της Ελλάδας με το PKK παρέμενε ένα σημαντικό ζήτημα το οποίο επηρέαζε τις διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Γι' αυτό στις 24 Μαΐου του 1999, ο Ισμαήλ Τζεμ έγραψε στον Γιώργο Παπανδρέου προτείνοντας οι δύο χώρες

να προχωρήσουν σε από κοινού ενέργειες για να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της Τρομοκρατίας και οι δύο χώρες να εξετάσουν ένα πλάνο συμφιλίωσης μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας. Στις αρχές Ιουνίου, ο Γεώργιος Παπανδρέου έγραψε στον Ισμαήλ Τζεμ, δίνοντας του συγχαρητήρια για την τοποθέτηση του ως Υπουργός Εξωτερικών, ενώ αποδεχόμενος την ανάγκη για περαιτέρω συζητήσεις ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών πρότεινε μέτρα για πολυάριθμα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως είναι ο Τουρισμός, το Περιβάλλον, το οργανωμένο έγκλημα, στα οποία ένιωθε ότι θα έπρεπε να μπει μία βάση διαλόγου.

Οι δύο άντρες στη συνέχεια συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη και κατά τη διάρκεια αλληπάλληλων συζητήσεων, αποφάσισαν να ιδρύσουν μία ομάδα εργασίας από ανώτερους διπλωμάτες από τους δύο Υπουργούς Εξωτερικών για να αναζητηθούν πρακτικά μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν για να προωθηθεί η διμερής συνεργασία σε διάφορα ζητήματα σε μη αμφισβητούμενες περιοχές. Η πρώτη απ' αυτές τις συναντήσεις έλαβε χώρα τον Ιούλιο του 1999, κι ενώ είχε σημειωθεί σημαντική πρόοδος για να προωθηθεί ο εποικοδομητικός διάλογος, κάποιοι παρατηρητές της διαδικασίας παρέμεναν σκεπτικιστές για την ύπαρξη ορατών αποτελεσμάτων. Το 1999 πριν τους σεισμούς, ο Τούρκος και ο Έλληνας υπουργοί Εξωτερικών είχαν ξεκινήσει μία διαδικασία συνεργασίας σε διμερή ζητήματα (BBC Monitoring Europe, 2010). Το γεγονός των διδύμων σεισμών οδήγησαν σε δημόσια υποστήριξη για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ τους, που ενδυνάμωσε περαιτέρω τις σχέσεις ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία (BBC Monitoring Europe, 2010). Το 2000 η Ελλάδα και η Τουρκία προχώρησαν στην υπογραφή 5 διμερών συμφωνιών όπου ο Έλληνας τότε Υπουργός Εξωτερικών κ. Γιώργος Παπανδρέου και ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών κ. Ισμαήλ Τζεμ, σημείωσαν ότι όσα είχαν γίνει τους τελευταίους 6 μήνες μεταξύ των δύο χωρών, δεν είχαν γίνει τα τελευταία 40 χρόνια. Το γεγονός των σεισμών μπορούσε να ειπωθεί ως ένα παράθυρο ευκαιρίας, όπου Έλληνες και Τούρκοι επίσημοι μπορούσαν να προχωρήσουν σε σύσφιξη των σχέσεων τους με την παράλληλη υποστήριξη των λαών τους.

Ο ρόλος των μη κρατικών φορέων αποτέλεσε κομβικό σημείο μετά τους σεισμούς του 1999, όπου μη κυβερνητικές οργανώσεις συντέλεσαν στη σύσφιξη των σχέσεων και στις διαπολιτισμικές συναλλαγές μεταξύ των 2 χωρών, ενισχύοντας ακόμη περισσότερο τις ελληνοτουρκικές σχέσεις (BBC Monitoring Europe, 2010). Ο Ισμαήλ Τζεμ δήλωσε χαρακτηριστικά ότι η Ελληνοτουρκική προσέγγιση δεν επετεύχθη χάρη στις ενέργειες τις δικές του και του Γιώργου Παπανδρέου, αλλά χάρη στην ίδια την κοινωνία και τους πολίτες (Turkish-Greek Civil Dialogue, 2005, σελ. 36). Οι σεισμοί με αυτόν τον τρόπο συνέβαλαν σε μία ιστορική ευκαιρία μη κυβερνητικές οργανώσεις να έρθουν σε επαφή και να συνεργαστούν για να δημιουργήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα τόσο για τον ελληνικό όσο και για τον τουρκικό λαό. Στους μη κρατικούς φορείς περικλείονταν και επιχειρηματικές οργανώσεις, εμπορικές κοινότητες που παρείχαν ευκαιρίες για διμερείς συμφωνίες σε εμπορικό και οικονομικό επίπεδο. Οι οργανώσεις ενάντια στις καταστροφές, η Τουρκική ομάδα Διάσωσης και Έρευνας (AKUT) και η Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών (EMAK) ήταν οι πρώτες ξένες ομάδες διάσωσης που έφτασαν σε πληγείσες περιοχές στην Ελλάδα και την Τουρκία και που κέρδισαν τις καρδιές των ανθρώπων και στις δύο χώρες, οι οποίες έχουν πάει σχεδόν σε πόλεμο 3 φορές τα 25 χρόνια πριν το συμβάν των σεισμών.

Δημιουργήθηκε επίσης ένα κίνημα για τις Ομάδες διάσωσης για το Νόμπελ Ειρήνης (Hurriyet, 1999).

Οι σεισμοί του 1999 οδήγησαν σε αλλαγές στο δημόσιο λόγο, όπου η υποστήριξη και η συμπάθεια που ένιωσαν οι λαοί και των δύο χωρών οδήγησαν σε μία διαφορετική εικόνα του ενός απέναντι στον άλλο (Demirozu, 2003). Αν και αυτή η εικόνα αποδυναμώθηκε με το πέρασμα των χρόνων, οι σεισμοί του 1999 χρησιμοποιούνται ως σημείο κατατεθέν, όπου Έλληνες και Τούρκοι αναγνωρίζονταν ως φίλοι και όχι ως εχθροί. Σύμφωνα με την κίνηση Ελληνοτουρκικού Διαλόγου πολιτών ένας νεαρός από τους συμμετέχοντες σημείωσε ότι μετά τους σεισμούς οι Τούρκοι πολίτες αντιλήφθηκαν πόσο οι Έλληνες τους συμπαθούν και θέλουν να ζουν μαζί τους (2005). Ο Nur Batur, Επικεφαλής ανταποκριτής της εφημερίδας Hurriyet και του CNN Turk που κάλυψε τους σεισμούς του 1999, ανακάλυψε ότι μετά τους σεισμούς του 1999 υπήρξε ένας επικοινωνιακός διάλογος μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας που βοήθησε να μιλήσουν γι' αυτό και να κοιτάζουν το μέλλον με πιο θετικό και οπτιμιστικό τρόπο (Ομάδα Ελληνοτουρκικού πολιτικού διαλόγου).

Η αρθρογραφία εφημερίδων που αναφέρεται σε θετικές αλλαγές στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, είτε με όρους εμπορικών συμφωνιών, είτε με αναφορές της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση γίνεται αναφορά στους σεισμούς του 1999 ως κρίσιμο σημείο καμπής για την ενθάρρυνση των σχέσεων. Ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών διαχωρίζει τις πληροφορίες σε ένα στάδιο πριν το 1999 και ένα στάδιο μετά το 1999, όπου οι σχέσεις με την Τουρκία αποδεικνύονται σαφώς πιο ειρηνικές. Αν και οι ενέργειες και οι διαπραγματεύσεις για τη βελτίωση των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών είχαν ξεκινήσει νωρίτερα από τη διενέργεια των σεισμών, οι σεισμοί λειτούργησαν ως εικόνα που κατέγραψε μεγάλη αλλαγή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Έτσι, μπορεί οι σεισμοί να μη δημιούργησαν διπλωματία, διαδραμάτισαν όμως έναν κρίσιμο ρόλο για να αλλάξουν τις αντιλήψεις μεταξύ των λαών, επιτρέποντας ένα περιβάλλον μεγαλύτερης αποδοχής, όπου θα μπορούσαν να ανθίσουν νέες διπλωματικές προσπάθειες. Η Τουρκία μετατράπηκε στο μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο, αγγίζοντας 4.1 δισεκατομμύρια ευρώ σε διμερές εμπόριο το 2011 (Hurriyet, 2012). Ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν επισκέφθηκε την Ελλάδα τον Μάιο του 2004, όπου ήταν η πρώτη επίσκεψη Τούρκου Πρωθυπουργού στην Ελλάδα μετά από 16 χρόνια (BBC Monitoring Europe, 2010). Ο Κώστας Καραμανλής, ο Πρωθυπουργός της Ελλάδας το 2008 επισκέφθηκε την Τουρκία και ήταν η πρώτη επίσκεψη Πρωθυπουργού της Ελλάδας στην Τουρκία μετά από 49 χρόνια (BBC Monitoring Europe, 2010). Επιπροσθέτως, η Ελλάδα και η Τουρκία συνεργάστηκαν για τη δημιουργία αγωγού φυσικού αερίου το 2007, που αποτέλεσε ορόσημο για την ενεργειακή συνεργασία μεταξύ Ελλάδας Τουρκίας και αποδεικνύει τη δυναμική των δύο χωρών για τη διαφοροποίησή τους από τους ενεργειακούς δρόμους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (BBC Monitoring Europe, 2010). Η Ελλάδα επίσης συμφώνησε να στηρίξει την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αν και οι δύο χώρες είχαν εδαφικές διαφορές και διαφωνίες ως προς τον έλεγχο της Κύπρου (Smith, 2004). Κατά συνέπεια υπήρξαν πολλαπλά σημάδια ανακούφισης σε επίπεδο επικοινωνίας μεταξύ των 2 χωρών από την στιγμή που έλαβαν χώρα οι καταστροφικοί σεισμοί σε Ελλάδα-Τουρκία.

Η Ελληνική αντίδραση απέναντι στο μεγάλο σεισμό 7.5 ρίχτερ στο Ιζμίτ στη Βορειοδυτική Τουρκία στις 17 Αυγούστου του 1999

15 (δεκαπέντε) λεπτά μετά τον σεισμό στο Ιζμίτ η ελληνική πρεσβεία στην Άγκυρα έλαβε μία κλήση από το Τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών ζητώντας βοήθεια. Άμεσα εστάλη μήνυμα στην Αθήνα και μισή ώρα μετά από τον σεισμό, ο Ισμαήλ Τζεμ έλαβε τηλεφώνημα από τον Γεώργιο Παπανδρέου, το πρώτο που έλαβε από οποιαδήποτε άλλη χώρα, προσφέροντας ό,τι βοήθεια κρινόταν απαραίτητη. Ο Ισμαήλ Τζεμ πληροφόρησε τον Γεώργιο Παπανδρέου ότι η Τουρκία χρειαζόταν ομάδες διάσωσης.

Ο σεισμός δεν ήταν κάτι καινούριο για την Ελλάδα και λόγω της μεγάλης εμπειρίας οι Έλληνες είχαν δημιουργήσει μία ομάδα επειγουσών αναγκών διάσωσης, την ΕΜΑΚ και χωρίς δεύτερη σκέψη οι υπηρεσίες της ΕΜΑΚ παραχωρήθηκαν στην Τουρκική Κυβέρνηση για να βοηθήσει η Ελληνική ομάδα Διάσωσης όπου χρειαζόταν. Τις επόμενες ώρες με την καθοδήγηση του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας και Δημήτρη Κατριβάνου, ετοιμάστηκε μία ομάδα προς αναχώρηση. Η ομάδα αποτελούνταν από 25 εξειδικευμένα μέλη διάσωσης με πλήρη εξοπλισμό, εκπαιδευμένα σκυλιά να εντοπίζουν ανθρώπους εγκλωβισμένους σε συντρίμια και Έλληνες σεισμολόγους για να εντοπίσουν πιθανούς μετασεισμούς σε συνεργασία με Τούρκους σεισμολόγους. Μαζί με τις εξειδικευμένες ομάδες η Ελληνική πλευρά έστειλε και δύο κινητές μονάδες με διαθέσιμη μία ομάδα που αποτελούνταν από έντεκα γιατρούς. Η ομάδα μετέβη με 3 ελληνικά C-130 της ελληνικής αεροπορίας στην Κωνσταντινούπολη το ίδιο απόγευμα. Λίγες μέρες μετά και άλλες ελληνικές ομάδες μετέβησαν στην περιοχή για να συνδράμουν, όπως μία αποστολή από 15 νοσοκόμες και μετά από απόφαση του κοινοβουλίου μία εξαμελής ομάδα Ελλήνων Βουλευτών που είχαν περάσει από ιατρική εκπαίδευση. Παράλληλα η Αθήνα έστειλε δύο μαχητικά πυροσβεστικά αεροπλάνα στο Ιζμίτ για να βοηθήσουν τις τοπικές αρχές στις προσπάθειες για πυρόσβεση μιας μεγάλης πυρκαγιάς που είχε ξεσπάσει σε ένα από τα μεγαλύτερα εργοστάσια-διυλιστήρια στην Τουρκία.

Όσο συνεχίζονταν οι υπεράνθρωπες προσπάθειες των ομάδων διάσωσης, οι Έλληνες συγκέντρωναν χρήματα και φαγητό, φάρμακα και άλλα χρήσιμα πράγματα για να βοηθήσουν τα θύματα του σεισμού. Την ίδια στιγμή τα ελληνικά media, ενώ είχαν υιοθετήσει μέχρι τότε μία πολιτική προώθησης εθνικών συμφερόντων με την καλλιέργεια αντιτουρκικών συναισθημάτων όλα τα χρόνια, άλλαξαν γραμμή και έδειξαν το ενδιαφέρον τους για την κατάσταση, ενώ οι περισσότεροι ελληνικοί μιντιακοί οργανισμοί έστειλαν αντιπροσώπους για να καλύψουν τις καθημερινές εξελίξεις των γεγονότων.

Στους περισσότερους τηλεοπτικούς σταθμούς η τραγωδία από τους σεισμούς στην Τουρκία ήταν πρώτο θέμα σε 24ωρη βάση. Ειδική μνεία έγινε στις προσπάθειες των ομάδων της ΕΜΑΚ και λίγοι θα είναι αυτοί που θα ξεχάσουν την εικόνα του Έλληνα διασώστη να σώζει από τα συντρίμια των σεισμών ενός κτιρίου διαμερισμάτων ένα 9χρονο κορίτσι. Ως αποτέλεσμα της θετικής κάλυψης των media, το αίσθημα της αλληλεγγύης που ξεκίνησαν να αισθάνονται οι Έλληνες για τους γείτονες τους οδήγησε στην περαιτέρω αύξηση των δωρεών απ' όλη την ελληνική επικράτεια.

Από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε η συγκέντρωση των χρημάτων από τον ελληνικό λαό για την στήριξη της γειτονικής χώρας συγκεντρώθηκαν 24 εκατομμύρια δραχμές τότε (δεν είχε εισέλθει η χώρα μας στο ευρώ). Την ίδια στιγμή κάποιες ομάδες που είχαν λειτουργήσει αυτόνομα όπως η ελληνική Ένωση Γυναικών και η Ελληνική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων παρέδωσαν στον Τούρκο πρόξενο στην Ελλάδα μία επιταγή 100.000 δολαρίων. Αυτό που φάνηκε παράξενο στους Τούρκους ήταν ότι ακόμη και η Ορθόδοξη εκκλησία, που αποτελούσε το προπύργιο των αντιτουρκικών συναισθημάτων στην Ελλάδα, κάθε Κυριακή έκανε εκστρατεία συγκέντρωσης χρημάτων για την Τουρκία σε όλη την Ελλάδα.

Αντιλαμβανόμενοι την ανάγκη να ενταθούν οι προσπάθειες σύμφωνα με τις ανάγκες που είχαν παρουσιαστεί στη γειτονική Χώρα λόγω του μεγέθους καταστροφής, στις 24 Αυγούστου του 1999 υπήρξε έντονη συνεργασία μεταξύ των Δημάρχων Αθήνας, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Ηρακλείου προκειμένου να συντονίσουν τη διανομή της βοήθειας. Σε μία συνέντευξη τύπου που έδωσε ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων κ. Αβραμόπουλος εξήγησε ότι με τους προαναφερόμενους δημάρχους ίδρυσαν ένα συντονισμένο σώμα με τον τίτλο «Επιχείρηση Αλληλεγγύη», με το οποίο κατόρθωσαν να συγκεντρώσουν 10 κοντέινερ με χρήσιμο υλικό. Ο Δημήτρης Αβραμόπουλος σε συνεννόηση με τον τότε ομόλογό του Αλί Μουφίτ Γκουρτούνα συζήτησε την εγκατάσταση 1000 τεντών για την κάλυψη ανθρώπων που είχαν μείνει άστεγοι από τον σεισμό, όπου θα υπήρχε η πρόβλεψη δημιουργίας νοσοκομείου και παιδότοπου για τα παιδιά.

Κατά τη μετάβασή του λίγες ώρες μετά ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων εξέφρασε την ελπίδα ότι οι προσπάθειες αυτές θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα βήμα για να έρθουν κοντά ο Ελληνικός και ο Τουρκικός λαός και τα χαντάκια που δημιούργησε ο σεισμός θα μπορούσαν να αποτελέσουν ένα πέρασμα μεταξύ των δύο εθνών. Από τη μεριά του ο Δήμαρχος Γκουρτούνα δήλωσε ότι είχε την ελπίδα αυτά τα γεγονότα να οδηγήσουν σε μία μακρόπνοη ειρήνη και πρόσθεσε ότι ο λαός της Τουρκίας ήταν ευγνώμων για τις προσπάθειες και την στήριξη των Ελλήνων. Οι εικόνες της μεγάλης βοήθειας που προσέφερε η Ελλάδα στην Τουρκία σε μία περίοδο μεγάλης αδυναμίας της γειτονικής χώρας άλλαξαν τις αντιλήψεις των Τούρκων για τους Έλληνες. Κι ενώ κάποιοι παρατηρούσαν στη γειτονική χώρα τις κινήσεις μεγάλης βοήθειας με έντονη καχυποψία, οι εικόνες βοήθειας δεν μπορούσαν να βγουν από τα μυαλά των Τούρκων.

Οι περισσότεροι Τούρκοι καλωσόρισαν και ευγνωμονούσαν τους Έλληνες για τη γενναιοδωρία τους αυτή. Η ευγνωμοσύνη αυτή εκφράστηκε έντονα από τα Τουρκικά ΜΜΕ που ήταν πομποί δημιουργίας ανθελληνικών συναισθημάτων μέχρι εκείνη την στιγμή. Οι Τουρκικές εφημερίδες αποκαλούσαν αδέρφια τους Έλληνες, ενώ οι σημαντικές αλλαγές στις σχέσεις των δύο λαών εκφράστηκαν ακόμη περισσότερο όταν ο ελληνικός τηλεοπτικός σταθμός ΣΚΑΙ συνεργάστηκε με την Τουρκική τηλεόραση TGRT και πραγματοποίησαν ζωντανά κοινές αναμεταδόσεις.

Το 1999 δεν υπήρχε ανάπτυξη καναλιών όπως είναι το youtube, ούτε είχαν εμφανιστεί στη ζωή μας τα social media και ήταν ανεπτυγμένα εκείνη την περίοδο τα παραδοσιακά μέσα επικοινωνίας όπως είναι η τηλεόραση και οι εφημερίδες.

Μπορούμε να αντιληφθούμε από τηλεοπτικά πλάνα και ρεπορτάζ της εποχής(<https://www.youtube.com/watch?v=7vcvLIChi3s>), που έχουν αναπαραχθεί στο youtube από παλιό αρχείο δημοσιογράφων ότι υπήρχε απόλυτη χειραγώγηση της τηλεόρασης εκείνη την εποχή από τα πλάνα που αναπαράγονταν. Χαρακτηριστικά ο τότε Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε στην κάμερα στον Τουρκικό λαό μπροστά από τα συντρίμια ότι «Στην εποχή μας δεν πρέπει να τα περιμένουμε όλα από το Κράτος, θα ξεπεράσουμε όμως αυτές τις δυσκολίες, λαός και κράτος μαζί», αναδεικνύοντας την απόσταση που υπήρχε ανάμεσα στο κράτος και τον λαό, αλλά και την άποψη που υπήρχε απέναντι στους 14.000 νεκρούς και 23.000 τραυματίες (<https://www.youtube.com/watch?v=eNjLa4rU2EY>).

Από τα γεγονότα αυτά δεν έλλειψαν οι αντίθετες φωνές που εξέφραζαν εθνικισμό όπως αυτή του Υπουργού Υγείας Οσμάν Ντουρμούς, μέλος των εθνικών εταίρων της Τουρκικής Κυβέρνησης, που δήλωσε ότι ούτε η βοήθεια των Ελλήνων ούτε των Αρμενίων ήταν επιθυμητή ή απαραίτητη. Ο ίδιος Υπουργός αρνήθηκε υγειονομική βοήθεια που ήρθε από Αμερικάνικο πλοίο, ισχυριζόμενος ότι δεν χρειαζόταν και δεν υπήρχε κάποιος να μεταφέρει το υλικό. Η κατακραυγή για τα σχόλια του ήταν τόσο μεγάλη από τον Τουρκικό λαό που προκλήθηκαν αρνητικά δημοσιεύματα όπως στην εφημερίδα Hurriyet, η οποία δέχτηκε αμέτρητα τηλεφώνια και φαξ από Τούρκους πολίτες που καταδίκάζαν τις απόψεις αυτές και ζητούσαν την παραίτηση του Υπουργού. Η κατακραυγή για τις δηλώσεις αυτές έλαβε τόσο μεγάλη έκταση, που ο Υπουργός αναγκάστηκε να ανακαλέσει και να ανακατασκευάσει τις δηλώσεις του, δηλώνοντας ότι κάθε βοήθεια ήταν καλοδεχούμενη και ότι ελπίζει η βοήθεια αυτή να οδηγήσει σε σύσφιξη των σχέσεων των δύο χωρών. Λίγες εβδομάδες μετά μάλιστα ο Ντουρμούς έδωσε συνέντευξη σε ελληνική εφημερίδα, όπου εξέφραζε την αληθινή επιθυμία του να δει την ειρήνη να αναπτύσσεται μεταξύ της χώρας του και της Ελλάδας και την επιθυμία του να συναντήσει από κοντά τον ομόλογό του Υπουργό.

Αντίθετες φωνές για την ελληνική βοήθεια που δόθηκε στην Τουρκία εκφράστηκαν και στην Ελλάδα με δημοσιευμένο άρθρο με τίτλο «Μην εκτείνετε χέρι βοήθειας στον αιματοβαμμένο Αττίλα. Βέβαια, ένας σχολιαστής σχολίασε από κάτω:

Οι Έλληνες πολίτες είναι ευγενικοί, ευαίσθητοι, καλοπροαίρετοι και απίστευτα πολιτισμένοι. Οι Έλληνες αγχώθηκαν ιδιαιτέρως με αυτό που συνέβη στη γειτονική Τουρκία και έσπευσαν να βρεθούν δίπλα στους γείτονες και να δώσουν ένα χέρι βοήθειας για την καταστροφή που προκλήθηκε. Τι συμβαίνει λοιπόν με τους Έλληνες; Θα κάνουμε κακό στους εαυτούς μας εάν δείξουμε την ευγενική μας την καρδιά; Θα ξεχάσουμε τον Αττίλα 2, που το 1974 κατέλαβε τη μισή Κύπρο και μας υποχρέωσε να εγκαταλείψουμε τη στρατιωτική δομή του NATO, ένα λάθος για το οποίο πληρώνουμε ακόμη; Οι σεισμοί στην Τουρκία άφησαν αίμα και δάκρυα και μεγάλη μιζέρια. Μπορεί αυτή να είναι η ευκαιρία να ενεργοποιηθεί ένα διαφορετικό κίνημα που θα φέρει αλλαγές και μόνο μία τέτοια προσέγγιση θα μπορούσε να είναι ευπρόσδεκτη, χρήσιμη και ευεργετική (James Ker-Lindsay, 2000, Greek-Turkish rapprochement: the impact of disaster diplomacy? Cambridge Review of International Affairs, 14:1, σελ. 222).

Πέρα από παρόμοιες στάσεις μειονοτήτων η βοήθεια συνέχισε να παρέχεται από τοπικούς παράγοντες που συντόνιζαν μικρές ανθρωπιστικές βοήθειες προς την Τουρκία. Στις 7 Σεπτεμβρίου του 1999 ο Έλληνας Πρεσβευτής στην Άγκυρα Ιωάννης Κοραντής, δέχθηκε μία αντιπροσωπεία από τη Γυναικεία Επιτροπή του True Path Party(DYP) και μιλώντας τους, έδωσε εξήγηση για την συναισθηματική αντίδραση των Ελλήνων: «η απάντηση είναι απλή. Η Ελλάδα ανήκει στην ίδια σεισμογενή περιοχή και έχει αντιμετωπίσει σοβαρούς σεισμούς στο παρελθόν. Πολλές πόλεις ισοπεδώθηκαν. Ο σεισμός στη γείτονα χώρα θεωρήθηκε σαν καταστροφή στην Ελλάδα, ο σεισμός κατέστρεψε ταμπό που είχαμε. Από εδώ και στο εξής θα ακολουθήσουμε το δρόμο της Ειρήνης και της συνεργασίας» (James Ker-Lindsay, 2000, Greek-Turkish rapprochement: the impact of disaster diplomacy? Cambridge Review of International Affairs, 14:1, σελ. 223).

Ο σεισμός στην Ελλάδα και η αντίδραση της Τουρκίας

Στις 3.00μ.μ το απόγευμα στις 7 Σεπτεμβρίου του 1999, ένας ισχυρός σεισμός χτύπησε την Αθήνα κι ενώ η Τουρκία προσπαθούσε ακόμη να ανασυγκροτηθεί και να αναστηλωθεί από τον δικό της σεισμό, η Άγκυρα ήταν η πρώτη που αναμετέδωσε τα νέα. Λίγα λεπτά από την στιγμή που ανακοινώθηκε ο σεισμός στην Αθήνα στην Άγκυρα, ένα μέλος της ΑΚΥΤ, της ομάδας διάσωσης της Τουρκίας, κάλεσε τον Κοραντή και του εκδήλωσε το ενδιαφέρον της ομάδας να προσφέρει τη βοήθειά της στην Αθήνα. Αμέσως μόλις η βοήθεια έγινε δεκτή από το ελληνικό κράτος μέσα από τη διαμεσολάβηση του Έλληνα πρεσβευτή στην Άγκυρα, η τουρκική ομάδα διάσωσης ήταν μέσα σε 2 ώρες έτοιμη για αναχώρηση. Για πρώτη φορά η ΑΚΥΤ θα εκτελούσε αποστολή σε μία ξένη χώρα. Ο Έλληνας πρεσβευτής στην Άγκυρα δέχθηκε τηλέφωνο από τον σύμβουλο σε θέματα εξωτερικής πολιτικής του Πρωθυπουργού Ετσεβίτ για να μεταφέρει τις ευχές του προς την Ελλάδα, λέγοντας του ότι ο Ετσεβίτ προσπάθησε να καλέσει τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Κώστα Σημίτη, αλλά δυστυχώς οι γραμμές ήταν κατειλημμένες. Ο Πρόεδρος Ντεμιρέλ αντιμετώπισε το ίδιο πρόβλημα όταν προσπάθησε να καλέσει τον ομόλογό του στην Ελλάδα. Ο Έλληνας πρόξενος στην Κωνσταντινούπολη την ίδια στιγμή δήλωνε ότι είχε δεχθεί αμέτρητα τηλέφωνα υποστήριξης από ανθρώπους που ήθελαν να βοηθήσουν με όποιο τρόπο μπορούσαν και εύχονταν στην Ελλάδα γρήγορη αποκατάσταση.

Η παρουσία της τουρκικής ομάδας διάσωσης ήταν μία απόδειξη για την αναπτυσσόμενη καλή σχέση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας λόγω των συναισθημάτων που είχαν καλλιεργηθεί τις προηγούμενες εβδομάδες. Στις 9 Σεπτεμβρίου του 1999, δύο μέρες μετά, ο επικεφαλής της ομάδας ΑΚΥΤ, δήλωσε κατά την επιστροφή του στην Κωνσταντινούπολη ότι η ομάδα εργάστηκε με όλες τις δυνάμεις ασταμάτητα για 2 ημέρες και έκανε το καθήκον της, πράγμα που τον τροφοδότησε με πολύ έντονα συναισθήματα. Ένα άλλο μέλος της ομάδας διάσωσης ανέφερε ότι αγωνίστηκαν με την ίδια θέρμη που το έπραξαν και οι Έλληνες λίγες εβδομάδες πριν.

Αν και η έκταση του σεισμού στην Ελλάδα ήταν πολύ μικρότερη με 94 νεκρούς απέναντι στους 15.000 θανάτους που σημειώθηκαν στην Τουρκία, η Ελλάδα αποδέχθηκε τη βοήθεια με μεγάλη ευγνωμοσύνη. Το πνεύμα φιλίας που αναπτύχθηκε μεταξύ των δύο γειτονικών λαών υιοθετήθηκε και από ανθρώπους που ήταν αρνητική για την σύσφιξη των ελληνοτουρκικών δεσμών, όπως ο Ισμαήλ Κοουζ, ο αρχηγός των εθνικιστών (MHP) διαφοροποιήθηκε σε σχέση με το παρελθόν, αντιπαραβάλλοντας την Οθωμανική περίοδο με την άμεση βοήθεια της Ελλάδας, αποδεχόμενος την προσέγγιση των 2 χωρών και χαρακτηρίζοντας την κίνηση αυτή ως ιστορική ευκαιρία. Δήλωσε μάλιστα ότι τα προβλήματα που υπάρχουν ανάμεσα στις δύο χώρες πρέπει να επιλυθούν και η συγκυρία αυτή να χρησιμοποιηθεί ως ευκαιρία.

Ο Ιωάννης Κοραντής, Έλληνας Πρεσβευτής στην Άγκυρα, έδωσε μία συνέντευξη σε μία τουρκική ηλεκτρονική εφημερίδα όπου ευχαριστούσε τους Τούρκους πολίτες και την Τουρκική Κυβέρνηση για όσα είχαν κάνει από την στιγμή που έλαβε χώρα ο σεισμός στην Αθήνα. Ανέφερε ότι έλαβε εκατοντάδες τηλεφωνήματα από ανθρώπους που εξέφραζαν την συμπάθειά τους για την Ελλάδα, ενώ η Πρεσβεία δεχόταν δώρα, λουλούδια και προσφορά αίματος, χρήματα και άλλα απαραίτητα στοιχεία. Μάλιστα δεν έλλειψε η αναφορά του σε έναν άνθρωπο που κάλεσε με την προθυμία να δωρίσει το νεφρό του σε ένα θύμα στην Ελλάδα, όπως έκανε ένας Έλληνας για ένα Τουρκικό θύμα. Όταν ρωτήθηκε εάν οι καλές σχέσεις που είχαν διαμορφωθεί θα διαρκούσαν, απάντησε ότι οι κινήσεις καλής γειτνίασης είχαν ξεκινήσει πολύ πριν τους καταστροφικούς σεισμούς, οι οποίοι ενδυνάμωσαν τις θέσεις των δύο κυβερνήσεων και οι πολίτες παρακολουθούν μέσα από τα media τα αποτελέσματα της στάσης των δύο κυβερνήσεων. Το πνεύμα αυτό της καλής θέλησης για συνεργασία μεταξύ των δύο γειτονικών χωρών αποτυπώθηκε στις 14 Σεπτεμβρίου του 1999 στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», περιγράφοντας πως οι σεισμοί κατάφεραν να φέρουν τους λαούς κοντά και να καταργήσουν προκαταλήψεις για τα δύο έθνη. Στο άρθρο αναφέρθηκε η ανάγκη να υπογραφεί από τους αρχηγούς των δύο κρατών σύμφωνο ειρήνης χωρίς διαμεσολαβητή μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, ως υποχρέωση που προέκυπτε σύμφωνα με το editorial της εφημερίδας από τα συναισθήματα και τις άμεσες ανάγκες των δύο λαών, που δοκιμάστηκαν από τις καταστροφές (James Ker-Lindsay, 2000, Greek-Turkish rapprochement: the impact of disaster diplomacy? Cambridge Review of International Affairs, 14:1, Post Disaster Diplomacy, σελ. 225).

Οφέλη που προκύπτουν από τη Διπλωματία των Καταστροφών

Η δημόσια αντίδραση των δύο χωρών ήταν ιδιαίτερα υποστηρικτική στη σύσφιξη των δεσμών. Η επικοινωνία μεταξύ των ηγετών αυξήθηκε κατακόρυφα, αλλά και μεταξύ των λαών. Υπήρξε πολλαπλασιασμός των ομάδων που δημιουργήθηκαν για να φέρουν κοντά τους δύο λαούς. Η καχυποψία που συνήθως καλλιιεργούνταν για την συμμετοχή σε τέτοιες ομάδες δεν υπήρχε πια. Απεναντίας έλαβαν χώρα πολλές επαφές μεταξύ καλλιτεχνών, ακαδημαϊκών, επιχειρηματιών, μιντιακών κοινοτήτων,

μεταξύ δήμων. Πολλές πρωτοβουλίες επίσης λήφθηκαν για να φέρουν κοντά τις δύο χώρες, όπως για παράδειγμα ένα άρθρο σε εφημερίδα που γράφτηκε από δύο διακεκριμένους καθηγητές πανεπιστημίου, ο ένας Έλληνας και ο άλλος Τούρκος, που προέβλεπε μία σειρά από ενέργειες για την αλληλοκάλυψη κενών στη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων, αλλάζοντας κείμενα σε σχολικά βιβλία για να αφαιρεθούν αρνητικά και προκατειλημμένα στερεότυπα για την ιστορία των δύο χωρών, για αμυντικές περικοπές και αντισεισμικά μέτρα προστασίας, εμπιστοσύνη μεταξύ των στρατών (Ilan Kelman, Catastrophe and Conflict: Disaster diplomacy's foreign policy implications, σελ. 37).

Μετά από τα γεγονότα και την στάση των κυβερνήσεων, υπήρχε το αίτημα των λαών για να ληφθούν μέτρα προς την κατεύθυνση της σύσφιξης των δεσμών. Τα media εξέφρασαν την επιθυμία των λαών και οι κυβερνήσεις δέχθηκαν μεγάλη πίεση για να κινηθούν προς αυτή την κατεύθυνση. Η δουλειά που είχαν κάνει οι δύο Υπουργοί Εξωτερικών καταγράφηκε στο μυαλό των λαών, αλλάζοντας το όλο κλίμα και καλλιεργώντας ένα πνεύμα φιλίας, ενώ οι εργασίες που έγιναν αντικατέστησαν το πνεύμα ανησυχίας και δυσπιστίας που επικρατούσε τον Ιούλιο πριν τους σεισμούς. Ως κορυφαία πρόταση ελληνοτουρκικής φιλίας ήταν η ανάπτυξη του σιδηροδρόμου που θα ένωνε την Θεσσαλονίκη με την Κωνσταντινούπολη με την εισαγωγή ενός γρήγορου τρένου. Συζητήσεις γύρω από τον τουρισμό ξεκίνησαν, ενώ μία Τουρκική επιτροπή πρότεινε τη δημιουργία ενός φόρουμ τον Οκτώβριο με κεντρικό θέμα τον Τουρισμό για τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Στο επίκεντρο των συζητήσεων εντάχθηκε το ενεργειακό, η τεχνολογία, οι συναλλαγές, η διασύνδεση των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας, η εκπαίδευση. Η πρόταση που συγκέντρωσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον προήλθε από τον τότε Υπουργό Εξωτερικών Ισμαήλ Τζεμ, όπου πρότεινε την ίδρυση μιας Ελληνοτουρκικής ομάδας αντιμετώπισης καταστροφών. Για να εξηγήσει κάποιος τις συνέπειες που μπορεί να έχει η διπλωματία των καταστροφών στην εξωτερική πολιτική πρέπει να γίνει πρώτα κατανόηση της διπλωματίας των καταστροφών. Μία απάντηση θα ήταν ότι η διπλωματία των καταστροφών θα μπορούσε να πετύχει εάν οι άνθρωποι που διαθέτουν εξουσία αποφασίσουν ότι θέλουν να πετύχει και να χρησιμοποιήσουν τη δύναμη τους για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Παρ' όλα αυτά, χρειάζεται να προϋπάρχουν ενδιαφέροντα για να στηριχθεί αυτού του είδους η διπλωματία.

Το πιο αξιοσημείωτο γεγονός ως ένδειξη για το πόσο βελτιώθηκαν οι ελληνοτουρκικές σχέσεις έλαβε χώρα τον Δεκέμβριο του 1999 όταν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κορυφής των μελών και κυβερνήσεων στο Ελσίνκι, η Ελλάδα υποστήριξε την ένταξη της Τουρκίας ως μέλος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξαφανίζοντας το αρνητικό κλίμα από την απόφαση του Λουξεμβούργου. Αν και κάποιοι θεώρησαν ότι η αποδοχή και στήριξη της υποψηφιότητας της Τουρκίας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν απόρροια των σεισμών, ήταν μία εύκολη απόφαση που προερχόταν από λεπτές διαπραγματεύσεις με την Κυπριακή κυβέρνηση. Το στοίχημα του τότε Πρωθυπουργού ήταν να πείσει τον ελληνικό λαό ότι η στήριξη της υποψηφιότητας της Τουρκίας χωρίς την ανάλογη ανταπόκριση από τη μεριά της Άγκυρας δεν αποτελούσε μία ήττα για τα ελληνικά συμφέροντα, αλλά απεναντίας μία νίκη γιατί αναδιοργάνωνε την σχέση μεταξύ των δύο χωρών γύρω από σημαντικά ζητήματα σε

ευρωτουρκικό επίπεδο, μία αναδιαμόρφωση όπου η Τουρκία παρουσιαζόταν να δείχνει ενδιαφέρον. Τον Φεβρουάριο του 2000 οι Υπουργοί Εξωτερικών επισκέφθηκαν ο καθένας την πρωτεύουσα του άλλου για να υπογράψουν μία συμφωνία σε εννιά τομείς, όπως είναι η ανάπτυξη του τουρισμού, η προστασία του περιβάλλοντος, η αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος. Τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2000 οι δύο χώρες προχώρησαν σε κοινή στρατιωτική άσκηση στην Ελλάδα μετά από 25 χρόνια υπό την αιγίδα του ΝΑΤΟ, όπου είδαμε τουρκικά στρατιωτικά αεροσκάφη να φθάνουν σε ελληνική βάση και Τούρκους στρατιώτες να προσγειώνονται σε ελληνική παραλία.

Η στάση των δύο Υπουργείων Εξωτερικών εντάχθηκε σε ένα πρίσμα λαμβάνοντας υπόψιν και τους δύο λαούς, με αποτέλεσμα να καλλιεργηθεί ένα πνεύμα φιλίας που καλλιεργήθηκε, απομακρύνοντας τη διάθεση καχυποψίας ορισμένων ομάδων. Ανάμεσα στις συζητήσεις καλλιεργήθηκε και η διάθεση δημιουργίας μιας νέας υπερσύγχρονης γραμμής τρένου από την Θεσσαλονίκη στην Κωνσταντινούπολη μέσω Αλεξανδρούπολης. Είχε προταθεί επίσης η δημιουργία forum τον Οκτώβριο του 1999 για τον Τουρισμό, συνεργασία για τον ενεργειακό τομέα, τεχνολογικές συναλλαγές, διασύνδεση κυκλικών συστημάτων ελληνικών και Τουρκικών δικτύων ενέργειας και εκπαίδευσης. Η πρόταση που τράβηξε τη μεγαλύτερη προσοχή ήταν αυτή του Τούρκου Υπουργού Εξωτερικών για τη δημιουργία μιας κοινής Ελληνοτουρκικής ομάδας αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών.

Όπως επεσήμαναν και κάποιοι παρατηρητές υπήρξαν κατά διαστήματα αμοιβαίες εχθρικές εικόνες από πολιτικούς που ήθελαν να δημιουργήσουν πόλωση. Αναμφισβήτητα όμως η πλειοψηφία των δύο λαών είχε αποδεχθεί την προσέγγιση των δύο χωρών και θεωρούνταν φυσιολογική η προσέγγιση των ομάδων που αγωνίζονταν γι' αυτό τον σκοπό και προέρχονταν και από τις δύο χώρες. Κάποιοι σκεπτικιστές υποστηρίζουν ότι ίσως, εάν δεν είχαν προηγηθεί οι σεισμοί, θα είχαν γίνει κάποιες ενέργειες συμφιλίωσης με πιο σταθερά βήματα, ενώ, λόγω των σεισμών, το λαϊκό αίσθημα πίεσε τις κυβερνήσεις με αποτέλεσμα να εκβιάσουν τα επόμενα βήματα καλής θελήσεως που προήλθαν πρώτα από τους Υπουργούς Εξωτερικών των δύο χωρών. Υπάρχουν κριτικές σύμφωνα με τις οποίες το ζήτημα της αλληλοβοήθειας υπερκάλυψε ουσιαστικά ζητήματα, όπως είναι το Κυπριακό και το Αιγαίο, για τα οποία δεν έχουν δοθεί λύσεις και θα οδηγούσαν σε ένα ειρηνευτικό δρόμο, σε μία διαδικασία με αναγνώριση κοινών ενδιαφερόντων και επιθυμίας για συνεργασία.

Οι Κυβερνήσεις σύμφωνα με κάποιους κριτικούς έχουν βρεθεί σε μία δύσκολη θέση σε σχέση με το λαϊκό αίσθημα και των δύο χωρών, όμως θα πρέπει να υπάρξει η αμοιβαία αποδοχή ότι η βάση συνεργασίας είναι υποχρεωτική, και όχι η καλλιέργεια ανταγωνιστικής στάσης μεταξύ των δύο χωρών, προκειμένου να υπάρχει αμοιβαίο καλό στο μέλλον για τις σχέσεις των δύο χωρών. Η διπλωματία των καταστροφών που αναπτύχθηκε μεταξύ των δύο χωρών ουσιαστικά συνέβαλε στη δημιουργία του κατάλληλου κλίματος, προκειμένου να προχωρήσουν οι δύο χώρες σε σημαντικά βήματα στην εξωτερική τους πολιτική και στη συνειδητοποίηση της υπεύθυνης στάσης που πρέπει να κρατήσουν στα βαλκάνια ως δυνάμεις που μπορούν να εξασφαλίσουν τη σταθερότητα στην περιοχή. Δυστυχώς, οι λαοί και τα media έδωσαν

μεγαλύτερη έμφαση στη διπλωματία των καταστροφών που έλαβε χώρα ανάμεσα στις δύο χώρες απ' ό,τι κάποια ουσιαστικά βήματα που είχαν γίνει σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής με αποτέλεσμα να υποβαθμίσουν την ίδια την εξωτερική πολιτική σύμφωνα με την άποψη του James Ker-Lindsay στο άρθρο του «Greek-Turkish rapprochement: the impact of disaster diplomacy?», δημοσιευμένο στο Cambridge Review of International Affairs (2014).

Το Δεκέμβριο του 1999 στο Συμβούλιο της Ευρώπης στο Ελσίνκι, η Ελλάδα στήριξε την υποψηφιότητα της Τουρκίας για να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το στοίχημα της τότε Ελληνικής Κυβέρνησης ήταν να πείσει το Ελληνικό κοινό ότι η Ελλάδα αποδεχόμενη την Τουρκική υποψηφιότητα χωρίς την ανάλογη υποδοχή της καλής θέλησης από την Άγκυρα δεν αποτελούσε ήττα για τα εθνικά μας συμφέροντα, αλλά στην πραγματικότητα επρόκειτο για νίκη, αφού επαναπροσδιόριζε Ελληνοτουρκικά θέματα που αφορούσαν την ένταξη της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Μέχρι τη Σύνοδο κορυφής του Ελσίνκι τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 2000 οι δύο χώρες ήρθαν πιο κοντά όταν οι δύο Υπουργοί Εξωτερικών επισκέφθηκαν ο ένας την πρωτεύουσα του άλλου για να υπογράψουν ένα πακέτο εννέα κυρίων συμφωνιών που κάλυπταν την ανάπτυξη του Τουρισμού, την προστασία του Περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση του Οργανωμένου εγκλήματος. Τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2000 για πρώτη φορά στα τελευταία 25 χρόνια μέχρι εκείνη την στιγμή, οι δύο χώρες προχώρησαν σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις στην Ελλάδα, υπό την αιγίδα του ΝΑΤΟ, το οποίο παρακολούθησε τουρκικό στρατιωτικό αεροσκάφος να φθάνει σε ελληνική αεροπορική βάση και Τούρκους στρατιώτες να προσγειώνονται σε ελληνική παραλία.

Η βοήθεια δεν περιορίστηκε στις Κυβερνήσεις. Οι Έλληνες, οι θρησκευτικές οργανώσεις, τα Media, οι κοινοτικές ομάδες, πρόσφεραν υποστήριξη, συμπάθεια, δωρεές και βοήθεια.

Η Ελλάδα είχε συγκεντρώσει 24 εκατομμύρια δραχμές για ανθρωπιστική βοήθεια, πολλές ομάδες δημιουργούσαν μόνες τους γεύματα, ενώ η ένωση Γυναικών και η Ένωση Δήμων Ελλάδος προσέφεραν από κοινού μια επιταγή 100.000 δολαρίων στον Τούρκο πρόξενο στην Ελλάδα. Ακόμη, η Ορθόδοξη Εκκλησία που αντιμετωπιζόταν μέχρι εκείνη την στιγμή ως μέσο έκφρασης αντιτουρκικών συναισθημάτων στην Ελλάδα, συγκέντρωσε χρήματα για την Τουρκία. Οι Δήμαρχοι της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, του Πειραιά, της Πάτρας και του Ηρακλείου συναντήθηκαν στις 24 Αυγούστου του 1999 για να συζητήσουν τους βέλτιστους τρόπους παράδοσης ανθρωπιστικής βοήθειας στην Τουρκία. Τελικά, συγκεντρώθηκαν δέκα κοντέινερ ανθρωπιστικής βοήθειας. Ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων κ. Δημήτρης Αβραμόπουλος ενημέρωσε τους δημοσιογράφους για τη μετάβασή του στην Κωνσταντινούπολη για να συναντηθεί με τον ομόλογό του Αλί Μουφίτ Γκουρτουνά και να συζητήσουν για την τοποθέτηση 1.000 σκηνών για ανθρώπους που έμειναν άστεγοι λόγω της μεγάλης καταστροφής.

Κατά την επιστροφή του ο Δήμαρχος Δημήτρης Αβραμόπουλος εξέφρασε την ελπίδα ότι η μεγάλη καταστροφή μπορεί να αποτελέσει το βήμα για σύσφιξη των σχέσεων

των Ελλήνων και των Τούρκων. Δήλωσε χαρακτηριστικά ότι τα χαντάκια που δημιούργησε ο σεισμός θα μπορούσαν να αποτελέσουν το πέρασμα για τα δύο έθνη.

Ο Δήμαρχος της Τουρκίας Mayor Gurtuna δήλωσε ότι τα γεγονότα αυτά θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μία μακροχρόνια ειρήνη, ενώ πρόσθεσε ότι οι άνθρωποι της Τουρκίας είναι βαθιά ευγνώμονες για τις προσπάθειες που επέδειξε η Ελλάδα για να βοηθήσει. Σε μία χώρα που πίστευε ότι η αποσταθεροποίηση της Τουρκίας οφειλόταν στους Έλληνες, η βοήθεια αυτή θα μπορούσε να δεχθεί έντονη κριτική σύμφωνα με τις αντιλήψεις που είχαν για τους γείτονες τους μέχρι εκείνη την στιγμή. Ενώ, λοιπόν, θα μπορούσαν οι Τούρκοι να αντιμετωπίσουν την προσφορά βοήθειας με καχυποψία, παρ' όλα αυτά οι περισσότεροι Τούρκοι καλωσόρισαν τη βοήθεια αυτή και ευχαρίστησαν τους Έλληνες για τη γενναιοδωρία τους σε μία τόσο δύσκολη στιγμή.

Το αίσθημα της αναγνώρισης και ευγνωμοσύνης εκφράστηκε και μέσα από τα Τουρκικά media, που για μεγάλο χρονικό διάστημα καλλιεργούσαν ανθελληνικά συναισθήματα. Οι αλλαγές αυτές που έλαβαν χώρα στις αντιλήψεις των δύο χωρών αναπαράχθηκαν τόσο από την Ελληνική τηλεόραση, όσο και από Τουρκικά κανάλια όπως είναι το TGRT.

3 εβδομάδες μετά, η αλληλεγγύη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, η θετική κάλυψη της βοήθειας από τα media με Τούρκους να έχουν ανάγκη και Έλληνες να νιώθουν την υποχρέωση να βοηθήσουν δε μειώθηκε.

Το πρωί μάλιστα της 7^{ης} Σεπτεμβρίου του 1999, ο Έλληνας Πρέσβης στην Άγκυρα Ιωάννης Κοραντής αποδέχθηκε την πρόσκληση από την Ένωση Γυναικών της Παράταξης «Ο πραγματικός Δρόμος» (Women's Commission of the true Path Party), ο Έλληνας Πρέσβης εξήγησε τους λόγους για την έντονα συναισθηματικά ελληνική αντίδραση με τα παρακάτω λόγια:

«Η Ελλάδα βρίσκεται στην ίδια σεισμική ζώνη και έχει αντιμετωπίσει σοβαρούς σεισμούς στο παρελθόν. Ο σεισμός στη γείτονα χώρα θεωρήθηκε ως μία καταστροφή που έλαβε χώρα στην Ελλάδα. Ο σεισμός κατέστρεψε τα ταμπού. Από εδώ και στο εξής θα ακολουθήσουμε το δρόμο της ειρήνης και της συνεργασίας».

Ο Σεισμός στην Ελλάδα και η αντίδραση της Τουρκίας

Λίγες ώρες μετά στις 15:00 το απόγευμα, στις 7 Σεπτεμβρίου του 1999, ένας σεισμός χτύπησε και την Αθήνα με περισσότερα από 100 άτομα να χάνουν τη ζωή τους.

Παρά το γεγονός ότι η Τουρκία μάζευε τα συντρίμια της από το δικό της σεισμό, η Άγκυρα ήταν η πρώτη πόλη που ανταποκρίθηκε μετά τη θλιβερή είδηση. Η ομάδα διάσωσης της Τουρκίας ACUT ήταν έτοιμη να αναχωρήσει για την Αθήνα. Για πρώτη φορά η ομάδα διάσωσης ACUT θα αναλάμβανε μία αποστολή σε ξένο κράτος.

Στις 7 Σεπτεμβρίου του 1999, περισσότερα από 140 άτομα πέθαναν στο φονικό σεισμό που χτύπησε την Αθήνα και η Τουρκία ανταποκρίθηκε πλήρως με την κινητοποίηση των media, θρησκευτικών οργανώσεων, κοινοτήτων.

Ο Έλληνας Πρέσβης Κοραντής έλαβε μία κλήση από τον Σύμβουλο του Πρωθυπουργού Ecevit για να ευχηθεί τα καλύτερα στην Ελληνική Κυβέρνηση. Επίσης, δήλωσε στον Έλληνα Πρέσβη ότι είχε προσπαθήσει επανειλημμένως να καλέσει τον Πρωθυπουργό της Ελλάδος κ. Κώστα Σημίτη απευθείας, αλλά οι γραμμές ήταν κατελημμένες. Το ίδιο πρόβλημα είχαν αντιμετωπίσει ο Πρόεδρος Demirel και ο εκπρόσωπος της Τουρκικής Κυβέρνησης Yildirim Akbulut όταν προσπάθησαν να έρθουν σε επικοινωνία με τους ομολόγους τους.

Η παρουσία της ομάδας διάσωσης AKUT υπήρξε μία απόδειξη για την ανάπτυξη των σχέσεων των δύο χωρών και την έκφραση ισχυρών συναισθημάτων. Ο Nasuh Mahruki, ο αρχηγός της Τουρκικής ομάδας διάσωσης AKUT, κατά την επιστροφή του στις 9 Σεπτεμβρίου 1999 σημείωσε ότι ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένος που έκανε το καθήκον του στην Αθήνα και εργάστηκε σκληρά χωρίς σταματημό για δύο συνεχόμενες ημέρες. Ο Πρωθυπουργός της Τουρκίας Ecevit σημείωσε ότι η Τουρκία είχε αντιδράσει με ισχυρά αντανakλαστικά για βοήθεια στην Ελλάδα και εργάστηκε ασταμάτητα για να της προσφέρει την απαιτούμενη βοήθεια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Ismail Kose, ο αρχηγός των Εθνικιστών στην Τουρκία, υιοθέτησε ότι πρόκειται για μία ιστορική ευκαιρία για τα δύο έθνη μετά την αλληλοστήριξη των δύο χωρών στην περίπτωση των σεισμών. Στην Άγκυρα ο Έλληνας Πρέσβης Κοραντής σε μία συνέντευξή του σε μία από τις γνωστές τουρκικές εφημερίδες ευχαρίστησε τους Τούρκους πολίτες και την Τουρκική Κυβέρνηση για ό,τι είχαν κάνει για να βοηθήσουν την Αθήνα μετά τον σεισμό. Σημείωσε δε ότι έλαβε εκατοντάδες τηλεφωνήματα συμπάθειας για την Ελλάδα, ενώ στην πρεσβεία είχε λάβει χειρονομίες προσφοράς για αίμα, χρήματα, λουλούδια και άλλα χρήσιμα αντικείμενα. Ο Έλληνας Πρέσβης αναφέρθηκε σε ένα τηλεφώνημα από κάποιον που ήθελε να προσφέρει το νεφρό του σε ένα θύμα στην Ελλάδα, αφού είχε ευαισθητοποιηθεί από το γεγονός ότι όταν η Τουρκία βρισκόταν σε αντίστοιχη θέση ένας Έλληνας προσφέρθηκε να κάνει το ίδιο για ένα τουρκικό θύμα.

Ο Κοραντής ισχυρίστηκε ότι οι δύο πλευρές είχαν εκφράσει τη θέληση να βελτιώσουν τη σχέση τους πριν ακόμα από τους σεισμούς, αλλά οι σεισμοί ενίσχυσαν τις θέσεις των δύο κυβερνήσεων που παρουσιάζονται μέσα από τα media.

Οι Έλληνες αντέδρασαν όπως είχαν κάνει και οι Τούρκοι, αποδεχόμενοι την ευγενική στήριξη και βοήθεια. Σύντομα η Ελλάδα υποστήριξε την Τουρκία για να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση και οι σχολιαστές εκείνη την περίοδο εξυμνούσαν τη νέα «περιοχή» της διπλωματίας των σεισμών. Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας είχαν τη διάθεση να προσφέρουν εκτενή κάλυψη στην αλληλοβοήθεια προαναγγέλλοντας μία νέα εποχή στις ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Στις 14 Σεπτεμβρίου του 1999 σε δημοσίευμα της Ελευθεροτυπίας αναφέρεται ότι το κίνημα βοήθειας καλλιεργήθηκε από τα συναισθήματα και τις άμεσες ανάγκες των δύο λαών που δοκιμάστηκαν από τις καταστροφικές συνέπειες των σεισμών.

Ο Ker-Lindsay έδειξε τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε η διπλωματία των σεισμών το 1999 όταν ο πόλεμος στον Κόσοβο παραλίγο να αποσταθεροποιήσει τα Βαλκάνια. Η Ελλάδα και η Τουρκία είχαν προχωρήσει τότε σε ενέργειες ήπιας διπλωματίας πίσω από την σκηνή για να αποφευχθεί η διάχυση του πολέμου. Αυτές οι επαφές, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής φιλίας των 2 Υπουργών Εξωτερικών, δημιούργησε τις προϋποθέσεις για τη μεταδιπλωματία των σεισμών.

Σύμφωνα με το άρθρο του James Ker-Lindsay και του Ilan Kelman το γεγονός των σεισμών του 1999 επηρέασε σημαντικά την σύσφιξη των σχέσεων που επακολούθησαν μετά τους σεισμούς. Οι προσπάθειες έλαβαν χώρα τόσο σε κυβερνητικό όσο και σε μη κυβερνητικό επίπεδο για να μειωθούν οι επιπτώσεις των καταστροφών και της θεωρίας του εχθρού (perception of the enemy) στις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών.

Αντίθετες φωνές στην Τουρκία για την Ελληνική βοήθεια ενόψει των σεισμών του 1999

Πέρα από το υποστηρικτικό κλίμα, κάποιες αντίθετες φωνές είχαν αρχίσει να ακούγονται. Στην Τουρκία υπήρξαν αντίθετες φωνές όπως αυτή του Υπουργού Υγείας Osman Durmus εκείνη την περίοδο που δήλωσε ότι ούτε η βοήθεια των Ελλήνων ούτε εκείνη των Αρμενίων ζητήθηκε ή χρειάστηκε στην πραγματικότητα. Επίσης, ο ίδιος Υπουργός πληροφόρησε ένα Αμερικανικό πλωτό νοσοκομείο που έφθασε στην Τουρκία για να παράσχει φαρμακευτική βοήθεια ότι δεν χρειαζόταν και δεν υπήρχε κάποιος που είχε ανάγκη τη βοήθεια.

Τις επόμενες ημέρες τα γραφεία της Hurriyet, μιας από τις μεγαλύτερες τουρκικές εφημερίδες, δέχθηκαν άπειρα fax και τηλέφωνα από αναγνώστες που ζητούσαν την παραίτηση του Υπουργού. Ο Υπουργός Osman Durmus μετά από την κατακραυγή ανασκεύασε τις δηλώσεις του απολογούμενος ότι είχε παραπληροφορηθεί και ότι η βοήθεια ήταν καλοδεχούμενη. Λίγες εβδομάδες μετά ο Osman Durmus έδωσε συνέντευξη σε ελληνική εφημερίδα στην οποία εξέφρασε την ειλικρινή επιθυμία να δει ειρήνη να αναπτύσσεται μεταξύ της χώρας του και της Ελλάδας, ενώ την ίδια στιγμή δήλωσε ότι στις προθέσεις του ήταν να συναντηθεί με τον ομόλογό του για να προωθήσουν κινήσεις συνεργασίας μεταξύ των 2 χωρών.

Κάλυψη του φονικού σεισμού από τα Ελληνικά και Τουρκικά ΜΜΕ

Τα Τουρκικά και τα Ελληνικά media έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην αδελφοσύνη που επέδειξαν οι Έλληνες μετά τους καταστροφικούς σεισμούς στην Τουρκία. Μίλησαν για μία απρόσμενη διαδικασία βελτίωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων ανάμεσα σε

δύο ιστορικούς εχθρούς, ενώ παρουσίασαν την ελληνοτουρκική προσέγγιση ως προϊόν της Διπλωματίας των σεισμών που ξεκίνησε από απλούς καθημερινούς πολίτες και των δύο χωρών μετά τους σεισμούς (Gundogdu, 2001, p.1). Το ίδιο ειπώθηκε και για τη διπλωματία της λευχαιμίας που επίσης παρουσιάστηκε ως η έναρξη προσέγγισης των δύο πλευρών. Υπήρξαν και παρουσιάσεις από δημοσιογράφους που ισχυρίζονταν ότι η προσέγγιση, τόσο των Ελλήνων και των Τούρκων, όσο και των Τούρκων και των Κυπρίων, είχε ξεκινήσει πολύ νωρίτερα μετά από πίεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό τον φόβο ενός μετά ψυχρού πολέμου λόγω των γεωπολιτικών αλλαγών στα Βαλκάνια και της νέας πραγματικότητας της Παγκοσμιοποίησης (Gundogdu, 2001, Κουφαδάκης, 1996, Παπαδάκης, 2005). Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι η ιδιαίτερη προσοχή που δόθηκε στους σεισμούς που έλαβαν χώρα στις δύο χώρες και στην αρρώστια των δύο αγοριών από την Κύπρο σχετιζόνταν λιγότερο με τις καταστροφικές συνέπειες και περισσότερο με τις αλλαγές που σημειώθηκαν στις τρεις χώρες κατά την άσκηση της εξωτερικής πολιτικής εκείνης της περιόδου. Σύμφωνα με ανθρωπολογικές έρευνες οι καταστροφές (Fassin & Vasquez, 2005, p. 390) συνδέονται τον πολιτικό χειρισμό των φυσικών καταστροφών και τη διαφοροποίηση της «βοήθειας» μαζί με το κριτήριο της αξιολόγησης (Oliver-Smith, 1996, pp. 5, 9). Οι καταστροφές μπορούν να παρουσιάζονται ως κοινωνικές κατασκευές που ορίζονται από την ύπαρξή τους, πολιτικά και οικονομικά και αποκαλούνται πολιτισμικοί κανόνες, όπως ισχυρίζεται ο Dynes, αναφέροντας ότι το εάν ένα γεγονός θεωρείται «καταστροφή», εξαρτάται από το ποιος πλήττεται (2000, π. 107).

Πολλαπλές είναι οι ενέργειες που σηματοδότησαν την αλλαγή της πολιτικής ατμόσφαιρας πριν τους σεισμούς, όπως ήταν η Ελληνοτουρκική συνεργασία στην επιχείρηση στο Κόσοβο το 1999, η εγκατάσταση πολλών Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων σε Ελλάδα, Τουρκία και Κύπρο, προκειμένου να προωθήσουν διεθνείς σχέσεις, όπως και η συνάντηση του Τούρκου και του Έλληνα Υπουργών Εξωτερικών, του Ισμαήλ Τζεμ και του Γεωργίου Παπανδρέου, που μίλησαν για βελτίωση των σχέσεων των δύο χωρών και ανάληψη πρωτοβουλιών με δράσεις για το Περιβάλλον, τον Τουρισμό, τον Πολιτισμό και την Εκπαίδευση και την προώθηση μιας πολυπολιτισμικής Ευρώπης (Gundogdu, 2001, p. 2). Αυτή η συγκαταβατική ατμόσφαιρα κορυφώθηκε όταν ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε έτοιμος να ανοίξει έναν εποικοδομητικό διάλογο με μία «Ευρωπαϊκή Τουρκία» με την ελπίδα ότι οι διαφορές των δύο χωρών ιδίως εκείνες που αφορούσαν την Κύπρο θα έβρισκαν το δρόμο της επίλυσης. Την ίδια στιγμή όμως ο διάλογος δέχθηκε πιέσεις από τις δηλώσεις του τότε Έλληνα Υπουργού Άμυνας που δήλωσε ότι δεν υπάρχει προοπτική ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εάν δεν επιλυθεί το Κυπριακό. Ακόμη πιο σκληρές υπήρξαν οι δηλώσεις του Υπουργού Πολιτισμού που δήλωσε ότι ξαφνικά ανακαλύψαμε ως λαός ότι οι Τούρκοι γείτονες μας είναι αδέλφια μας και ότι δεν είναι όμως ακόμα και δεν θα γίνουν πριν έρθει η κατάλληλη ώρα να συμβεί αυτό. Παράλληλα, παρόμοιες δηλώσεις γίνονταν και στη γειτονική Τουρκία για την «ξαφνική» αδελφοποίηση των δύο γειτονικών λαών. Χαρακτηριστικά ο Mim Kemal Oke θώρησε την φιλία μία σοβαρή στρατηγική εξωτερικής πολιτικής που υπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα της Ελλάδας.

Μετά τον σεισμό στη Μαρμάρα, πολλές ομάδες Ελλήνων, από Έλληνες ποδοσφαιριστές ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις συγκέντρωσαν υψηλά χρηματικά ποσά και προσέφεραν μεγάλες ποσότητες αίματος που στάλθηκαν σε νοσοκομεία της Τουρκίας. Ο Τούρκος Υπουργός Υγείας δε δέχθηκε το αίμα που έφθασε στην Τουρκία από την Ελλάδα, προκαλώντας οργή των πολιτών και σοβαρά ερωτήματα για το καθεστώς στην Τουρκία. Την ίδια περίοδο ένας Έλληνας πολίτης προσφέρθηκε να δώσει το ένα του νεφρό σε Τούρκο Πολίτη που ήταν ετοιμοθάνατος από ασθένεια σε τελικό στάδιο. Αυτό το κατάφερε, γράφοντας ένα γράμμα στον Μίκη Θεοδωράκη, που ήταν γνωστός ως μουσικοσυνθέτης του Ζορμπά όχι όμως ως Πρόεδρος της Ένωσης Ελληνοτουρκικής Φιλίας. Ο Έλληνας πολίτης, διατηρώντας την ανωνυμία του, ανέφερε στο γράμμα ότι η πράξη του αυτή θα αποτελούσε μία γέφυρα φιλίας μεταξύ των δύο λαών (Ελευθεροτυπία, 1999). Το γεγονός έγινε ευρέως γνωστό στην Τουρκία από τον Zulfi Livaneli, έναν πολύ γνωστό Τούρκο Συνθέτη, φίλο του Μίκη Θεοδωράκη και συνιδρυτή της Ένωσης Ελληνοτουρκικής φιλίας. Σύμφωνα με τον Livaneli οι Τούρκοι εντυπωσιάστηκαν από αυτή την προσφορά, έλαβε ο ίδιος χιλιάδες γράμματα, emails και φαξ, ζητώντας να ευχαριστήσει τους «Έλληνες-Αδέρφια». Επίσης, σύμφωνα με τον Livaneli, πολλοί Τούρκοι είχαν την πρόθεση να προσφέρουν τα όργανά τους σε θύματα των σεισμών που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα (Pini, 1999). Τούρκοι οικολόγοι είχαν φανεί στον τύπο να στέκονται στα Ελληνοτουρκικά σύνορα και να δίνουν μικρές ρίζες δέντρων για να μεταφυτευτούν σε Ελληνικό έδαφος. Τους επόμενους μήνες μετά από αυτά τα «Δώρα Ζωής», πραγματοποιήθηκαν «γέφυρες ζωής» με επισκέψεις από εκπροσώπους των δύο λαών, από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σχολεία, πανεπιστημιακά τμήματα, θεατρικές ομάδες, τραγουδιστές,, χορευτές, δημάρχους, επιχειρηματίες. Όλες οι παραπάνω ενέργειες παρουσιάστηκαν από τα media και υποστηρίχθηκαν και από τις 2 χώρες σε συνεργασία με τα δύο Υπουργεία Εξωτερικών, αναδεικνύοντας τον ρόλο στην ανάπτυξη της «Διπλωματίας των πολιτών» που ονομάζεται και ήπια διπλωματία(Ελευθεροτυπία, 2000α, 2000β, 2000γ).

Την ίδια περίοδο, 44 Ελληνικοί και Τουρκοί Δήμοι υπέγραψαν μνημόνιο αδελφосύνης για να γίνουν αδελφές πόλεις. Στις συναλλαγές αυτές που υποστηρίζονταν πολιτικά και οικονομικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση, πολίτες όλων των ηλικιών, χορεύουν, τραγουδούν, τρώνε, πίνουν, φυτεύουν δένδρα ελιάς και ανταλλάσσουν δώρα στο πνεύμα της συμφιλίωσης και της ειρήνης (Παπαγαρουφάλη, 2005). Παράλληλα, η έννοια της ήπιας Διπλωματίας αμφισβητήθηκε από την Κυπριακή Κυβέρνηση και κάποιες Κυπριακές Ακαδημίες (Γιαλλουρίδης, 2000, Δρουσιώτης, 2001, Κωνσταντινίδης 2001). Δεν είχε προβλεφθεί όμως ένα γεγονός το οποίο απείλησε τη ζωή του μικρού Αντρέα που βρισκόταν στην Ελληνοκυπριακή πλευρά του νησιού. Τον Μάρτιο του 2000, ο Αντρέας, ένα παιδί 6 χρονών που έπασχε από Λευχαιμία είχε τεράστια ανάγκη από δότη μυελού των οστών. Ο πατέρας του, όταν ζήτησε δημόσια βοήθεια για δότες μυελού των οστών, δημιουργήθηκε ένα κύμα από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους δότες, πολλοί από τους οποίους ήταν μέλη σε τοπικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, όπως και Ελληνικές και Τουρκοκυπριακές Ενώσεις της Διασποράς σε όλο τον κόσμο. Επίσης, φοιτητές φαρμακευτικής, ποδοσφαιριστές, μέλη μη κυβερνητικών οργανώσεων και 200 (Διακόσιοι) Τουρκοκύπριοι που πήραν άδεια να εμφανιστούν στα γραφεία των Ηνωμένων Εθνών στην πράσινη γραμμή που χωρίζει το νησί. Υπήρχε επιπροσθέτως

επικοινωνία μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων Υπουργών Εξωτερικών για το θέμα. Γράφτηκαν 150.000 δότες μυελού των οστών για να είναι διαθέσιμοι στους Ελληνοκύπριους ειδικούς, για να βοηθήσουν την έρευνα για δότη του μικρού Ανδρέα. Ως ανταλλαγή προς την γενναιόδωρη αυτή στάση της Τουρκίας, η Κύπρος διέθεσε την λίστα των δοτών μυελού των οστών στους νοσοκομειακούς γιατρούς για να βρουν συμβατό δότη για ένα 12χρονο Τουρκοκύπριο αγόρι, τον Κεμάλ, που έπασχε επίσης από Λευχαιμία και περίμενε για δότη στο νοσοκομείο του Λονδίνου. Ο πατέρας του Ανδρέα και ο θείος του Κεμάλ συναντήθηκαν και παρουσιάστηκαν στις εφημερίδες και στην τηλεόραση να αγκαλιάζονται και να ευχαριστούν από κοινού τους πολιτικούς ηγέτες όλων των πλευρών. Μέσα σε λίγες εβδομάδες η Κύπρος βρέθηκε πρώτη παγκοσμίως στην Τράπεζα Αίματος με 120.000 ανθρώπους εγγεγραμμένους για έναν πληθυσμό ενός εκατομμυρίου, την στιγμή που, πριν την ανάδειξη αυτού του γεγονότος, υπήρχαν μόνο 18.500 δότες για 663.000 Ελληνοκύπριους. Πολλοί από αυτούς δήλωσαν ότι αντιμετώπισαν την ασθένεια του Αντρέα σαν δική τους, σαν να ήταν των δικών τους παιδιών. Στις ελληνικές και Κυπριακές εφημερίδες ανακοινώθηκε ότι η καινούρια μηχανή ξεκίνησε να ελέγχει πάνω από 1000 δείγματα την ημέρα και ήταν η πρώτη φορά που ένα κέντρο αιμοδοσίας εξέτασε τόσα δείγματα μέσα σε μία ημέρα. Ο Κυβερνητικός εκπρόσωπος δήλωσε ότι η προσπάθεια να βρεθεί συμβατός δότης ξεπέρασε τον διαχωρισμό του νησιού, αποδεικνύοντας ότι οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι μπορούσαν να ζήσουν μαζί αρμονικά λαό και ότι τα αρχεία είναι πλήρως διαθέσιμα για οποιονδήποτε, πόσο μάλλον για τους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες. Μέσα από αυτή τη διαδικασία βρέθηκε και ένας συμβατός δότης για ένα Ελληνοκύπριο παιδί που βρισκόταν σε παρόμοια κατάσταση με τον Αντρέα και τον Κεμάλ, ενώ οι γονείς του εμφανίστηκαν στις εφημερίδες να ευχαριστούν τους δότες μυελού των οστών. Στην Αθήνα υπήρχαν 5 μεγάλα νοσοκομεία που επιστρατεύθηκαν γι' αυτό τον σκοπό και 5.000 άτομα γράφτηκαν στις λίστες για να βοηθήσουν. Δύο συμβατοί δότες βρέθηκαν για 2 παιδιά από την Ελλάδα. Η ελληνική τηλεόραση και πιο συγκεκριμένα το κανάλι του Αντέννα που κάλυψε στις 25 Μαρτίου αυτά τα γεγονότα έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στις εθνική διάσταση: «Ο Αντρέας σπάει τα σύνορα, ένας Έλληνας δότης κρατάει στα αριστερά του το μικρό του γιο και με το δεξί χέρι κρατάει την Ελληνική σημαία. Πολλές φορές εμφανίστηκε στην τηλεόραση λέγοντας: «θα μπορούσε να είναι ο δικός μου γιος». Η Ελληνική τηλεόραση επίσης έδειξε ένα Τουρκοκύπριο δότη ο οποίος δήλωνε ότι δεν υπάρχουν σύνορα για παιδιά και άρρωστους ανθρώπους.

Πολλά ήταν τα Φεστιβάλ που συνδιοργανώθηκαν από Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους νέους που ανήκαν σε τοπικές οργανώσεις και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για να συγκεντρώσουν δείγματα για τον Αντρέα και τον Κεμάλ. Τα γεγονότα που σχετίζονταν με τα παραπάνω παρουσιάστηκαν ως διπλωματία της Λευχαιμίας και οφειλόταν στην ενεργοποίηση της Κοινωνίας των πολιτών προκειμένου να χτιστούν γέφυρες μεταξύ των ανθρώπων πέρα από όποιες διαφορές των εθνικών συμφερόντων (Associated Free Press, 2000).

Σύμφωνα με την Τουρκική Εφημερίδα Milliet, η πρωτοβουλία των πολιτών ήταν καθοριστική για να δημιουργηθεί μία αδελφοποιημένη κοινότητα αίματος στο νησί (Cyprus Mail, 2000). Σύμφωνα με τους Κυβερνητικούς εκπροσώπους της Κύπρου οι ανθρώπινες προσπάθειες των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων απέδειξαν ότι οι

Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι είναι πολίτες του ίδιου σπιτιού (Karsera, 2000, sel. 2, Χαραυγή, 2000). Ειρωνεία της τύχης είναι ότι δεν βρέθηκε συμβατός δότης ούτε για τον Αντρέα, αλλά ούτε και για τον Κεμάλ. Το ελληνοκύπριο παιδί προχώρησε σε μεταμόσχευση φυτού λώρου σε αμερικάνικο νοσοκομείο και σώθηκε, ενώ ο Κεμάλ πέθανε, γιατί ο δότης που δέχθηκε αποδείχθηκε μη συμβατός.

Ο πατέρας του κατηγορήσε τις Τουρκικές Αρχές ότι επιβράδυναν τις διαδικασίες της δωρεάς και της μεταμόσχευσης, βασιζόμενος σε αυτό που γράφτηκε από το μέλος της Τουρκικής Ακαδημίας των Επιστημών ότι το Τουρκικό αίμα δεν θα πρέπει να δίνεται σε ξένες δυνάμεις(Beck, 2009).

Από το 2000 πολλές κοινές προσφορές έλαβαν χώρα σε μαζικό και ατομικό επίπεδο. Όταν τα σύνορα ανάμεσα στη Βόρεια και Νότια Κύπρος άνοιξαν για λίγες ημέρες για λόγους Διακοινοτικής προσέγγισης, πολλοί άνθρωποι και από τις δύο πλευρές έλαβαν την άδεια να περπατήσουν στη νεκρή ζώνη και να δώσουν δείγματα αίματος για να βρουν κατάλληλο δείγμα για μεταμόσχευση μυελού των οστών για την Jale, ένα Τουρκοκύπριο κορίτσι 5 ετών που έπασχε από Λευχαιμία(Παπαδάκης, 2005, σελ. 240, Beck, 2009). Κατά τη διάρκεια της ίδιας χρονιάς(2003) ένας ανώνυμος Ελληνοκύπριος γιατρός έσωσε τη ζωή ενός νέου Τούρκου από Λευχαιμία. Ο Τούρκος ευχαρίστησε δημόσια τον Ελληνοκύπριο δότη μυελού των οστών, δηλώνοντας ότι πλέον θα τον θεωρεί ως 5^ο αδελφό του, ενώ ζήτησε να τον συναντήσει(Ελευθεροτυπία, 2003). Το 2004 εκατοντάδες Τούρκοι πολίτες που ζούσαν ανατολικά από τα ελληνοτουρκικά σύνορα παρουσιάστηκαν στην Ελληνική τηλεόραση να έχουν σχηματίσει μια ουρά στα σύνορα, αφού είχαν λάβει την άδεια της Κυβέρνησης για να προσφέρουν δείγματα μυελού των οστών για ένα κορίτσι από την Ελλάδα που έπασχε από Λευχαιμία. Σύμφωνα με την έρευνα του Stephan Beck σε Κύπριους δότες μυελού των οστών και δέκτες και οι δύο πλευρές παραδέχτηκαν σιωπηρά ότι πέρα από αόρατες και ανώνυμες οι σχέσεις ήταν ασύμμετρες σε επίπεδο υπερεθνικών σχέσεων. Ελληνοκύπριοι δέκτες φοβήθηκαν ότι θα υβριδοποιηθούν ή μολυνθούν λαμβάνοντας «τουρκικό αίμα». Για τον ίδιο λόγο Κύπριοι ήθελαν να συναντήσουν, να δουν και να αγγίξουν τους αποδέκτες τους. Αυτές οι αντιθετικές συμπεριφορές αντιμετωπίστηκαν ως εθνικές προκαταλήψεις και υποψίες ως αποτέλεσμα αντιλήψεων που έχουν ακόμη οι Τούρκοι για τους Έλληνες και οι Κύπριοι για τους Τούρκους. Ένας άλλος τρόπος είναι η προσέγγιση ως μία πίστη στο μέλλον(Feldman, 2004, σελ. 166) που αναπαράγεται από τους πολιτικούς, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις και τα Ηνωμένα Έθνη.

«Είμαστε όλοι Τούρκοι» δήλωσε ένας Έλληνας ανταποκριτής όταν είδε τα θύματα του σεισμού (Gundogdu 2001, σελ. 11). Αυτή η κραυγή του δημοσιογράφου σε συνδυασμό με τις απαντήσεις Τούρκων δημοσιογράφων («Ευχαριστούμε Γείτονα», «Ήμασταν θανάσιμοι εχθροί λίγες ημέρες πριν και γίναμε αδέρφια μετά τον σεισμό), μεταφράστηκαν σαν μία διαδικασία επαναπροσδιορισμού του «εχθρού» και σαν τα πρώτα σημάδια μεταξύ των δύο λαών (Gundogdu, 2001, σελ. 6)

Ο Σεισμός τον Φεβρουάριο του 2023 στην Τουρκία

Στις 6 Φεβρουαρίου του 2023 μεγάλοι σεισμοί χτύπησαν τη δυτική πλευρά της Τουρκίας, την στιγμή που υπήρχε ένταση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας λόγω των διαφορών στο Αιγαίο. Η Ελλάδα υπήρξε από τις πρώτες χώρες, που προσέφεραν βοήθεια στην Τουρκία μετά από τους σεισμούς και η Τουρκία εξέφρασε τα συλλυπητήριά της μετά το οδυνηρό ατύχημα με το τρένο στα Τέμπη λίγες ημέρες μετά στις 28 Φεβρουαρίου 2023. 24 χρόνια μετά τους δίδυμους σεισμούς του 1999 σε Ελλάδα και Τουρκία, που δημιούργησαν το πρώτο κύμα διπλωματίας των καταστροφών, μία νέα ευκαιρία για διάλογο και συνεργασία αναδείχθηκε το 2023. Γι' άλλη μια φορά οι δύο χώρες βάζουν τις διαφορές τους στην άκρη και ενεργούν σαν 2 καλοί γείτονες.

Αμέσως μετά τον πρώτο σεισμό, η ελληνική κυβέρνηση προσφέρθηκε να στείλει ομάδες διάσωσης, ιατρικό προσωπικό και εφόδια. Μία ελληνική ομάδα διάσωσης έφθασε στην Τουρκία στις 7 Φεβρουαρίου του 2023 και λίγο μετά έφθασε επιπρόσθετο ελληνικό προσωπικό τις μέρες που ακολούθησαν. Μία καμπάνια για να εξασφαλιστούν οι κατάλληλες προμήθειες στους Τούρκους που βρίσκονταν στις πληγείσες περιοχές ξεκίνησε στην Ελλάδα και την Κύπρο από ομάδες που ανήκαν στη λαϊκή βάση. Ο Έλληνας Υπουργός εξωτερικών έδειξε από την πρώτη στιγμή ότι ήθελε να βάλει στην άκρη τις πολιτικές διαφορές με πρωταρχικό στόχο την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών ανταποκρίθηκε στις θετικές δηλώσεις του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών δηλώνοντας με αναφορά και στους σεισμούς του 1999: «δεν χρειάζεται να περιμένουμε κάθε φορά ένα σεισμό ή μια καταστροφή για να επιλύσουμε ειρηνικά τις διαφορές μας μέσω διαλόγου». Λίγες ημέρες μετά σημειώθηκε μία σύγκρουση τρένου στα Τέμπη στις 28 Φεβρουαρίου όπου προκλήθηκαν τουλάχιστον 57 θάνατοι. Η Τουρκία ήταν από τις πρώτες χώρες που προσέφεραν τη βοήθειά τους και την υποστήριξή τους, αποστέλλοντας μία ομάδα ειδικών για να βοηθήσουν με τις προσπάθειες ανάκτησης δυνάμεων. Οι δύο χώρες υποστήριξαν από κοινού υποψηφιότητες για διεθνείς οργανισμούς και η Τουρκία έδωσε συγχαρητήρια στην Ελλάδα στην επέτειο της ανεξαρτησίας της. Και στα παραδοσιακά μέσα και τα social media δημιουργήθηκε ένα μεγάλο κύμα θετικής κάλυψης και συμπάθειας. Η αλληλεγγύη των δύο γειτονικών χωρών άνοιξε το δρόμο για επανενεργοποίηση του διπλωματικού διαλόγου.

Το κλίμα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις πριν τον μεγάλο σεισμό του 2023

Τον Μάιο του 2022 ο Έλληνας Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης επισκέφθηκε την Αμερική και απευθύνθηκε στο Αμερικανικό Κογκρέσο. Στο λόγο του ο κ. Μητσοτάκης αναφέρθηκε στα προβλήματα που αντιμετώπιζε η χώρα του στις σχέσεις της με την Τουρκία: «Σας προτρέπω να μην ξεχάσετε τον ατελείωτο πόνο τα τελευταία 48 χρόνια, μία ανοιχτή πληγή που προκάλεσε στον Ελληνισμό η Τουρκία, αναφερόμενος στην εισβολή στην Κύπρο και τη διχοτόμησή της. Δεν θα ανεχτούμε ενέργειες εχθρικές που παραβιάζουν τα εδαφικά και εναέρια δικαιώματά μας». Αυτές περιελάμβαναν και τις πτήσεις πάνω από ελληνικά νησιά που πρέπει να σταματήσουν άμεσα.

Απέναντι στις δηλώσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη, ο Τούρκος Πρόεδρος δήλωσε: «Υποτίθεται ότι θα είχαμε αυτή την χρονιά ένα συμβούλιο στρατηγικής. Για μένα ο Μητσοτάκης, δεν υπάρχει πια ως προσωπικότητα. Από εδώ και στο εξής, δεν θα δεχθώ ποτέ ξανά να κάνω συνάντηση μαζί του».

Η ρητορική ανάμεσα στους δύο αρχηγούς ήταν ιδιαίτερα έντονη μέχρι τον πρόσφατο σεισμό και περιλάμβανε απειλές που έκαναν τη διεθνή κοινότητα να πιστεύει ότι η Ελλάδα και η Τουρκία βρίσκονταν στα πρόθυρα ενός πολέμου. Η φράση «ξαφνικά, μια νύχτα θα έρθουμε» χρησιμοποιήθηκε από τον πρόεδρο Ερντογάν επανειλημμένα μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2022, αναφερόμενος στις ελληνικές στρατιωτικές ασκήσεις που λάμβαναν χώρα σε νησιά του ανατολικού Αιγαίου(Σταμούλη, 2022), οι οποίες σύμφωνα με ισχυρισμούς της Τουρκίας παραβίαζαν διεθνείς κανόνες και τη μη στρατικοποίηση των νησιών.

Από την άλλη, ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, χαρακτήρισε αυτά τα σχόλια και δηλώσεις απαράδεκτα και την πρόκληση αυτή ακραία προβληματική (Σταμούλη, 2022), ενώ την ίδια στιγμή απέκλειε την πιθανότητα να πάει σε πόλεμο με την Τουρκία ή να αποτελέσει απειλή για τη γειτονική χώρα. Τον ίδιο μήνα, κατά τη διάρκεια μιας τελετής ονοματοδοσίας του Πολεμικού ναυτικού ενός πυραυλικού σκάφους, ο Μητσοτάκης τόνισε emphaticά: «Η ιστορία μας δίδαξε ότι όποιος παραβιάζει τα σύνορα τελικά τιμωρείται, και δεν υπάρχει χώρος τον 21^ο αιώνα για επεκτατικές βλέψεις άλλων περιοχών, ούτε υπάρχει κάποιος χώρος για διάφορους φιλόδοξους τοπικούς ταραξίες, αναφερόμενος ουσιαστικά στην Τουρκία(National Herald, 2022).

Κατά τη διάρκεια ενός λόγου του στην Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, απάντησε στις απειλές του Ερντογάν, δηλώνοντας ότι αυτές οι απειλές αντιπροσωπεύουν τη γλώσσα του επιδρομέα, ενώ αντίθετα με αυτή την τουρκική στάση η Ελλάδα δεν είναι εχθρός της Τουρκίας, αλλά ένας απλός γείτονας(primeminister.gr). Τον Δεκέμβριο του 2022 οι απειλές ενάντια στην Ελλάδα ανανεώθηκαν με τον Τούρκο Πρόεδρο να δηλώνει: «τώρα αρχίσαμε να φτιάχνουμε τους πυραύλους μας».

Παρά το διαμορφωμένο εχθρικό κλίμα, ο Ερντογάν δέχθηκε ένα τηλεφώνημα από τον Έλληνα Πρωθυπουργό, παρά το εχθρικό κλίμα που είχε διαμορφωθεί(primeminister.gr). Αυτή δεν ήταν η μόνη στιγμή προσέγγισης που επακολούθησε από τη διπλωματία των καταστροφών. Αφού και οι δύο κέρδισαν στις εκλογές τους, ο Πρωθυπουργός κ. Μητσοτάκης και ο Πρόεδρος Ερντογάν συναντήθηκαν μεταξύ τους στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στη Λιθουανία, τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς. Για πρώτη φορά μετά από πολλούς μήνες συμφώνησαν να βρεθούν στο ίδιο δωμάτιο και να προχωρήσουν σε διάλογο. Οι δύο ηγέτες συμφώνησαν ότι είναι επωφελές για τις δύο χώρες να κρατήσουν ευνοϊκό κλίμα που δημιουργήθηκε τους τελευταίους μήνες στις διμερείς σχέσεις τους και ευχήθηκαν να έχουν πιο ενεργή επικοινωνία μεταξύ τους, ενώ συμφώνησαν να προχωρήσουν και σε επόμενη συνάντηση του Υψηλού Επιπέδου Συμβουλίου Συνεργασίας που έγινε το φθινόπωρο στη Θεσσαλονίκη.

Είναι ολοφάνερο ότι ο σεισμός διαδραμάτισε καταλυτικό ρόλο για την συμπεριφορά μεταξύ των κρατών. Κανείς δε γνωρίζει εάν η καλή γειτνίαση θα παραμείνει σε

μακροχρόνιο επίπεδο, αλλά αναμφίβολα η καταστροφή προσέφερε ένα παράθυρο ευκαιρίας για διάλογο και συμφιλίωση. Η ανταπόκριση από τη μεριά της Ελλάδας για την ανθρωπιστική παρέμβαση ήταν άμεση και δεν θα μπορούσε επ' ουδενί να θεωρεί ότι ήταν μία κίνηση αναγκαστική. Για να είναι μία ενέργεια αναγκαστική θα έπρεπε να προέρχεται από εσωτερικές ή εξωτερικές δυνάμεις που να ωθούσαν σε αυτή την ενέργεια, όπου αυτό δεν αφορούσε την Ελλάδα. Η απόφαση του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη για άμεση κινητοποίηση των πόρων ούτως ώστε να συνεισφέρει στην ανακούφιση των μηχανισμών της Τουρκίας αποτελεί μία ένδειξη για την ορθολογιστική προσέγγιση της διπλωματίας και της εκδήλωσης της γνήσιας πρόθεσής του να προσφέρει βοήθεια ανεξάρτητα από τις εθνικές πολιτικές των δύο χωρών. Έδειξε ξεκάθαρα επίσης την πρόθεση να αντιμετωπίσει την καταστροφή και όχι να ξεκινήσει την προσέγγιση. Σύμφωνα με την θεωρία του Kelman για τον δρόμο της επιτυχίας, μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η άμεση ανταπόκριση της Ελλάδας δημιούργησε χώρο για διάλογο ως συνέπεια της προσφερόμενης βοήθειας και όχι ως κύρια πρόθεση για να συμβάλλει στο άνοιγμα ενός διαύλου επικοινωνίας για περαιτέρω διάλογο.

Φαίνεται πάντως ότι υπάρχει μία αμεσότητα στις σχέσεις των δύο ηγετών κατά τη διάρκεια του σεισμού και των συνεπειών του. Η συμπεριφορά τους επηρεάστηκε από την καταστροφή. Πράγματι, οι προσωπικότητες και οι συμπεριφορές διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση διπλωματικών αποτελεσμάτων. Ο Ερντογάν υιοθέτησε μία πιο απειλητική συμπεριφορά απέναντι στην Ελλάδα, όσο ο Μητσοτάκης έδειχνε να απαντάει με κατηγορηματικό αλλά λιγότερο επιθετικό τρόπο. Πάντως μετά τον σεισμό οι δύο πλευρές έδειχναν να επικοινωνούν μεταξύ τους με συμπάθεια και αλληλεγγύη. Αυτό δείχνει ότι υπήρξε μία αλλαγή στην συμπεριφορά μετά από τον σεισμό που δεν μπορεί να υπολογιστεί στις προϋπάρχουσες σχέσεις των 2 ηγετών.

Αυτή η αλλαγή διευκόλυνε τη γνήσια και αληθινή πρόθεση για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας που ήταν ικανή να συμβάλλει στην εκκίνηση διαλόγου χωρίς να εκβιάζει άμεσα πολιτικά οφέλη, που συνδέονται περισσότερο με την πρόταση του Kelman να εστιάσει κάποιος στην καταστροφή παρά στη διπλωματία. Παρ' όλα αυτά, εάν κάποιος στηριχθεί αποκλειστικά σε ενέργειες συνδεδεμένες με την καταστροφή μπορεί να οδηγηθεί σε διπλωματική αποτυχία. Ενώ ο σεισμός δημιουργεί ένα παράθυρο ευκαιρίας για διάλογο, ένα κλίμα συμφιλίωσης μπορεί να διατηρηθεί διαχρονικά, φθάνει να υπάρχει μία σταθερή δέσμευση που ξεπερνάει τις άμεσες προσπάθειες ανακούφισης και αντιμετώπισης καταστροφών.

Αναμφίβολα, ένα γεγονός όπως είναι ο σεισμός κινητοποιεί την παγκόσμια συνεργασία. Οι αντιδράσεις της Τουρκίας με διεθνείς φορείς βελτιώθηκαν αισθητά. Και οι δύο χώρες έχουν ανάγκη από μία συνεργασία προσανατολισμένη στην ασφάλεια λόγω της γεωγραφικής πολυπλοκότητας τους με ισχυρές συμμαχίες και διεθνείς φορείς. Αν και εκκρεμούσε η ένταξη της Τουρκίας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρασχέθηκαν πολυάριθμες δωρεές και ανθρωπιστική βοήθεια. Το NATO συνεργάστηκε, ενώ παράλληλα έδωσε χώρο στις δύο χώρες για συνεργασία. Αρχικά προώθησε κοινούς στόχους και επικοινωνία, έπειτα λειτούργησε ως διαμεσολαβητής και τέλος άσκησε πίεση στα κράτη για συνεργασία.

Η θεωρία του Kelman για τις προσδοκίες είναι ξεκάθαρη εδώ, όπου η παγκόσμια προσοχή και οι υπάρχουσες προσδοκίες «ταρακουνάνε» τις συμπεριφορές των ηγετών. Η Ελλάδα με απόλυτη προσήλωση στην οικοδόμηση συνεργασιών με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ υποδεικνύει τη δέσμευσή της για την σταθερότητα στην περιοχή, προσφέροντας μία βάση για επιτυχημένη διπλωματία των καταστροφών. Υπάρχουν επίσης ενδείξεις ότι η κοινωνική πλευρά της εσωτερικής δομής έχει επηρεαστεί θετικά. Σε διεθνές επίπεδο, παρακολουθούμε την κινητοποίηση και την συνεργασία παρά τις πολιτικές έχθρες και τις προηγούμενες αποτυχημένες προσεγγίσεις.

Επικοινωνιακό μοτίβο στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις

«Σώα από την ΕΜΑΚ η 6χρονη μικρή Αιρίν 63 ώρες μετά. Το πόδι της μικρής Αιρίν ήταν σφηνωμένο κάτω από ένα δοκάρι, ενώ δίπλα της υπήρχε μία νεκρή γυναίκα με το νεκρό παιδί της». Το κοριτσάκι έλεγε χαρακτηριστικά: «δεν αντέχω, βγάλτε με από εδώ, εάν χρειαστεί κόψτε μου και το πόδι». Οι Τούρκοι που ήταν παρόντες αντιμετώπισαν με θαυμασμό τους Έλληνες όταν απεγκλώβισαν τα μέλη της ΕΜΑΚ τη μικρή Αιρίν.

Λίγες ώρες μετά και η 2^η ΕΜΑΚ μετέβη στην Τουρκία με τα μέλη και των δύο πομάδων να είναι τόσο συγκινησιακά φορτισμένα που αυτό απεικονίστηκε και στα τουρκικά social media από πλήθος χρηστών. Ενδεικτικά παρατίθενται τα παρακάτω που γράφτηκαν:

Αγαπητοί Έλληνες δεν θα ξεχάσω ποτέ αυτή την φωτογραφία

Φίλος είναι αυτός που στέκεται δίπλα σου στις δύσκολες καταστάσεις.
Ευχαριστούμε Ελλάδα.

Όμορφοι άνθρωποι που χαίρονται και κλαίνει από τη χαρά τους σαν να έσωσαν το δικό τους παιδί. Ευχαριστώ Ελλάδα!

Ένας παρουσιαστής της HALK TV λέει χαρακτηριστικά: «το παιδί το σηκώνουν στην αγκαλιά και το πηγαίνουν. Έσωσαν άλλη μια ζωή. Αυτό το κοριτσάκι το βοήθησαν να σωθεί οι πολύ καλοί και καλόκαρδοι Έλληνες.»

Ο Τούρκος Πρέσβης στη Γερμανία εξέφρασε τη βαθιά ευγνωμοσύνη του για τη βοήθεια που προσέφερε η Ελλάδα: «το γεγονός ότι η Ελλάδα προσφέρει βοήθεια ταχύτερα από τις περισσότερες χώρες, σημαίνει πολλά για τον Τουρκικό λαό. Με τη διευθέτηση της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης ελπίζουμε όλοι σε μία περαιτέρω περίοδο ρεαλιστικής συνεργασίας και εποικοδομητικού διαλόγου μεταξύ των δύο χωρών μας».

Τα πλάνα δε, με διασώστες της ΕΜΑΚ να αγκαλιάζονται έγινε viral στα κοινωνικά δίκτυα και αποτυπώθηκε για πολύ καιρό στη συνείδηση και των δύο λαών. Μερικές από τις αναρτήσεις στο twitter στην Τουρκία έγραφαν: «κοιτάξτε, αυτή είναι η

ελληνική ομάδα διάσωσης. Αυτοί οι άντρες είναι χαρούμενοι και κλαίνε γιατί έβγαλαν σώα την δχρονη Τουρκάλα από τα χαλάσματα. Είναι χαρούμενοι που κατάφεραν να σώσουν το δχρονο κορίτσι και δεν το άφησαν να πεθάνει. Χωρίς αυτούς ίσως να μην είχε σωθεί. Χαίρομαι που ήρθαν.

Θα σε θυμάμαι με αυτή τη φωτογραφία. Όχι με τον πόλεμο που έγινε πριν από δεκαετίες. Ευχαριστώ Ελλάδα.

Ένας γενναίος εχθρός είναι καλύτερος από έναν άθλιο φίλο. Ευχαριστούμε Ελλάδα.

Ευχαριστούμε. 100 χρόνια γείτονας. Έλληνας διασώστης κουβαλάει ένα φορείο μαζί με έναν Τούρκο Στρατιώτη.

Ο ανταποκριτής του τηλεοπτικού σταθμού ΣΚΑΙ στην Αντιόχεια κ. Μανώλης Κωστίδης περιγράφει τις ανάγκες που χρειάζονται όλοι οι άνθρωποι μετά την καταστροφή στην Αντιόχεια, χωρίς να γίνονται διακρίσεις είτε πρόκειται για βοήθεια σε ορθόδοξους, μουσουλμάνους την καταστροφή του Αγίου Νικολάου.

Η κακή φήμη για τους Έλληνες μέχρι τον καταστροφικό σεισμό άλλαξε μετά την στάση των Ελλήνων και οι «Γιουνάν» όπως αποκαλούνται οι Έλληνες, αλλά και το όνομα του Έλληνα Πρωθυπουργού κ. Κυριάκου Μητσοτάκη, αποκτούν διαφορετικό νόημα, ενώ αναπαράγονται δηλώσεις από τα μεγαλύτερα τουρκικά δίκτυα και πιο συγκεκριμένα από το τηλεοπτικό δίκτυο show tv όπως: «μας συγκινεί η συμπαράσταση των Ελλήνων και με τραγούδια και με σκίτσα». Παράλληλα προβάλλονται οι εικόνες της ομάδας διάσωσης και η παρουσιάστρια καλεί τους Τούρκους τηλεθεατές να δουν αυτές τις εικόνες που βελτιώνουν την εικόνα των Ελλήνων στα μάτια των Τούρκων την στιγμή της διάσωσης του δχρονου κοριτσιού από την Τουρκία.

Ο Τούρκος δημοσιογράφος αναφέρεται σε ανάρτηση του Έλληνα Πρωθυπουργού στα social media στην Τουρκική γλώσσα που αναγράφει: «οι Έλληνες και οι Τούρκοι δίνουν μάχη μαζί για να σώσουν ζωές». Στο τηλεοπτικό δίκτυο ATV Haber ο παρουσιαστής δηλώνει ότι, αν και ζουν οι δυο λαοί κάποιες πολιτικές εντάσεις, η Ελλάδα και η Τουρκία είναι δύο λαοί, δύο παλιοί φίλοι που γνωρίζουν καλά ότι στις δύσκολες στιγμές πρέπει να σταθούν ο ένας δίπλα στον άλλον.

Το πλάνο με τον Έλληνα Υπουργό Εξωτερικών Νίκο Δένδια να φθάνει με το Κυβερνητικό Αεροσκάφος στην πληγωμένη από τον καταστροφικό σεισμό περιοχή των Αδάνων και να αγκαλιάζει θερμά τον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών Μεβλούτ Τσαβούσογλου έκανε τον γύρο όλου του κόσμου και εάν κάνει κάποιος την αντιπαραβολή με το πλάνο της επεισοδιακής συνέντευξης τύπου μεταξύ Δένδια και Τσαβούσογλου τον Απρίλιο του 2021 στην Άγκυρα όπου υπήρξαν εκατέρωθεν αιχμηρές δηλώσεις σε τεταμένο κλίμα, θα διαπιστώσει τη μεγάλη διαφορά στις σχέσεις των δύο χωρών(<https://www.youtube.com/watch?v=DXjz6uGJKqM>).

Ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου δίπλα στο Νίκο Δένδια ευχαρίστησε στις κάμερες την Ελληνική κυβέρνηση, επιδεικνύοντας θαυμασμό για την ομάδα της ΕΜΑΚ που

εργάστηκε σκληρά για 7 συνεχόμενες ημέρες και δηλώνοντας ότι η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που επικοινωνήσαν με τον Υπουργό της Τουρκίας για να προσφέρουν απλόχερα τη βοήθειά τους. Χαρακτηριστικά δήλωσε: «Είδαμε ότι μετά από κάθε διάσωση ανθρώπινης ζωής, δεν χαιρόταν μόνο η ελληνική αποστολή, αλλά όλοι οι Έλληνες». Με ελικόπτερο όλος ο πλανήτης παρακολούθησε πλάνο με τους Υπουργούς Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας να μεταβαίνουν με ελικόπτερο στην Αντιόχεια, στο κέντρο επιχειρήσεων της ελληνικής αποστολής. Ο Μεβλούτ Τσαβούσογλου δεν παρέλειψε να αναφερθεί σε επιστολή του στη δημοσιότητα πριν γίνει Υπουργός, όπου έγραφε ότι δεν θα πρέπει να περιμένουν Ελλάδα και Τουρκία τους σεισμούς για να κάνουν διάλογο. Εντύπωση έκανε το γεγονός ότι στο ίδιο πλάνο ο Τσαβούσογλου αποκάλεσε φίλο τον Νίκο Δένδια.

Παρατηρούμε ότι πραγματοποιείται Διπλωματία των Σεισμών, διπλωματία που πηγάζει από το γεγονός του καταστροφικού σεισμού στην περίπτωση αυτή σε υψηλό επίπεδο πολιτικών, γεγονός που επηρεάζει και τους ίδιους τους λαούς, οι οποίοι πρώτοι έχουν δείξει την ευγνωμοσύνη τους για την αλληλοβοήθεια τόσο το 1999 στους «δίδυμους σεισμούς» όσο και το 2023.

Ο Νίκος Δένδιας την ίδια στιγμή δήλωσε: «δεν χρειάζεται να περιμένουμε φυσικές καταστροφές για να βελτιώσουμε τις σχέσεις μας». Ο Πρέσβης των ΗΠΑ στην Τουρκία Τζεφ Φλέικ χαιρέτησε την συνάντηση των δύο Υπουργών Εξωτερικών Ελλάδας και Τουρκίας με την φράση του στο twitter «Αυτό είναι υπέροχο».

Τα μέσα ενημέρωσης μετέδωσαν το μήνυμα του Έλληνα Πρωθυπουργού και ξαφνικά άρχισε να αλλάζει η εικόνα του Κυριάκου Μητσοτάκη στον Τουρκικό λαό μέσα από τα media.

Υπήρχε πλάνο μωρού στα τουρκικά media που πιπιλάει το δάχτυλο Έλληνα διασώστη που το έχει στην αγκαλιά του. Η λεζάντα στα Τουρκικά έγραφε: «Ευχαριστούμε για το θαύμα που ήρθε μετά από 40 ώρες». Εντύπωση έκανε πλάνο με άλλο μωράκι που μέλη της ομάδας της ΕΜΑΚ φρόντιζαν με ιδιαίτερη τρυφερότητα και συμπόνια. Έντονη συγκινησιακή φόρτιση προκάλεσε μία γυναίκα 27 χρονών που επέλεξε μόλις είχε διασωθεί από την ΕΜΑΚ να πει με τρεμάμενη φωνή «ευχαριστώ». Σε ρεπορτάζ του τηλεοπτικού καναλιού της ελληνικής τηλεόρασης «ΣΚΑΙ» (<https://www.youtube.com/watch?v=aB4e7Q4OXSG>) ο δημοσιογράφος-ανταποκριτής Μανώλης Κωστίδης είχε επισκεφθεί έναν καταυλισμό όπου μίλησε με ανθρώπους που είχαν διασωθεί. Παρακολουθήσαμε πλάνο από ένα πάρκο στην Αντιόχεια, όπου οι άνθρωποι προσπαθούσαν να επιβιώσουν. Υπήρξε η προβολή πλάνων από την ανθρωπιστική βοήθεια, όπου μοιράζεται φαγητό στους ανθρώπους που έμεναν στον καταυλισμό, κυρίως φασολάδα και ρύζι. Ο Μανώλης Κωστίδης συνάντησε οπαδούς της Μπεσίκτας, οι οποίοι είχαν έρθει ως εθελοντές για να βοηθήσουν, δηλώνοντας στην κάμερα ότι ήξεραν τους Έλληνες από τον ΠΑΟΚ και την ΑΕΚ και τους ευχαριστούσαν που δεν τους άφησαν μόνους σε αυτές τις δύσκολες συνθήκες που ζούσαν. Οι ίδιοι δήλωσαν ότι δεν πρέπει να χωρίζει τους δύο λαούς η θρησκεία και πρέπει Ελλάδα και Τουρκία να ζουν με χαρά και αισιοδοξία. Ιδιαίτερα συγκινησιακή φόρτιση δημιούργησε το πλάνο με ένα κοριτσάκι που έτρεξε και αγκάλιασε τους οπαδούς της Μπεσίκτας που διασώθηκε, αλλά εκεί την στιγμή στο

live ρεπορτάζ, δεν είχε διασταυρωθεί η πληροφορία εάν οι γονείς του κοριτσιού ζούσαν. Ακολούθησε ένα πλάνο όπου κάποιοι στον καταυλισμό έδωσαν μία κούκλα «barbie» στο κοριτσάκι.

Ρεπορτάζ που προβάλλονται παγκοσμίως δημιουργούν ιδιαίτερη συναισθηματική φόρτιση και συγκινησιακό κλίμα και ευαισθητοποιούν τους δύο λαούς, όπως είναι το πλάνο με τον μικρό Μοχάμεντ, που είναι εγκλωβισμένος στα συντρίμια και του δίνουν νερό με το καπάκι από ένα μπουκάλι νερό, γιατί δεν χωράει το μπουκάλι για να περάσει ανάμεσα στα συντρίμια(<https://www.youtube.com/watch?v=28cDyiDjH84>) ή πλάνο με νεαρό από την Συρία που είναι εγκλωβισμένος στα συντρίμια και δηλώνει ότι δεν ξέρει εάν θα μείνει ζωντανός(<https://www.youtube.com/watch?v=28cDyiDjH84>). Στην πόλη Αντιγιάμάν τα τηλεοπτικά συνεργεία αναπαράγουν πλάνα από το διάλογο των διασωστών με μία 37χρονη γυναίκα Φατμάν Ανίκ με το παιδί της μετά από 47 ώρες κάτω από τα συντρίμια και την ρωτάνε εάν είναι μουδιασμένα τα πόδια της.

Τις ημέρες του καταστροφικού σεισμού δεν κρύβονται στα πλάνα που αναπαράγονται τα πρόσωπα των παιδιών, ούτε κάποιος ζητάει την άδεια για την προβολή των παιδιών. Στο παρακάτω πλάνο(<https://www.youtube.com/watch?v=c2mYN7gQ5z0>) ένα παιδί γύρω στα 6 του χρόνια ρωτάει στο διάλογο που κάνει εγκλωβισμένο στα συντρίμια εάν το συνεργείο που περιμένει για να κόψει τους τοίχους θα του κόψει το χέρι. Οι συγγενείς τού απαντούν ότι την επόμενη μέρα θα παίζει ποδόσφαιρο για να του δώσουν ελπίδα. Ο αδερφός του παιδιού αυτού βρίσκεται ακριβώς από κάτω και του ζητάνε να επικοινωνεί με τον αδερφό του για να του δίνει κουράγιο. Οι θεατές παρακολουθούν τις εξελίξεις λεπτό προς λεπτό και αγωνιά μαζί με τους διασώστες και τους συγγενείς των θυμάτων. Μέσα από αυτά τα πλάνα εξυψώνεται η αξία της ανθρώπινης ζωής και οι λαοί προσγειώνονται στην πραγματικότητα, γιατί βρίσκονται στην ίδια γεωγραφική περιοχή και ελλοχεύει και για τις δύο χώρες ο κίνδυνος ενός καταστροφικού σεισμού.

Ο θεατής ταυτίζεται με τους πληγέντες γιατί αυτό που έχει συμβεί στην Τουρκία μπορεί να συμβεί και στον ίδιο. Ένα τετράχρονο παιδί στη Μαλάτια βγαίνει από τα συντρίμια και δίνει ελπίδα σε όλο τον κόσμο με τον απεγκλωβισμό του. Παγκόσμια συγκίνηση δημιούργησε η ιστορία της Αφρά Μπουχ Αντίγια η οποία γέννησε το παιδί της μέσα στα συντρίμια, με μία γειτόνισσα να κατορθώνει να κόψει τον ομφάλιο λώρο, ενώ ήταν εγκλωβισμένη και αυτή στα συντρίμια. Δυστυχώς, αμέσως μετά τη γέννηση η μάνα πέθανε από εξάντληση. Το παιδί μεταφέρθηκε αμέσως σε θερμοκοιτίδα και διασώθηκε. Κανείς δεν θα μπορούσε να ξεχάσει το πλάνο του Μεσούτ Χάντσερ, όπου κάθεται στα συντρίμια του σπιτιού του και κρατάει το χέρι της 15χρονης κόρης του, η οποία δεν τα κατάφερε και παρέμενε το σώμα της ξαπλωμένο στο κρεβάτι, εκεί που τη βρήκε ο Εγκέλαδος. Ο Μεσούτ Χάντσερ δεν έφυγε στιγμή από κοντά της, δίνοντας της ελπίδα, αλλά δεν κατάφερε η κόρη του να μείνει στη ζωή. Τα πλάνα του πατέρα να κρατάει το χέρι της νεκρής κόρης του έκαναν το γύρο του κόσμου(<https://www.youtube.com/watch?v=c2mYN7gQ5z0>).

Σε ρεπορτάζ στην εκπομπή «Οι Αταίριαστοι» στο ελληνικό τηλεοπτικό κανάλι ΣΚΑΙ (<https://www.youtube.com/watch?v=i2O7rYrFKm4>) ο δημοσιογράφος Μανώλης

Κωστίδης έκανε οδοιπορικό και πήρε συνεντεύξεις από σεισμόπληκτες οικογένειες όπου του μίλησαν για την κατάσταση στην οποία είχαν περιέλθει από τη μία στιγμή στην άλλη. Από τους τηλεοπτικούς μας δέκτες παρατηρήσαμε όλοι χιλιάδες ανθρώπους να μένουν άστεγοι, να περιμένουν σε συσσίτια ώρες για να παραλάβουν ένα πιάτο φαγητό, ενώ δήλωναν ότι δεν είχαν πού να κοιμηθούν. Κάποιοι δήλωσαν ότι κοιμούνται μέλη της οικογενείας τους στο τρένο, στο αυτοκίνητο. Μάλιστα ένας νεαρός άντρας με ένα μωρό στην αγκαλιά του δήλωσε ότι το μωρό το κοιμίζει στο αυτοκίνητο. Το χειρότερο στα πλάνα αυτά που ταξίδεψαν σε όλο τον κόσμο είναι ότι όλοι οι άνθρωποι που περίμεναν στην ουρά για ένα μπουκάλι νερό, ένα ντονέρ ή κάτι άλλο να φάνε, περίμεναν την ίδια στιγμή ένα νέο για τους ανθρώπους που είχαν μέσα σε γκρεμισμένα κτίρια. Ο Δημοσιογράφος δήλωσε επιφυλακτικός στην κάμερα γιατί στην περιοχή του Οδοιπορικού οι άνθρωποι περίμεναν να απεγκλωβιστούν οι συγγενείς τους από κυριολεκτικά ισοπεδωμένα κτίρια. Πολλά μωρά κοιμόντουσαν επίσης σε καρότσια, μία περίοδο που επικρατούσε τρομερό ψύχος. Στην περιοχή είχε φθάσει ένα τρένο, όπου μετέβαιναν πολλοί προκειμένου να προφυλαχθούν από το κρύο.

Σε ρεπορτάζ σε ορθόδοξο χωριό στην Αντιόχεια, κατέρρευσε η εκκλησία και είχε ενδιαφέρον το γεγονός ότι διέσωσαν έναν μεγάλο σταυρό τον οποίο φώτισαν σε εξωτερικό χώρο για να τον βλέπει όλη η Αντιόχεια, ενώ κρέμασαν σε εξωτερικό χώρο μία εικόνα της Παναγίας για να προσκυνάει ο κόσμος(<https://www.youtube.com/watch?v=b5S9MlucNL0>).

Αξίζει να επισημάνουμε ότι τα μέλη της ομάδας της ΕΜΑΚ παρουσιάζονται ως ήρωες και όλοι περιμένουν απ' αυτούς θαύματα. Οι διασώστες χαίρουν τον σεβασμό όλων και κάθε φορά που σώζουν έναν άνθρωπο καταχειροκροτούνται(<https://www.youtube.com/watch?v=6SwxXnrYSIE&t=142s>)

Η προσπάθεια της ομάδας της ΕΜΑΚ ταυτίζεται με την Ελλάδα, ο σωστός και αποτελεσματικός απεγκλωβισμός και η διάσωση ανθρώπων «χρεώνεται» στην εκάστοτε Κυβέρνηση, ενώ η προσπάθεια διάσωσης πείθει τους λαούς για την αναγκαιότητα ουσιαστικής επικοινωνίας και ειρηνικής επίλυσης διαφορών, αφού σε τέτοιες στιγμές οι δύο λαοί γίνονται ένα. Όταν κατάφεραν οι διασώστες να βγάλουν την 26χρονη κοπέλα με το φορείο, τους ευχαριστούσαν, τους αποκαλούσαν «παλικάρια», τους χειροκροτούσαν, τους αντιμετώπιζαν ως πραγματικούς ήρωες.

Η κάλυψη των γεγονότων γίνεται σε πραγματικό χρόνο όσο σκληρά και να είναι τα πλάνα, δημιουργώντας έντονη συγκινησιακή φόρτιση με μόνιμη αφήγηση εκ μέρους του δημοσιογράφου που βρίσκεται στο πεδίο και διαδραματίζει τον ρόλο ενός ανθρώπου που κάνει περιήγηση στα συντρίμια για να μεταφέρει τις πραγματικές εικόνες στους τηλεθεατές.

Το σύνολο του Τουρκικού τύπου αναπαρήγαγε φωτογραφίες με τους Έλληνες Διασώστες της ΕΜΑΚ, γράφοντας για την Ελλάδα και τις προσπάθειες της να συνδράμει, αντιπαραβάλλοντας το αρνητικό παράδειγμα του Charlie Hebdo στη Γαλλία που παρουσίασε μία Γελοιογραφία ως «η ζωγραφιά της ημέρας» με τίτλο «Δεν χρειάζεται να στείλουμε τανκς» στο εξώφυλλο του. Το εξώφυλλο δημοσιεύθηκε την

στιγμή που ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας είχε προαναγγείλει ότι τα θύματα του φονικού σεισμού θα ξεπερνούσαν τα 20.000. Παρ' όλα αυτά κοινοποιήθηκε στον επίσημο λογαριασμό του twitter του περιοδικού και προκάλεσε παγκόσμια κατακραυγή. Οι χρήστες στα κοινωνικά δίκτυα έκριναν αρνητικά τη γελοιογραφία αυτή, ως μία κίνηση που προωθούσε τη ρητορική μίσους χωρίς καμία ενσυναίσθηση και χωρίς να πληροί τις προϋποθέσεις της σάτιρας.

Πολλοί χρήστες του Twitter, σε παγκόσμια κλίμακα, συμπεριλαμβανομένων τηλεοπτικών προσωπικοτήτων και influencers, απάντησαν στην εικόνα του Charlie Hebdo με ίδια επιχειρήματα και μάλιστα γραμμένα σε ένα ρολό χαρτιού υγείας, στο ίδιο καλλιτεχνικό ύφος με το περιοδικό για να δείξουν ότι το περιοδικό Charlie Hebdo είναι για πέταμα με καυστικό τρόπο. «Η γαλλική μάρκα χαρτιού υγείας "Charlie Hebdo" επιστρέφει με τη συνηθισμένη «νευρική» αντίληψή της για τα τρέχοντα γεγονότα», έγραψε ένας χρήστης στο Twitter. Κάποιοι χρήστες του twitter έσπευσαν να σχολιάσουν την καμπάνια του 2015 με τίτλο "je suis Charlie" με αφορμή την ένοπλη επίθεση που είχε γίνει στα γραφεία του περιοδικού το 2015 και να αναφέρουν ότι οι Τούρκοι καταδίκασαν την επίθεση και συμμετείχαν στην καμπάνια (<https://www.queen.gr/culture/story/264788/to-skitso-tou-charlie-hebdo-gia-ton-seismo-stin-tourkia-apanthropopoiei-proothei-ti-ritoriki-misous>).

Ο Ιμπραήμ Καλίν, ο προεδρικός εκπρόσωπος της Τουρκίας, ανέβασε επίσης post στο Twitter προκειμένου να καταδικάσει το σκίτσο με την παρακάτω ανάρτηση: «Σύγχρονοι βάρβαροι! Πνιχτείτε στο μίσος και τις μνησικακίες σας» Η πλατφόρμα Eksi Sozluk, η οποία επιτρέπει στους χρήστες να δημοσιεύουν ανώνυμα σχόλια σε συγκεκριμένα θέματα, είχε 45 σελίδες σχολίων στη σελίδα για το σκίτσο κατά τη δημοσίευση αυτού του άρθρου. Το σκίτσο χαρακτηρίστηκε ως απάνθρωπο, ακροδεξιό με στόχο το κέρδος και ότι προωθεί την ρητορική μίσους.

Από το «Efharisto Poli File» που γράφει η εφημερίδα Hurriyet στο πρωτοσέλιδό της όλοι οι τίτλοι έχουν μια έντονη συναισθηματική φόρτιση για τη δουλειά των Ελλήνων διασωστών. «Όλοι στην Τουρκία μας καλωσόρισαν. Όπου κι αν πήγαμε, όλοι μας αγκάλιαζαν», γράφει ο τουρκικός τύπος μεταφέροντας τις δηλώσεις του κ. Δούκα

Σύμφωνα με την ανταποκρίτρια της EPT κας Αριάννας Φερεντίνου στην EPT αναφέρει ότι για πρώτη φορά υπάρχει τόσο ευρεία ανάδειξη της βοήθειας της ΕΜΑΚ, της Ελληνικής Ομάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών και της βοήθειας των Ελλήνων προς τον Τουρκικό λαό.

Η εφημερίδα **Hurriyet** παραθέτει τις δηλώσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη στο CNN που είπε: «Έχουμε πολιτικές διαφωνίες, αλλά τίποτα δεν μας χωρίζει από τους Τούρκους. Δεν μπορώ να σκεφτώ πιο σημαντική εικόνα από έναν Τούρκο και έναν Έλληνα να σώζουν ένα 7χρονο κορίτσι (στο Χατάι). Εμείς θα βοηθήσουμε την Τουρκία απέναντι στις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των σεισμών». Ο απεγκλωβισμός μικρών παιδιών από δυνάμεις της ΕΜΑΚ σε Αδανα και Αλεξανδρέττα κάνει το γύρο της Τουρκίας, με τον φιλοκυβερνητικό Τύπο, να επιλέγει ως πρώτο θέμα του τις υπεράνθρωπες προσπάθειες των Ελλήνων πυροσβεστών. Ενδεικτικό είναι ότι η

φιλοκυβερνητική εφημερίδα *Mulliyet* φιλοξενεί την φωτογραφία των Ελλήνων διασωστών, που αγκαλιάζονται, ανασύροντας ζωντανό ένα παιδί.

Με τον τίτλο, «Η ελληνική ομάδα πλημμυρισμένη από χαρά» η τουρκική εφημερίδα αναφέρει ότι «η Ελληνική Μονάδα Ειδικής Αντιμετώπισης Καταστροφών (ΕΜΑΚ) συμμετείχε στις προσπάθειες έρευνας και διάσωσης στην Αλεξανδρέττα. Η ΕΜΑΚ έβγαλε ζωντανούς από τα ερείπια τον 50χρονο πατέρα και την 6χρονη κόρη. Η χαρά που αισθάνθηκε η ελληνική ομάδα, όταν έβγαλαν ζωντανό το κοριτσάκι από τα ερείπια, άξιζε να την δει κάποιος. Οι ελληνικές ομάδες, που αγκαλιάστηκαν για αρκετή ώρα, δεν μπορούσαν να συγκρατήσουν τα δάκρυα τους.

Η εφημερίδα *Gazetesi* επικεντρώνεται σε δυο γελοιογραφίες που δημοσιεύτηκαν στον ελληνικό Τύπο με το ένα σκίτσο να προβάλλεται το σύνθημα «Είμαστε όλοι Τούρκοι» και στο άλλο σκίτσο που δείχνει το φεγγάρι να κλαίει μπροστά σε κατεστραμμένα κτίρια. Γίνεται αναφορά και στην αλληλεγγύη που εξέφρασε το ειδησεογραφικό κανάλι της Κρατικής Τηλεόρασης ΕΡΤ: «Με εικόνες από την σεισμόπληκτη ζώνη άνοιξε το πρωινό δελτίο ειδήσεων η ΕΡΤ. Οι εικόνες μεταφέρθηκαν με το τραγούδι "Ben seni sevdiğümü"», σημειώνει.

Η εφημερίδα *Milliyet* υπό τον τίτλο «Είμαστε όλοι Τούρκοι» παρουσιάζει τη στάση αλληλεγγύης τόσο την πολιτικής ηγεσίας της Ελλάδας, όσο και του ελληνικού Τύπου, ενώ η *Aksam* υπό τον τίτλο: «Ελληνική απάντηση στους ασχημονούντες Γάλλους» αναδεικνύει τη διαφορά του Τύπου σε Ελλάδα - Γαλλία απέναντι στην Τουρκία. Στο ίδιο πνεύμα και η *Yeni Safak* η οποία παραθέτει της ελληνικές εκδηλώσεις αλληλεγγύης. Η εφημερίδα *Takvim* υπό τον τίτλο «Ελλάδα: Είμαστε ευγνώμονες» σημειώνει: «Η Ελλάδα, από τις πρώτες χώρες που έστειλαν βοήθεια στην Τουρκία μετά την καταστροφή στον Καχραμανμάρας, μετέδωσε σήμερα (εχθές) ειδήσεις για τον σεισμό από το κρατικό τηλεοπτικό κανάλι ΕΡΤ. Η ΕΡΤ συνδύασε τις εικόνες με ένα συγκινητικό τούρκικο τραγούδι. Ο Έλληνας Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης δήλωσε: «Πλάνα που μας γεμίζουν πόνο διαδέχονται εικόνες που μας γεμίζουν και ελπίδα. Έλληνες και Τούρκοι δίπλα δίπλα, μάχονται μαζί για να σώσουν ζωές. Τους είμαστε ευγνώμονες».

Η *Turkgun* αναφέρει ότι «Καθώς χώρες σε όλο τον κόσμο κινητοποιήθηκαν μετά την καταστροφή του σεισμού στην Τουρκία, πολλές ομάδες που στάλθηκαν στην περιοχή ξεκίνησαν επιχειρήσεις διάσωσης». Αξίζει να δείτε τη χαρά της ελληνικής ομάδας που έσωσε έναν πατέρα και την 6χρονη κόρη του από τα ερείπια στο Ισκεντερούν. Η ελληνική ομάδα αγκαλιάστηκε για αρκετή ώρα και δεν μπορούσε να συγκρατήσει τα δάκρυά της». (<https://www.liberal.gr/ellada/toyrkika-mme-ekteneis-anafors-stin-elliniki-allileggyi-gia-seismo>)

Ελλάδα και Τουρκία μόλις 15 μήνες μετά από τον φονικό σεισμό της Τουρκίας τον Φεβρουάριο του 2023

Σύμφωνα με δημοσίευμα του ειδησεογραφικού ιστότοπου www.newsbomb.gr οι Τούρκοι ετοιμάζουν προκλητική φιέστα για τα 50 χρόνια εισβολής και κατοχής στην

Κύπρο, ενώ ετοιμάζουν πανηγυρικές εκδηλώσεις με παρελάσεις, συναυλίες, πτήσεις F16 και στα νερά του ψευδοκράτους εμφανίζεται το αεροπλανοφόρο TCG Anadolu. Ο αντιναύαρχος Ζέκι Ακτούρκ, που είναι εκπρόσωπος του τουρκικού Υπουργείου Άμυνας, εκφράζοντας την αποφασιστικότητα της προστασίας της «Γαλάζιας και Ουράνιας Πατρίδας» και την στήριξη των διχοτομικών θέσεων του ψευδοκράτους, παρουσίασε το πρόγραμμα «εορτασμών» από τις Τουρκικές Ένοπλες Δυνάμεις για την 50ή επέτειο της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο.

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης δηλώνει: «Στα λόγια όλοι μπορούμε να είμαστε πολεμοχαρείς τουρκοφάγοι. Είναι πολύ εύκολο να σηκώνει κανείς τους τόνους, να ερεθίζει την κοινή γνώμη, να συναρπάζει τα πλήθη και μετά να βρίσκεται αντιμέτωπος με τις συνέπειες των πολιτικών του». Ο Κυριάκος Μητσοτάκης προσέθεσε ότι «οι κόκκινες γραμμές μας είναι αδιαπραγμάτευτες και η εθνική ισχύς της χώρας προβάλλεται προς όλες τις κατευθύνσεις χωρίς εκπτώσεις.

Ο Ερντογάν προκαλεί ανήμερα της Μνήμης της Γενοκτονίας των ποντίων στις 19 Μαΐου 2024 με την ακόλουθη δήλωση: «Η 19^η Μαΐου επισφράγισε τη νίκη στον εθνικό μας αγώνα». Στην Τουρκία η ημέρα Μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου γιορτάζεται ως «ημέρα Μνήμης του Ατατούρκ, νεολαίας και Αθλητισμού». Συνέχισε λέγοντας ότι η 19^η Μαΐου 1919 επισφράγισε τη νίκη στον εθνικό αγώνα της Τουρκίας και είναι η ημερομηνία κατά την οποία μπήκε το πρώτο τούβλο στην οικοδόμηση μιας ισχυρής Τουρκίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΗ

Η διάρκεια των θετικών επιπτώσεων της Διπλωματίας των καταστροφών πάντα θα βρίσκεται υπό αμφισβήτηση και οι παραπάνω δηλώσεις του Ταγίπ Ερντογάν έρχονται να δημιουργήσουν αμφιβολίες για τις πραγματικές επιπτώσεις και τη διάρκειά τους, όσον αφορά στη Διπλωματία των Σεισμών. Κι ενώ το γεγονός μιας φυσικής καταστροφής μπορεί να ενθαρρύνει διαπραγματεύσεις και το χτίσιμο των σχέσεων, οι αρχικές επιπτώσεις μιας καταστροφής μπορούν να διαλύσουν τις σχέσεις και να επαναφέρουν την κατάσταση της σχέσης σε αυτή που ήταν πριν από το γεγονός (Kelman, 2011, Comfort, 2000). Για να αυξηθεί η διάρκεια ζωής μιας διπλωματίας των καταστροφών, οι μελετητές υποδεικνύουν την ανάγκη για ανάπτυξη μιας κοινής γνωσιακής βάσης και στην υπεύθυνη επένδυση της πληροφοριακής υποδομής για να διευκολυνθεί η γρήγορη πρόσβαση (Comfort και Al, 2000, p.23).

Η Διπλωματία των Καταστροφών παραμένει ένα επιτακτικό ζήτημα, η παρουσία μιας φυσικής καταστροφής λειτουργεί ως κρίσιμη καμπή, όπου ενέργειες ακολουθούν ένα διαφορετικό δρόμο, όπως την ανάληψη νέων διπλωματικών πρωτοβουλιών. Παραμένουν ερωτήματα όπως: πώς μπορούμε να μετρήσουμε τη διπλωματία των καταστροφών; Πρέπει να λάβουμε επιστημονικές πρωτοβουλίες ως απάντηση στην καταστροφή ή να προχωρήσουμε σε πολιτικές παρεμβάσεις; Θα έπρεπε να επικεντρωθούμε στη διπλωματία των καταστροφών που διενεργείται μεταξύ κρατών ή θα πρέπει να αναγνωρίζονται και οι προσπάθειες των λαών;

Αναμφισβήτητα, θα ήταν φιλόδοξο και συνάμα επιπόλαιο να ισχυριστεί κανείς ότι η σεισμική θωράκιση των δύο χωρών, οι εμπορικές τους συμφωνίες και η συνδιοργάνωση εκπαιδευτικών προγραμμάτων οφείλονται στους σεισμούς που έλαβαν χώρα στις δύο χώρες. Μπορούν όμως οι σεισμοί να λειτουργήσουν στις μνήμες των δύο λαών ως μία δυναμική υπενθύμιση του ανθρωπισμού που εξωτερικεύθηκε στα δύο έθνη, με αποτέλεσμα να δημιουργείται το κατάλληλο θετικό περιβάλλον για την καλλιέργεια φιλίας μεταξύ των δύο χωρών. Ο ρόλος των λαών αποδεικνύεται διυποκειμενικά για την καλλιέργεια αντίληψης ότι ενέργειες που συμβαίνουν σε μικροεπίπεδο μπορούν να υποστηρίξουν και να οδηγήσουν σε αλλαγές σε μακροεπίπεδο με καλύτερη συνεργασία μεταξύ εθνών που βρίσκονταν σε διαμάχη(Comfort, 2000, σελ. 29). Οι φυσικές καταστροφές μπορούν να ανοίξουν τις διαπραγματεύσεις, να συμφωνήσουν σε λήξη διαμάχης ή να προχωρήσουν σε ειρηνευτικές συμφωνίες(Kreutz, 2012, σελ. 498). Υπογραμμίζοντας τον ρόλο των μη κρατικών φορέων και την ύπαρξη πολλαπλών επικοινωνιακών στόχων, οι διμερείς σχέσεις βελτιώθηκαν σε διάφορες περιοχές. Οι καταστροφές είναι καταλυτικές στις εξωτερικές σχέσεις για να λειτουργήσουν σε μη επίσημα κανάλια για τη μη συγκρουσιακή επίλυση διαφορών. Πριν τον Μάρτιο του 1999 όπου παρατηρήθηκε σύσφιξη των σχέσεων, υπήρχε το επιχείρημα ότι πέρα από το διαχρονικό πρόβλημα της Κύπρου, η Ελλάδα είχε διαδραματίσει αρνητικό ρόλο στις σχέσεις της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που αμβλύθηκε στη συνείδηση της Τουρκικής πλευράς, όταν υπήρξε ο καθοριστικός επαναπροσδιορισμός των σχέσεων των τότε Υπουργών Εξωτερικών Γεωργίου Παπανδρέου και Ισμαήλ Τζεμ, προσδιορίζοντας από κοινού περιοχές υψηλού ενδιαφέροντος και θέτοντας επί τάπητος μέτρα συμφωνηθέντα για διμερή συνεργασία.

Προσωπικά, μέσα από την παρούσα διπλωματική εργασία, θεωρώ ότι είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η άποψη που υιοθέτησαν πολλοί μελετητές σύμφωνα με την οποία η μεγάλη διαφορά στη σχέση των δύο χωρών οφειλόταν στους σεισμούς που έλαβαν χώρα τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο του 1999, όμως θα πρέπει να συνυπολογίσουμε τον ρόλο των media, γιατί χάρη σε αυτά ολόκληρος ο κόσμος υπήρξε μάρτυρας συναισθημάτων που καλλιεργήθηκαν έντονα ανάμεσα στους πολίτες των δύο χωρών.

Η μιντιακή αναπαράσταση των γεγονότων δεν θα ήταν η ίδια εάν δεν συνοδευόταν από μία ειλικρινή αναγνώριση των δύο κυβερνήσεων ότι στις τρέχουσες διεθνείς συγκυρίες, τόσο στους σεισμούς του 1999, όσο και στο μεγάλο σεισμό του 2023, μία πολιτική συνεργασίας είναι πολύ πιο επικερδής από μία συνεχή αντιπαράθεση. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Διπλωματία των Καταστροφών δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί αποδεδειγμένα διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για την προσέγγιση των δύο χωρών. Ο James Ker-Lindsay ισχυρίζεται εξάλλου στο άρθρο του ότι η προσέγγιση δεν έγινε με στόχο εξ αρχής να βρεθούν πιο κοντά οι δύο πλευρές, αλλά να δημιουργηθεί το θετικό κλίμα για να ενταχθούν ειρηνευτικές πολιτικές που ενισχύουν τη διπλωματία του πολίτη(citizen diplomacy) και τη διπλωματία των καταστροφών που οδηγούν στην ισχυροποίηση των δεσμών μεταξύ των ανθρώπων των δύο χωρών, αλλά και την ενίσχυση του διαλόγου των δύο κυβερνήσεων. Το πέρασμα του χρόνου επέτρεψε κριτική της προσέγγισης των δύο χωρών. Όπως πολλοί μελετητές είχαν προβλέψει

συνέχισε η αναπαραγωγή εχθρικών εικόνων από τους πολιτικούς με δημιουργία συνθηκών πόλωσης, αλλά αυτό που κυριάρχησε τελικά ήταν μία γενικότερη λαϊκή αποδοχή των δύο λαών για την σύσφιξη σχέσεων με ενέργειες και πράξεις που προέρχονται από ομάδες που προωθούν την σύσφιξη των λαών.

Εν κατακλείδι, η Διπλωματία των Σεισμών ή Διπλωματία των Καταστροφών, εξανάγκασε τρόπον τινά τις κυβερνήσεις να ρίξουν τους τόνους και να σεβαστούν το θετικό λαϊκό αίσθημα που είχε αναπαραχθεί και από τα media και τη δημόσια επιθυμία για ειρήνη σε όσους επέκριναν την προσέγγιση των δύο χωρών μέσω της διπλωματίας των σεισμών ότι δε δίνει απαντήσεις για τις κύριες διαφορές μεταξύ των χωρών. Αυτό που συμπεραίνεται είναι ότι ο ρόλος της Διπλωματίας των Σεισμών είναι σημαντικός, αλλά όχι πρωταρχικός, γιατί είναι σημαντικό να αποφευχθεί ο κίνδυνος της υποτίμησης της διαδικασίας προσέγγισης μεταξύ των δύο χωρών. Οι πραγματικές συνέπειες από τη διπλωματία των σεισμών θα πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα της ανάπτυξης σχέσεων και όχι ως σημείο της απαρχής της σύσφιξης των σχέσεων των δύο κυβερνήσεων. Θα ήταν επιπόλαιο να ακολουθήσουμε αποκλειστικά το λαϊκό αίσθημα σε μία συγκεκριμένη περίοδο χωρίς να εντοπιστούν με σχέδιο οι πραγματικοί δεσμοί και να γίνουν σταδιακά ουσιαστικές προτάσεις.

Τέλος, μέσα από την συγγραφή αυτής της διπλωματικής εργασίας δημιουργήθηκε η ιδέα να υλοποιηθεί μία ψηφιακή πλατφόρμα που σε περίπτωση σεισμών που θα λάβουν χώρα σε Ελλάδα και Τουρκία θα είναι καταχωρημένοι όλοι οι τρόποι παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, τεχνική διασύνδεση των δύο ομάδων Διάσωσης της Ελλάδας και της Τουρκίας, όπου θα μπορούν να έχουν απευθείας επικοινωνία, θα υπάρχει διασύνδεση των Πρεσβειών, καταχωρημένοι μη κρατικοί φορείς που διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο σε Ελλάδα και Τουρκία, ειδική κατηγορία δημιουργίας αιτήματος από τη μεριά των πολιτών και ξεχωριστά εταιριών για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στην περίπτωση μεγάλου σεισμού στις δύο χώρες. Η ψηφιακή πλατφόρμα θα είναι σε 3 γλώσσες, Ελληνικά, Τουρκικά και Αγγλικά όπου θα υπάρχει και forum πολιτών και από τις δύο χώρες με στόχο η ειρηνευτική διαδικασία να έχει συνέχεια μέσα από εκδηλώσεις, σεμινάρια, events, ενώ θα πραγματοποιούνται κατά καιρούς διαδικτυακές έρευνες με στόχο να αποτυπώνεται η άποψη όχι μόνο των Κυβερνήσεων, αλλά και των λαών που το 1999 και το 2023 κατόρθωσαν να ασκήσουν πίεση στις Κυβερνήσεις για τη διαμόρφωση ενός συμφιλιωτικού κλίματος, που στόχος ήταν να διατηρηθεί σε μακροχρόνιο επίπεδο.

Η εν λόγω πλατφόρμα μπορεί να αποτελέσει μία γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των 2 χωρών σε τομείς όπως είναι ο πολιτισμός, όπου θα υπάρχει πεδίο στην πλατφόρμα και θα μπορούν να καταχωρούνται αναγνωρισμένοι καλλιτέχνες από την Ελλάδα και την Τουρκία για ανταλλαγή πολιτισμών μέσω διοργανώσεων, συναυλιών, συνεντεύξεων, όχι μόνο την περίοδο των φυσικών καταστροφών, αλλά όλη την περίοδο με στόχο να καλλιεργηθεί ένα πνεύμα ειρήνης μέσα από τη γνωριμία των πολιτισμών των 2 χωρών με ουσιαστικές δράσεις που θα δημιουργήσουν ουσιαστική διασύνδεση των δύο χωρών. Δυνατότητα εγγραφής στην πλατφόρμα, που μεταξύ άλλων θα έχει ως στόχο τη διασύνδεση πολιτισμών, θα έχουν εικαστικοί, συγγραφείς, λογοτέχνες προκειμένου να ανταποκριθούν σε ανακοινώσεις της πλατφόρμας εκθέσεων με θεματική τη γειτνίαση, την ειρήνη, την παράδοση για να σταλούν τα

κατάλληλα μηνύματα στις κυβερνήσεις. Ανάλογο πεδίο θα διατίθεται και για ακαδημαϊκούς, εκπαιδευτικούς και ιστορικούς που θα θελήσουν να αλλάξουν τα λανθασμένα γεγονότα της Ιστορίας και τα κείμενα που παραποιούν την πραγματικότητα για τους δύο λαούς, προκειμένου να καλλιεργείται η σύμπνοια των δύο λαών, αντί του μίσους που «διδάσκεται» από τις πολύ μικρές ηλικίες. Θα μπορούσε να δημιουργηθεί και πεδίο επικοινωνίας μεταξύ ατόμων με αναπηρία που θα μπορούσαν να ανταλλάξουν τεχνογνωσία σε σχέση με την προσβασιμότητα στη χώρα τους και να πραγματοποιήσουν από κοινού βήματα προόδου. Για παράδειγμα, θα ήταν χρήσιμη η επαφή Τούρκων και Ελλήνων κωφών με στόχο τον εντοπισμό κοινών στοιχείων της Τουρκικής και Ελληνικής Νοηματικής Γλώσσας, την καλλιέργεια κοινών πολιτισμικών στοιχείων, την ανεύρεση κοινού λεξιλογίου, αλλά και τη βαθύτερη καλλιέργεια σχέσης μεταξύ των κωφών Τούρκων με Έλληνες κωφούς με τη διοργάνωση συναντήσεων στις δύο χώρες.

Στην ίδια πλατφόρμα θα υπάρχει και δυνατότητα αρθρογραφίας με έγκριση του διαχειριστή από Έλληνες και Τούρκους δημοσιογράφους που θα αποτυπώνουν την αλήθεια μέσα από γεγονότα που αφορούν την σχέση των δύο χωρών και παρουσιάζονται στα δικά τους media με στόχο την παραπληροφόρηση και την καλλιέργεια αισθημάτων μίσους.

Η δημιουργία μιας πλατφόρμας που στόχο θα είχε την καλλιέργεια της ειρήνης μεταξύ των δύο χωρών μέσα από πραγματική διασύνδεση των λαών, που επικοινωνούν ουσιαστικά μέσα από τη γνώση ή την τέχνη τους σε παράλληλους κόσμους, θα ήταν καταλυτική για να συνδιαμορφωθεί ένας κόσμος, όπου θα «τέμνονται» τα στοιχεία αλληλεγγύης και θα οδηγούν σε μία ουσιαστική ελληνοτουρκική προσέγγιση με μακροχρόνιο ορίζοντα που θα δεσμεύει τις Κυβερνήσεις.

Βιβλιογραφικές Αναφορές:

Maria Kyriakidou, (2015). Rethinking media events in the context of global public sphere. Exploring the audience of global disasters in Greece. Yale University.

James Ker-Lindsay(2014). «Greek-Turkish rapprochement: the impact of disaster diplomacy?». Cambridge Review of International Affairs.

Kelman, I. 2006. Warning for the 26 December 2004 Tsunamis. *Disaster Prevention and Management*, 15(1), 178–89. DOI 10.1108/09653560610654329.

Hurricane Katrina Disaster Diplomacy. *Disasters*, 2017, 288–309.

Disaster Diplomacy(2012): How Disasters Affect Peace and Conflict. Routledge, Abingdon, Oxfordshire, U.K.

Kelman, I., M. Davies, T. Mitchell, I. Orr, and B. Conrich. 2006. Island Disaster Para-Diplomacy in the Commonwealth. *The Round Table: The Commonwealth Journal of International Affairs*, 561–74.

Kelman, I., J.C. Gaillard, and J. Mercer. 2015. Climate Change’s Role in Disaster Risk Reduction’s Future: Beyond Vulnerability and Resilience. *International Journal of Disaster Risk Science*.

Kelman, I. and T. Koukis (eds.) 2000. Disaster Diplomacy. *Section in Cambridge Review of International Affairs*

Ker-Lindsay, J. 2000. Greek–Turkish rapprochement: the impact of ‘disaster diplomacy’? *Cambridge Review of International Affairs*, 215–32.

Eleni Papagaroufali, No 2, 2010, Disasters that Matter: Gifts of Life in the Arena of International Diplomacy, 43-68.

Namalie Jayasinghe and Efe Sevin, Disaster “Public” Diplomacy? An Examination of Long-term Impacts of Disaster Diplomacy on Turco-Greek Relations, School of International Service, American University, Washington DC, 1-24.

Diamantidi Elisavet, the 2023 Turkish Earthquake, a case study of Disaster Diplomacy between Greece and Türkiye, Malmo University, 1-39.

Nikolaos Stelgias, 2023, Momentary Partners: The Limitations of the Greek-Turkish Disaster Diplomacy in 2023, 31-54.

Christa Maciver, 2012, Disaster Diplomacy: A Brief Review, 1-12.

BBC (1999a) 'Turkish Premier Rules Out Concessions in Upcoming U.S. Visit', *BBC Monitoring Europe* (8 September).

BBC (1999b) 'Turkish, Greek Defence Ministers on "Unique Cooperation" Since Earthquakes',

BBC Monitoring Europe (12 September).

Heraclides, A. (2002) 'Greek-Turkish Relations from Discord to Détente: A Preliminary Evaluation', *Review of International Affairs* 1: 17-32.

Hürriyet (1999b) 'Ta Nea: Hepimiz Türküz' (We Are All Turks) (in Turkish). *Hürriyet* (25 August).

Kathimerini (2007c) 'From Evros, the "New Era" in Greek-Turkish Relations' (Από τον Έβρο η <<Νέα Εποχή>> των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων (in Greek), *Kathimerini* [online] (18 November). Available at: http://news.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_politics_2_18/11/2007_249474; accessed on 27 December 2008.

Kelman, I. (2003) 'Beyond Disaster, Beyond Diplomacy', in M. Pelling (ed.) *Natural Disasters and Development in a Globalizing World*, pp. 110-23. London: Routledge.

Kelman, I. (2005) 'Tsunami Diplomacy: Will the 26 December, 2004 Tsunamis Bring Peace to the Affected Countries?' *Sociological Research Online* [online], 10 (1). Available at: <http://www.socresonline.org.uk/10/1/kelman.html>; accessed on 21 September 2008.

Kelman, I. (2006) 'Acting on Disaster Diplomacy', *Journal of International Affairs* 59: 215-40. Kelman, I. (2007) 'Hurricane Katrina Disaster Diplomacy', *Disasters* 31: 288-309.

Kelman, I. and Koukis, T. (2000) 'Disaster Diplomacy', *Cambridge Review of International Affairs* XIV: 214-94.

Ker-Lindsay, J. (2000) 'Greek-Turkish Rapprochement: The Impact of Disaster Diplomacy?',

Cambridge Review of International Affairs 14: 215-32.

Ker-Lindsay, J. (2007) *Crisis and Conciliation: A Year of Rapprochement between Greece and Turkey*. London: IB Tauris.

Keridis, D. (2006) 'Earthquakes, Diplomacy and New Thinking in Foreign Policy', *Fletcher*

Forum of World Affairs 30: 207-14.

Vlahou, T. and Kohen, S. (1999) 'Earthquake Brothers', *Newsweek* (Atlantic edn) (20 September), p. 33.

S. Mavrogenis and I. Kelman, 'Perceptions of Greece-Turkey Disaster Diplomacy: Europeanization and the Underdog Culture', *Balkanistica*, 26, 2013, pp. 73-104.

ToVima, 'PapandreouErdoganPressConference,CyprusandtheAegeanatthespotlight–A High Level Cooperation Council has been established' (Συνέντευξη Τύπου Παπανδρέου – Ερντογάν, Στο επίκεντρο Κυπριακό και Αιγαίο – Συγκροτήθηκε Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας), 14 May 2010, <
<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artid=331726&dt=14/05/2010> >
(accessed 14 December 2015).

To Vima, 'We should settle things in the Aegean on our own' (Να τα βρούμε μόνοι μας για το Αιγαίο), 15 May 2010, <
<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artid=331749&dt=15/05/2010> >
(accessed 14 December 2015).

A.Yalçinkaya, 'From Disaster Solidarity to Interest Solidarity: Turkish-Greek Relations after the Marmara and Athens Earthquakes within the Concept of Game Theory', *Turkish Review of Balkan Studies*, 2003, pp. 149-202.

Ilan Kelman and Theo Koukis (eds), "Disaster Diplomacy," *Cambridge Review of International Affairs* 14(1), 2000, special section.

Ilan Kelman, *Disaster Diplomacy: How Disasters Affect Peace and Conflict*, (Routledge, Oxford, 2012).

James Ker-Lindsay, "Greek-Turkish Rapprochement: The Impact of 'Disaster Diplomacy,'" *Cambridge Review of International Affairs* 14(1), 2000, pp. 215-32, and James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation. A Year of Rapprochement between Greece and Turkey* (I.B. Tauris, London, 2007).

Michael H. Glantz, "Climate-Related Disaster Diplomacy: A U.S.-Cuban Case Study," *Cambridge Review of International Affairs* 14(1), 2000, pp. 233-53.

8. Ilan Kelman, "Beyond Disaster, beyond Diplomacy," Mark Pellin (ed.), *Natural Disasters and Development in a Globalizing World* (Routledge, London, 2003), Chapter 7, pp. 110-23. See also Ilan Kelman, "Acting on Disaster Diplomacy," *Journal of International Affairs* 59(2), 2006, pp. 215-40.

Louise Comfort, "Disaster: Agent of Diplomacy or Change in International Affairs?" *Cambridge Review of International Affairs* 14(1), 2000, pp. 277-94.

Ilan Kelman, "Acting on Disaster Diplomacy," pp. 229-34.

Louise Diamond and John McDonald, *Multi-Track Diplomacy: A Systems Approach to Peace* (Institute for Multi-Track Diplomacy, Washington, D.C., 1993).

Ilan Kelman, "Hurricane Katrina Disaster Diplomacy," *Disasters* 31(3), 2007, pp. 288-309.

James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation. A Year of Rapprochement between Greece and Turkey* (I.B. Tauris, London, 2007).
22. Panayotis Tsakonas, *The Incomplete Breakthrough in Greek-Turkish Relations*, p. 33.

James Ker-Lindsay, "Greek-Turkish Rapprochement: The Impact of 'Disaster Diplomacy,'" and Emel Ganapti, Ilan Kelman and Theo Koukis, "Analyzing Greek-Turkish Disaster-Related Cooperation: A Disaster Diplomacy Perspective."

James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation. A Year of Rapprochement between Greece and Turkey*.

James Ker-Lindsay, "Greek-Turkish Rapprochement: The Impact of 'Disaster Diplomacy,'" *Cambridge Review of International Affairs* 14(1). pp. 215-32, 2000; James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation. A Year of Rapprochement between Greece and Turkey* (I.B. Tauris, London, 2007); Emel Ganapti, Ilan Kelman and Theo Koukis, "Analyzing Greek-Turkish Disaster-Related Cooperation: A Disaster Diplomacy Perspective" 45(2), 2010, pp. 162-85.

Ilan Kelman, *Disaster Diplomacy: How Disasters Affect Peace and Conflict*.

James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation. A Year of Rapprochement between Greece and Turkey*.

Alexis Heraclides, "The Greek-Turkish Conflict: Towards Resolution and Reconciliation," Mustafa Aydin and Kostas Ifantis (eds), *Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean* (Routledge, London, 2004), p. 74.

Panayotis Tsakonas, *The Incomplete Breakthrough in Greek-Turkish Relations*, p. 68.

Alexis Heraclides, "The Greek-Turkish Conflict: Towards Resolution and Reconciliation." 50. Emel Ganapti, Ilan Kelman and Theo Koukis, "Analyzing Greek-Turkish Disaster-Related Cooperation: A Disaster Diplomacy Perspective."

Alexis Heraclides, "The Greek-Turkish Conflict: Towards Resolution and Reconciliation."

Dimitris Keridis, "Earthquakes, Diplomacy and New Thinking in Foreign Policy," *The Fletcher Forum of World Affairs* 30(1), 2006, pp. 207-14.

James Ker-Lindsay, *Crisis and Conciliation*, p. 119.

Links Youtube:

<https://www.youtube.com/watch?v=LQ4tSD2yDa4>

<https://www.youtube.com/watch?v=OKkDCxQpWcg>

<https://www.youtube.com/watch?v=uKVhlh7O19c>

<https://www.youtube.com/watch?v=36t6DRZsVVE>

<https://www.youtube.com/watch?v=28cDyiDjH84>

<https://www.youtube.com/watch?v=aB4e7Q4OXsg>

<https://www.youtube.com/watch?v=DXjz6uGJKqM>

<https://www.youtube.com/watch?v=c2mYN7gQ5z0>

<https://www.youtube.com/watch?v=i2O7rYrFKm4>

https://www.youtube.com/watch?v=-brVwoYRs_8

Links:

<https://www.kathimerini.gr/politics/562277029/arthro-toy-g-tzogopoyloy-stin-k-fysikes-katastrofes-kai-diplomatia/>

https://www.real.gr/real_editors_guest_editor/arthro/diplomatia_ton_katastrofon_eukairies_kai_periorismoi-899028/

<https://www.arcadiaportal.gr/news/i-diplomatia-ton-seismon-kai-i-anthropokentriki-exoteriki-politiki>

<https://thecommonsense.gr/2023/02/11/%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CF%86%CF%8E%CE%BD-%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B5%CE%AF-%CE%AD%CE%BD/>

<https://eleftheriaonline.gr/stiles/apopseis/item/288805-einai-apotelesmatiki-i-diplomatia-ton-seismon>

<https://www.makthes.gr/g-papandreoy-i-diplomatia-ton-seismon-tin-anthropokentriki-exoteriki-politiki-629022>

https://www.ant1live.com/koinonia/538385_i-diplomatia-ton-seismon-kai-ta-teleytaia-thaymata

<https://www.athensvoice.gr/epikairotita/politiki-oikonomia/789042/den-arkei-mono-i-diplomatia-ton-seismon/>

<https://www.tanea.gr/print/2021/08/06/greece/i-diplomatia-lfton-katastrofon/>

https://www.huffingtonpost.gr/entry/o-eykelados-to-politiko-mellon-toe-erntoyan-kai-oi-ellenotoerkikes-scheseis_gr_63e7483be4b07f036b9d3039

<https://www.liberal.gr/diethni-themata/pos-tha-ekmetalleytei-o-erntogan-tin-katastrofi>

<https://www.xiakoslaos.gr/poltiki/192975/papandreou-i-diplomatia-ton-seismon-kai-i-anthropokentriki-exoteriki-politiki/>

<https://newpost.gr/eidiseis/i-diplomatia-ton-seismon-pos-i-donisi-sti-samo-eferepio-konta-mitsotaki-kai-erntogan/>

<https://simerini.sigmalive.com/article/2023/2/13/oi-phonikoi-seismoι-kathorizoun-to-politiko-mellon-tou-erntogan/>

<https://www.kathimerini.gr/politics/562357807/ellinotoyrkika-to-1999-kai-i-proti-diplomatia-ton-seismon/>

<https://www.naftemporiki.gr/politics/1438567/diplomatia-ton-seismon-kai-elliniki-allileggyi-sto-epikentro-toy-diethnoys-typoy/>

https://www.efsyn.gr/politiki/paraskinia/378715_i-diplomatia-ton-seismon

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%BF%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD

<https://www.in.gr/2023/02/15/politics/diplomatia/seismos-neo-topio-stin-tourkia-pos-allazei-esoteriki-kai-eksoteriki-politiki/>

<https://www.malliaris.gr/%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97-%CE%94%CE%99%CE%A0%CE%9B%CE%A9%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%91-960-08-0245-9>

<https://www.kathimerini.gr/politics/562301587/toyrkia-diplomatia-ton-seismon-apo-tin-agkyra/>

<https://www.liberal.gr/politiki/i-diplomatia-ton-seismon-den-einai-diplomatia>

<https://www.capital.gr/o-kostas-stoupas-grafei/3698503/mipos-i-diplomatia-ton-seismon-kuoforei-exelixeis/>

<https://www.lelevose.gr/diplomatia-ton-seismon/>

<https://www.in.gr/2023/02/28/politics/politiki-grammateia/ellinotourkika-diplomatia-ton-seismon-kai-o-faylos-kyklos/>

<https://www.ertnews.gr/eidiseis/ellada/politiki/g-papandreou-i-diplomatia-ton-seismon-kai-i-anthropokentriki-eksoteriki-politiki/>

<https://www.ertnews.gr/dimosio-vima/arthrografia/nea-dedomena-stin-tourkia-treis-eidikoi-analyoun-ti-diplomatia-ton-seismon/>

<https://www.defence-point.gr/news/tag/diplomatia-ton-seismon>

<https://www.lifo.gr/tags/diplomatia-ton-seismon>

https://www.huffingtonpost.gr/entry/epanalamvanetai-e-diplomatia-ton-seismon_gr_63e63158e4b0063ccb25acb4

<https://gr.euronews.com/2023/02/10/ellada-toyrkia-diplomatia-seismon>

<http://e-amyna.com/%CE%B4%CE%B9%CF%80%CE%BB%CF%89%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD-%CE%B9%CE%B9-%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%B2%CE%BF%CE%AE/>

<https://www.sofokleousin.gr/ellinotourkika-i-diplomatia-ton-seismon-kai-o-geopolitikos-realis>

<https://www.philenews.com/apopsis/article/1250174/apo-ti-diplomatia-ton-sismon-se-afti-ton-charientismon/>